

VLAAMSE RAAD

ZITTING 1994-1995

21 OKTOBER 1994

HOORZITTINGEN

over de diverse deelaspecten van het energiebeleid

VERSLAG

namens de Commissie voor Economie, Energie, Landbouw en Werkgelegenheid
uitgebracht door de heer S. De Clerck

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer J. Laverge.

Vaste Zeden : de heren H. Candries, P. Deprez, J. Lenssens, E. Schuermans en J. Weyts ;
de heren F. Dielens, C. Lisabeth, J. Sleenckx en G. Vermassen ;
de heren L. Bril en J. Laverge en mevrouw L. Nelis-Van Liedekerke ;
de heer F. Wymeersch ;
de heer H. Olaerts ;
de heer A. De Boeck.

Plaatsvervangers :

de heren S. De Clerck, J. De Roo, J. Dupré, K. Pinxten en J. Taylor ;
de heren G. Bossuyt, M. Bourgois, P. Hostekint en J. Leclercq ;
de heer W. Peeters ;
de heer M. Capoen ;
de heer J. Ulburghs.

Zie :

77 (BZ 1992)

- Nr. 1 : Voorstel van resolutie

358 (1992-1993)

- Nr. 1 : Voorstel van resolutie

421 (1993-1994)

- Nr. 1 : Voorstel van decreet

560 (1993-1994)

- Nr. 1 : Voorstel van resolutie

574 (1993-1994)

- Nr. 1 : Voorstel van resolutie

INHOUD

SAMENSTELLING VAN DE DELEGATIES	7
I HOORZITTING MET HET CONTROLECOMITE VOOR DE ELEKTRICITEIT EN HET GAS	8
1. UITEENZETTING DOOR DE HEER A. HONS, SECRETARIS-GENERAAL	8
1.1. De vernieuwing van het Controlecomité voor de Elektriciteit en het Gas	8
1.1.1. Historiek	8
1.1.2. Organogram	9
1.1.3. Opdracht Controlecomité tot op heden	10
1.1.4. Vernieuwing van het Comité	10
1.1.4.1. Evolutie van het kader waarin dit gebeurt en Europese context	10
1.1.4.2. Evolutie in de objectieven	12
1.1.4.3. Evolutie in de acties van het Comité	13
1.1.4.4. De institutionele vernieuwing van het Comité	14
2. VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN DE LEDEN EN ANTWOORD DOOR DE HEER A. HONS	14
BIJLAGE 1 – Ontwerp-statuten van het Controlecomité voor de Elektriciteit en het Gas	19
BIJLAGE 2 – Ontwerp-overeenkomst betreffende de Elektriciteit en het Gas	25
II HOORZITTING MET ELECTRABEL	29
1. UITEENZETTING DOOR DE HEER P. BULTEEL, DIRECTEUR BRANDSTOFFEN, MILIEU EN TECHNIEKEN	29
1.1. Algemeen	29
1.2. Brandstoffen voor de elektriciteitsproductie	29
1.3. Milieu-impact	29
1.4. Evolutie van het elektriciteits- en energieverbruik in België en in de EG (figuur 1)	30
1.5. Aandeel van de elektriciteit in het finaal energieverbruik in België en de EG (figuur 2)	30
1.6. Aandeel van de energiedragers in het Belgisch finaal energieverbruik (1990) (figuur 3)	30
1.7. Problematiek CO ₂ -emissies in samenhang met het REG-beleid	31
1.8. Totale CO ₂ -emissies van België en van de EG in % sinds 1980 (figuur 5)	31
1.9. Aandeel van de elektriciteitsproductie in de CO ₂ -emissies (figuur 6)	33
1.10. CO ₂ -emissies per inwoner/ton CO ₂ in 1990 (figuur 7A)	31
1.11. Fossiele brandstof – Reserves/Productieratio's op het einde van 1991 (figuur 9)	31

1.12.	Overzicht van de totale CO₂-emissie voor de elektriciteits-sector (figuur 14)	32
1.13.	Totale CO₂-emissie EBL en SPE – Referentiescenario (figuur 15)	32
1.14.	Totale CO₂-emissie EBL en SPE – Referentiescenario (figuur 15)	32
1.15.	Brandstofinzet bij de elektriciteitsproductie (figuur 18)	33
2.	VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN DE LEDEN EN ANTWOORD VAN DE HEER P. BULTEEL	33
3.	UITEENZETTING DOOR DE HEER E. DELPERDANGE, DIRECTEUR DISTRIBUTIE VLAANDEREN	34
3.1.	Rol van Electrabel	34
3.2.	Doelstellingen van Electrabel	35
3.3.	Acties en doelgroepen van Electrabel en intercommunales in het kader van het REG	35
4.	VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN DE LEDEN EN ANTWOORD VAN DE HEER E. DELPERDANGE	36
	BIJLAGE 3 – Elektriciteitsproductie en CO₂-emissies	39
1.	Elektriciteitsproductie en CO₂-emissies : deze gezamenlijke studie van SPE en ELECTRABEL werd op 19.05.93 toegelicht ter gelegenheid van een Informatiedag over CO₂ .	40
2.	Evolutie van de zure emissies (SO₂ en NO_x) van de centrales in België en van de productie en valorisatie van vlieggas.	45
3.	De REG-politiek van ELECTRABEL en van de gemengde elektriciteits- en gasintercommunales.	69
	III HOORZITTING MET CITENSY	73
1.	UITEENZETTING DOOR DE HEER F. GILLIS	73
1.1.	De luchtvervuiling in de steden en de alternatieve brand- stoffen voor het verkeer	73
1.2.	De belangrijkste bronnen van de luchtbezoedeling in stedelijke centra	73
1.2.1.	De verwarmingssystemen	73
1.2.2.	Het verkeer	74
1.3.	Hoe de luchtvervuiling, te wijten aan het verkeer, verminderen in de steden ?	74
1.3.1.	De meest directe oplossing is het openbaar vervoer	74
1.3.2.	De verkeersplannen	75
1.3.3.	Het veralgemeend gebruik van de drie-weg catalysatoren	75
1.3.4.	De alternatieve brandstoffen	75
1.4.	De toestand in de industrielanden voor wat betreft het gebruik van alternatieve brandstoffen	76
1.5.	De keuze van de alternatieve brandstof	76

1.6. De toestand in Vlaanderen op het vlak van alternatieve brandstoffen	79
Zware nutsvoertuigen	80
2. VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN DE LEDEN EN ANTWOORD VAN DE HEER F. GILLIS	80
BIJLAGE 4 – Polluerende emissies van moderne CNG motoren voor bus en huisvuilwagens t.o.v. de Europese normen	83
IV HOORZITTING MET TRACTEBEL EN ELECTRABEL	85
1. UITEENZETTING DOOR DE HEER A. DEBACKERE, ONDERDIRECTEUR DEPARTEMENT NETTEN- ELECTRABEL	85
1.1. Vooraf	85
1.2. Ontwikkelingsvoornemens van het net voor groot transport van elektrische energie voor het jaar 2000	85
1.3. Productie en verbruik op het vlak van hoogspanningslijnen	85
1.3.1. Belgische context	85
1.3.2. Europese context	86
1.4. Procedure voor het aanleggen van hoogspanningslijnen	87
1.4.1. Beslissing in het kader van het federale uitrustingsplan (Procedure voorzien in artikel 173 van de wet van 08.08.1980)	87
1.4.2. Advies in het kader van het Vast Electrotechnisch Comité	88
1.4.3. Inschrijving op het gewestplan	88
1.4.4. De wegvergunning en verklaring van openbaar nut	88
1.4.5. Bouwvergunning of toelating tot het uitvoeren van technische werken	89
1.5. De globale maatschappelijke kost verbonden aan of ondergrondse hoogspanningslijnen	90
1.5.1. Inleiding	90
1.5.2. De bedrijfszekerheid van het hoogspanningsnet	90
1.5.3. Financieel-economisch aspect	90
1.5.4. Milieu-aspecten	90
1.6. Invloed van elektrische en magnetische velden	95
1.6.1. Inleiding	95
1.6.2. De velden : grootte en invloeden	96
1.6.3. Het onderzoek	97
1.6.4. De wetgeving	98
1.6.5. Conclusie	98

2. VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN DE LEDEN EN ANTWOORD VAN DE HEER A. DEBACKERE	98
BIJLAGE 5 – Luchtlijnen Toelatingen	101
BIJLAGE 6 – Vlaams Gewest – Vigerende wetgeving	103
BIJLAGE 7 – Hoogspanningslijnen (150,220 of 380 kv)	105
BIJLAGE 8 – Elektrisch veld	107
BIJLAGE 9 – Magnetisch inductieveld	109
BIJLAGE 10 – Magnetisch inductieveld – 150 kv lijn/onder- grondse kabels	111
3. UITEENZETTING DOOR DE HEER X. van MERRIS, HOOFD VAN DE CEL INVESTERINGEN-TRANSPORT (ELECTRABEL)	113
3.1. Noodzaak van de aangevraagde 380 kV-lijn Izegem-Zedelgem	113
3.1.1. Waarom moet de voeding van Noord West-Vlaanderen versterkt worden ?	113
3.1.2. Welk moet het bijkomend voedingspunt van Noord West-Vlaanderen zijn ?	113
3.1.3. Op welke spanning dient de verbinding verwezenlijkt te worden ?	114
4. VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN DE LEDEN EN ANTWOORD VAN DE HEER X. van MERRIS	115
BIJLAGE 11 – Elektriciteitsvoorziening West-Vlaanderen – Bestaande toestand	117
BIJLAGE 12 – Elektriciteitsvoorziening West-Vlaanderen – Geplande toestand	119

DAMES EN HEREN.

Bij brief van 23 juni 1994 formuleerde de voorzitter van de Intercommunale Maatschappij voor Gas en Elektriciteit van het Westen (Gaselwest) het verzoek om in de Commissie voor Economie, Energie, Landbouw en Werkgelegenheid een deskundige inbreng te doen over diverse deelaspecten van het energiebeleid, o.m. de problematiek van het Uitrustingsplan Elektriciteit, de elektriciteitsbevoorrading, rationeel energiegebruik, electra-magnetische golven, hoogspanningsluchtlijnen.

Er weze opgemerkt dat er ter zake reeds verschillende voorstellen van resolutie en een voorstel van decreet werden ingediend nl. :

– het voorstel van resolutie van de heer F. Dielens c.s. betreffende het Vlaams energiebeleid 77 (BZ 1992) – Nr. 1 ;

– het voorstel van resolutie van de heren L. Barbé, M. Maertens en A. De Boeck betreffende de aanleg van hoogspanningslijnen in Vlaanderen – 358 (1992-1993) – Nr. 1 ;

– het voorstel van decreet van de heer J. Ansoms houdende wijziging van de wet van 10 maart 1925 op de elektriciteitsvoorziening – 421 (1993-1994) – Nr. 1 ;

– het voorstel van resolutie van de heer S. De Clerck betreffende de verzoening van de behoeften aan energie en aan zuivere lucht in onze maatschappij – 560 (1993-1994) – Nr. 1 ;

– het voorstel van resolutie van de heren J. Geysels en L. Barbé betreffende het Vlaamse energiebeleid – 574 (1993-1994) – Nr. 1.

Gelet op de complexiteit van de problematiek van het energiebeleid, besliste de Commissie eenparig, conform de bepaling van artikel 31 van het Reglement van Orde van de Raad nog andere personen en/of instellingen te horen, nl. het Controlecomité voor de Elektriciteit en het Gas, Electrabel, Tractebel, Citensy en de Europese Gemeenschap, ter voorbereiding van het globaal debat over het energiebeleid in deze Commissie.

De Commissie organiseerde op 29 september 1994 een eerste reeks hoorzittingen.

De door de delegatieleden overhandigde documentatie werd aan de vaste leden van de Commissie overgezonden.

SAMENSTELLING VAN DE DELEGATIES

1. Het Controlecomité voor de Elektriciteit en het Gas :
– de heer A. Hons, secretaris-generaal

2. Electrabel :
– de heer P. Bulteel, directeur Brandstoffen – Milieu – Techniek
– de heer E. Delperdange, directeur Distributie Vlaanderen
– de heer X. van Merris, Hoofd van de Cel Investerings – Transport

3. Tractebel :
– de heer A. Debackere, onderdirecteur Departement Netten

4. Citensy :
– de heer F. Gillis, zaakvoerder

Afwezig met kennisgeving :

– Europese Gemeenschap : de heer C.S. Maniatopoulos, directeur-generaal van het Directoraat-generaal Energiebeleid

– GASELWEST : de heer L. Veys.

De voorzitter van de Commissie dankt de genodigden voor hun bereidwilligheid een deskundige inbreng te doen tijdens deze hoorzitting.

Alvorens tot de uiteenzettingen over te gaan, dringt de heer L. Barbé aan op een spoedige behandeling in deze Commissie van de verschillende voorliggende voorstellen van resolutie en/of decreet.

De Commissie stemt hiermede in, terwijl de voorzitter verduidelijkt dat deze hoorzittingen misschien kunnen leiden tot enkele interessante denkpistes ter zake.

1. HOORZITTING MET HET CONTROLECOMITE VOOR DE ELEKTRICITEIT EN HET GAS

1. UITEENZETTING DOOR DE HEER A. HONS, SECRETARIS-GENERAAL VAN HET CONTROLECOMITE.

De heer A. Hons, secretaris-generaal dankt de Commissie voor de uitnodiging. Spreker stelt dat hij enige toelichting zal verstrekken over de vernieuwing van het Controlecomité voor de Elektriciteit en het Gas.

Hij wijst erop dat parallel hiermede er ook een belangrijke accentverschuiving werd doorgevoerd in het beleid van het Controlecomité en licht deze toe als volgt.

1.1. De vernieuwing van het Controlecomité voor de Elektriciteit en het Gas

1.1.1. Historiek

De heer A. Hons stipt aan dat de belangstelling voor de organisatiestructuren van de sector geen nieuw fenomeen is.

Reeds na de Tweede Wereldoorlog werd hierover een breed debat gevoerd dat kaderde in de groeiende nationalisatietrend van de openbare nutssectoren.

Toen werd gesteld, dat alleen een nationalisatie in staat zou zijn, enige rust te brengen in een zeer verscheiden sector. De elektriciteitssector werd immers beheerst door een brede waaier van kleinere bedrijven, die ieder van hen naar eigen inzicht, hun investeringsbeleid uitstippelden.

Daarenboven was er weinig of geen interdependentie op het beleidsvlak.

In België, kwam, in tegenstelling met andere ons omringende landen, geen politieke consensus tot stand omtrent een mogelijke nationalisatie.

De problematiek werd herhaaldelijk door een parlementaire commissie bestudeerd, doch een definitieve politieke stellingname bleef uit.

In deze fase verkeerde de sector op het investeringsvlak in een „stand-still” periode, mede tengevolge van de grote structurele onzekerheid en de daaruit voortvloeiende korte termijnpolitiek.

De problematiek was ook de sociale partners niet ontgaan en, mede parallel met de parlementaire besprekingen, werden informele contacten gelegd met de sociale partners, ten einde te evolueren naar een samenwerkingsmodel tussen de overheid en de diverse actoren in de sector, dat de verwachte voordelen van een nationalisatie vertoonde, dat wil zeggen rationalisatie, eenheid in beleid, eenvormige behandeling der verbruikers.

In 1955 wordt een eerste stap gezet in het vernieuwingsproces van het Controlecomité.

De ondertekening in 1955 van een „Overeenkomst” tussen de nutssector en de overheid resulteerde in een grondige sanering.

Vóór 1955 waren er $\pm$ 45 privé-bedrijven actief in de sector. De „Overeenkomst” ordende de sector, via de opdracht van strategische beslissingsmacht naar een hoger beleidsechelon (o.m. op het vlak van investeringen, tarifiering, transparantie in het Controlecomité, opleggen van een eenvormig boekhoudkundig plan enz.).

In deze fase stelde de overheid zich tevreden met de rol die toegekend was van passieve observator.

Deze „Overeenkomst” is geldig voor tien jaar.

Het begin van de zestiger jaren is gekenmerkt door een verhoogde belangstelling van aardgas, als energiebron. De „Overeenkomst” van 1955 werd in 1963 uitgebreid tot de gassector. Het stadsgas, dat nog weinig perspectieven bood, geraakte in onbruik. De uitbreiding van de Overeenkomst tot de gasdistributie, vergemakkelijkte de uitoefening van de overheidscontrole, vermits ook elektriciteitsmaatschappijen vaak actief waren in de gasdistributie.

1.1.2. Organogram

De heer A. Hons stelt dat het Controlecomité bestaat uit de interprofessionele organisaties, nl. ABVV, ACV, ACLVB, VBO.

Benevens deze controlerende organisaties, zetelen tevens in het Controlecomité de afgevaardigden van de openbare machten, nl. de afgevaardigde van de federale minister van Economische Zaken en Staatssecretariaat voor de Energie, de Diensten van de Eerste Minister en een afgevaardigde van het Ministerie van Middenstand.

In 1964 werd aan de overheid een ruimere rol toegemeten, d.m.v. een nieuwe „Overeenkomst”. Aan de overheid werd, naast een controlerecht, eveneens een initiatief- en vetorecht toegekend, m.b.t. de belangrijke beslissingen die door het Controlecomité worden genomen. De distributie van gas en elektriciteit verliep hoe langer hoe minder, via concessie-overeenkomsten. Hierdoor verworven de intercommunale verenigingen een belangrijke rol in de energiedistributie.

De behoefte aan een overkoepelend orgaan resulteerde in de oprichting van Intermixt en Inter-Regies, die eveneens vertegenwoordigd waren in het Controlecomité. De bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen, zal een eerste pakket bevoegdheden op het vlak van het energiebeleid regionaliseren. Het K.B. nr. 147 van 30 december 1982 verleent aan het Controlecomité het statuut van een instelling van openbaar nut ; de opdracht wordt gepreciseerd en de werking aangepast aan de nieuwe bevoegdheidsverdeling (Gewestelijk/Federaal). De regionalisering van bepaalde aspecten van het energiebeleid droegen in ruime mate bij tot een betere vertegenwoordiging van de Gewesten in het Comité. Vanaf toen zijn eveneens de regio-

nale Executieven in het Controlecomité vertegenwoordigd. De beantwoordende organisaties zijn het Beheerscomité der Elektriciteitsondernemingen (BCEO), CDT-Gas (Sectie van Figas voor het coördineren van het Transport en Distributie van gas, Inter-Regies, Intermixt. Deze fungeren als gecontroleerde organisaties.

Op de opmerking van de heer H. Candries, dat in het historische overzicht geen gewag wordt gemaakt van 1992, scharnierdatum voor de ontwikkeling van een Europees model, stelt de heer A. Hons dat dit aspect later aan bod komt.

1.1.3. Opdracht Controlecomité tot op heden

De heer A. Hons refereert voor een goed begrip naar de ontwerp-tekst van de nieuwe statuten (Bijlage 1). De opdracht van het Controlecomité is ruim. Zij behelst o.m. :

– Toezicht

Het Controlecomité oefent toezicht uit op de rationalisatie van de sectoren. De lage tarifieringspolitiek kan immers slechts gehandhaafd worden bij een performante organisatie van de sector. Nauwlettend wordt eveneens toegezien op een gecoördineerd beheer, toezicht op de kostprijzen via een opgelegd eenvormig boekhoudkundig plan, met opgelegde afschrijvingsregels (kapitaalintensieve sector). Naast toezicht op de investeringsprogramma's waakt het Controlecomité eveneens over het concept waarbinnen de krachtlijnen zijn opgenomen van de bevoorradingspolitiek voor aardgas en brandstoffen.

– Regulering van de tarieven

De rationalisatie van de sector bij de afsluiting van de Overeenkomst in 1955, uitgebreid tot de gassector in 1963, resulteerde in een verhoogde transparantie in de kostprijsberekening. De regulering van de tarieven gebeurde geleidelijk. Deze regulering drong zich op, omwille van de grote verscheidenheid die bestond in het tarifieringsbeleid. De tariefregulering is thans praktisch voltooid voor alle elektriciteitsverbruikers. Alleen ten overstaan van de zeer grote industriële ondernemingen (± 140) beschikt de sector nog over een zekere eigen, weliswaar begrensde reguleringsmarge, mits verplichting dat de tarieven dienen aan te sluiten op de voorafgaande zone. Daarenboven wordt de prijssetting voor deze groep grote bedrijven, onderworpen aan een controle a posteriori, d.m.v. een tweejaarlijks vergelijkend kostprijsonderzoek.

– Adviezen aan de overheid

Het Controlecomité verstrekt uit eigen initiatief, of op vraag van de overheid advies. De vorm van besluitvorming naar behandeling van verbruikers toe is meestal een aanbeveling. Deze aard van de besluitvorming vloeit voort uit de wezenlijke aard van de overeenkomst tussen de sector en de overheid. Ondanks het vrijblijvend karakter, dat aan een aanbeveling, meestal wordt toegekend, worden deze aanbevelingen meestal goed opgevolgd. Bepaalde aanbevelingen worden bekrachtigd door een ministerieel besluit (o.m. tarieven laagspanning). Andere besluiten worden als advies genomen.

1.1.4. Vernieuwing van het Comité

1.1.4.1. Evolutie van het kader waarin dit gebeurt en Europese context

De heer A. Hons merkt m.b.t. de opmerking van de H. Candries op, dat tot 1992, de regulering als een evidentie

werd ervaren. Hij beaamt dat in het Europese debat over het energiebeleid, dat thans volop aan de gang is, de discussie over de rol van de marktmechanismen in de elektriciteits- en gassector centraal staat. De vraag welk evenwicht dient gezocht tussen twee beleidsopties, namelijk regulering en deregulering is thans nog onbeantwoord. Dit debat is nog niet afgerond. Wel werden door de Europese Commissie, m.b.t. bepaalde beleidsdomeinen reeds een aantal beslissingen genomen. Belangrijk is, o.m. de invoering van de verplichte prijstransparantie. Sinds 1991 dienen alle bedrijven semestrieel de prijzen voor type-gebruikers, ter publikatie mede te delen. Hierdoor verwerven de klanten een beter inzicht in de prijsvorming. De vraag rijst of dit transparant prijsbeleid dient doorgevoerd op basis van een kosten transparantie. In deze context lijkt de opsplitsing van de globale elektriciteits- en gassector, in afzonderlijke sectoren zinvol. Een verdere ventilatie van deze sectoren, inzake kostprijsgegevens, in een productie- en distributiesector, verhoogt de duidelijkheid. Nadien kan boekhoudkundig precies nagegaan worden welke kosteninput dient aangerekend aan de distributiebedrijven en welke aan leveringen voor industriële klanten. Inzake het doorvoeren van een grotere kostprijs transparantie in Europese context, betoont de Europese Commissie, zich eerder terughoudend. Wel werd in 1991 een consensus bereikt over de transitverplichting tussen de maatschappijen. Voortaan is het uitgesloten dat een maatschappij, haar veto zou stellen t.a.v. een energietransport over haar netten heen, naar derde landen. Het Hof van Justitie velde hierover een principiële arrest, n.a.v. het geschil, gerezen tussen Portugal en Spanje. Portugal wenste elektriciteit in te voeren over Spaans grondgebied. Spanje weigerde dit, teneinde zijn economische machtspositie in Noord-Portugal te verstevigen. De transitverplichting is thans, zowel voor gas als elektriciteit een verworven recht. Conform de bepalingen van het Europese mededingingsrecht werden ook de exclusieve rechten inzake productie, transport, import, export verder afgebouwd. Ter zake zijn meerdere rechtsgedingen aanhangig bij het Europees Hof van Justitie in Luxemburg. Thans buigt de Europese Commissie zich over de vraag of het verbod van exclusieve rechten eveneens geldt voor de distributiesector. De Commissie aarzelt hieromtrent. In deze context, refereert de heer A. Hons, naar het geval van de Duitse gemeente Kleves, die nauw aanleunt bij de Nederlandse grensstreek. Deze gemeente is door een exclusiviteitscontract, voor een termijn van 30 jaar contractueel gebonden aan het Duitse bedrijf RWE. De gemeente wenst thans de opheffing van dit exclusiviteitscontract.

De heer A. Hons verklaart dat de Europese mededingingsregels haaks staan op artikel 90 van het Verdrag van Rome. Deze mededingingsregels miskennen de bijzondere karakteristieken van de openbare dienstverlening, nl. : „Beperkingen kunnen opgelegd worden, indien hierdoor de openbare dienstverlening in het gedrang zou komen”.

Een ander belangrijk juridisch knelpunt waarvoor in de Europese context naar een adequate oplossing dient gezocht, is de problematiek van de toegang van derden tot de netten. Kunnen distributiemaatschappijen van gas en elektriciteit gedwongen worden om hun netten open te stellen voor energietransporten, aangevoerd door derden, teneinde aldus de klant in de mogelijkheid te stellen, energie te betrekken bij een andere maatschappij, dan deze die eigenaar is van de netten.

Ter zake formuleerde de Europese Commissie ten behoeve van de Raad van Ministers reeds voorstellen, die evenwel niet werden aangenomen.

In deze wordt gestreefd naar een compromisregeling. De

heer A. Hons stelt, dat uit het voorgaande, afdoende blijkt hoe sterk de toekomstige regulering in de energiesector, zal bepaald worden door het Europeesrechtelijk, dus supra-nationale niveau.

De beleidsopties die op dit supra-nationale beslissingsniveau worden genomen zullen in belangrijke mate de organisatiestructuur van de energiesector, beïnvloeden.

De vraag rijst : hoe een alternatief voor het huidige samenwerkingsmodel tussen de overheid en de energiesector er concreet kan uitzien.

De heer A. Hons refereert ter zake naar het „Engels experiment”.

Sinds 1991 zijn de genationaliseerde overheidsbedrijven in de energiesector in Engeland in ruime mate geprivatiseerd.

Vóór de privatisering bestond de sector uit een distributiesector en productiesector. De distributiesector behield de toenmalige indeling van „area boards” in 12 sectoren. De productie, voorheen bestaand uit een bedrijf, werd eveneens in enkele (nog zeer grote) ondernemingen gesplitst.

Een marktconform optreden van deze geprivatiseerde bedrijven, vereist echter een afdoend logistiek instrumentarium.

Over de functionaliteit van deze geprivatiseerde bedrijven, wordt gewaakt door een begeleidingsorgaan, nl. „Offer” (elektriciteitssector).

De rol van „Offer” wijkt af van een traditioneel regulerend orgaan, vermits „Offer” moet toezien op de goede werking van de concurrentie.

„Offer” bepaalt en kent de licenties toe, zowel voor de activiteiten Productie, Transport, Distributie en Supply (PTDS). De verkoopactiviteiten worden, in tegenstelling met de structuur van onze intercommunales, opgesplitst. Ook derden (o.m. petroleummaatschappijen) oefenen in Engeland verkoopactiviteiten uit.

De licenties die door „Offer” worden verleend, omschrijven welbepaalde voorwaarden, waaraan moet worden voldaan, o.m. op het vlak van solvabiliteit, vakkennis enz.

„Offer” neemt tevens deel aan de „Pool” die fungeert als centrale aankoper voor elektriciteit, aangekocht van de verschillende producenten, op marktconforme basis.

Het begeleidingsorgaan „Offer” controleert eveneens de prijzen in de monopoliezone. De invoering van het concurrentieel model, verliep geleidelijk nl. vanaf het hoogste echelon.

Het begeleidingsorgaan onderzoekt tevens de jaarrekeningen van de operators en fungeert als beroepsinstantie.

De heer A. Hons is ervan overtuigd dat een optimale concurrentiedruk in de sector, slechts kan verwezenlijkt worden mits een intense en permanente begeleiding.

Deze begeleiding neemt steeds toe. In Engeland spreekt men over : „creeping regulation”.

De heer A. Hons wijst erop dat niet alleen de Europese energiemarkt volop in beweging is, maar hij stelt dat er ook in het Controlecomité een evolutie is van de objectieven. Hij schetst deze samenvattend als volgt.

1.1.4.2. Evolutie in de objectieven

Zoals blijkt uit de ontwerp-tekst van de nieuwe Overeenkomst betreffende de Elektriciteit en het Gas (Bijlage 2) is

de sector volop in beweging. Spreker merkt op dat deze nieuwe krachtlijnen vaak werden opgenomen in de intentieverklaringen van de betrokken partijen (controleerende en gecontroleerde partijen).

Als belangrijkste accentverschuivingen dienen worden weerhouden ; nl. het REG-beleid en milieubehoud, diversificatie en verbeterde kansen voor hernieuwbare energie, decentrale opwekking van elektriciteit, sociale dimensie ; voorbereiding op een open Europese markt.

1.1.4.3. Evolutie in de acties van het Comité

De heer A. Hons stelt dat in die verkoopssegmenten waar de beginselen van vraag en aanbod, spelen, voorrang aan deze marktmechanismen wordt gegeven.

Hierop oefent het Controlecomité evenwel discreet toezicht uit. Hij benadrukt dat de gasector gedeeltelijk wordt beheerst door de vrijemarktbeginselen.

De grote industrieën beschikken vaak over polyvalente installaties, waardoor probleemloos kan overgeschakeld worden naar verschillende brandstoffen (gas-fuel ; fuel-gas). Dat is een scherp concurrentieel wapen.

Teneinde kruissubsidies te voorkomen, legt het Controlecomité in dit marktsegment een aantal randvoorwaarden op.

Liberaliteiten die door bepaalde maatschappijen inzake tarifiering worden toegestaan (b.v. klanten Distrigas NV) op de concurrentiële markt, kunnen niet verhaald worden op die gebruikers die aangewezen zijn op de „captive markt” en aldus niet over enige keuzevrijheid beschikken.

De vrijemarktmechanismen worden door het Controlecomité dus niet intrinsiek aangetast, maar toch legt het Controlecomité aan Distrigas NV als randvoorwaarde, een minimum kostendekking op voor deze klanten.

Spreker vestigt er de aandacht op dat de evolutie in de objectieven ook bevestigd wordt door de studie, binnen het Comité, van nieuwe voorstellen om de aankopen door het net aan zelfproducenten aantrekkelijker te maken als elektriciteit geproduceerd wordt op basis van recuperatie-energie zonne- en windenergie, recuperatiegassen. Het Controlecomité wil de hernieuwbare energie aldus meer kansen geven. Daarenboven werden in het jongste tariefprogramma fondsen voorzien ter ondersteuning van REG-acties, die het elektriciteitsverbruik dienen te matigen, o.m. spaarlampen, financiering van energieaudits in Hoogspanning (H.S.), tussenkomst in energiebesparende investeringen in Hoogspanning. Vermits het om een experiment gaat, zal hierover aan het Controlecomité in 1995 een evaluatieverslag worden overgemaakt.

De heer A. Hons benadrukt dat de tariefaanpassingen meer en meer een stimulans dienen te zijn, voor een betere aanwending van energie. Teneinde tegemoet te komen aan de sociale dimensie, wordt door het Controlecomité ten behoeve van afnemers met betalingsmoeilijkheden, een fonds gereserveerd ($\pm$ 160 miljoen frank in de elektriciteitssector). In de gasector werd hiervoor 110 miljoen frank gereserveerd. Ter zake wordt door het Controlecomité samengewerkt met de OCMW's, die hier een belangrijke begeleidingsrol vervullen.

Spreker merkt nog op dat tevens bijkomende maatregelen worden genomen, teneinde een aftopping van de tarieven voor bepaalde sociale groepen en kleine verbruikers, door te voeren.

1.1.4.4. De institutionele vernieuwing van het Comité

De heer A. Hons stelt vast dat de nieuwe Overeenkomst voor onbepaalde duur werd gesloten. Aanpassingen zijn mogelijk bij wijzigingen in het algemeen kader (rol van de concurrentie). Tevens treden er thans belangrijke accentverschuivingen op, o.m. verhoogde aandacht aan de internationalisering van de markt, prijsvergelijking op basis van internationale referenties en verhoogde inzet voor de kwaliteit van de dienstverlening (o.m. netspanning, druk, regelmaat, termijnen aansluiting).

Veel aandacht zal besteed worden aan het REG-beleid, de recuperatie van rest-energie, ontwikkeling van cogeneratie, hernieuwbare energie. Het Nieuwe Uitrustingsplan zal vóór eind 1994 worden voorgelegd. Nieuwe beheerstechnieken zullen in het beleid worden geïmplementeerd. De informatiedoorstroming naar buiten toe zal vlotter verlopen. Thans wordt de mogelijkheid onderzocht om een ombudsfunctie in te voeren. Deze ombudsfunctie kadert in een meer klantvriendelijk beleid. Intern zal een actualisatie worden doorgevoerd van de werkingsmodaliteiten.

Inzake de relatie van het Controlecomité met de overheid, stipt de heer A. Hons aan dat de rol van de overheid wordt gepreciseerd en uitgebreid.

Op het federale vlak, zullen voortaan niet alleen de tarieven-laagspanning worden bekrachtigd door een ministerieel besluit, doch ook de tarieven van „captieve” klanten, middelgrote industriële verbruikers inbegrepen. Het vetorecht van de federale overheid wordt uitgebreid. Voortaan kan de federale regering niet alleen haar vetorecht hanteren t.a.v. de aanbevelingen van het Controlecomité, doch ook t.a.v. alle belangrijke beslissingen met externe impact. Op het interne vlak behoudt het Controlecomité een zekere autonomie. Het Controlecomité dient verder verplicht advies uit te brengen aan de federale regering, over de lange-termijn invoercontracten m.b.t. aardgas. Op het regionale vlak dient opgemerkt dat ook de gewestregering beschikt over een initiatief- en vetorecht in de materies van haar bevoegdheidsdomein. Thans wordt overleg gepleegd met het regionale echelon, ter voorbereiding van de afsluiting van een samenwerkingsprotocol, teneinde aan de gewestregering een volwaardige vertegenwoordiging in het Controlecomité te waarborgen.

Besluit

De Europese uitspraken zullen determinerend zijn voor de organisatie van de energiemarkten in de toekomst. Hieraan dient ten volle aandacht besteed. Ook de concurrentie in de elektriciteits- en gassectoren vraagt om een intense begeleiding (cf. Engels experiment), om operationeel te zijn. De actualisatie van het Controlecomité spitst zich inzonder toe op het leggen van nieuwe accenten op het vlak van de bevoegdheidssfeer van de Gewesten, die nauwer bij het energiebeleid dienen betrokken te worden. Ook evolueert de energiesector naar een grotere transparantie en de toekenning van een belangrijke rol aan de vrije mededinging.

2. VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN DE LEDEN EN ANTWOORD DOOR DE HEER A. HONS

De heer L. Barbé stelt vast dat in het energiebeleid, het Controlecomité een sleutelpositie bekleedt. Desondanks stelt het lid vast en betreurt dit, dat de institutionele vernieuwing van het Controlecomité werd doorgevoerd, via een in Ministerraad genomen beslissing. Waarom werd voor een dergelijke institutionele hervorming geen wetsontwerp ingediend ? Werd het parlement aldus niet buiten spel gezet ?

Het lid wenst ook nadere toelichting over de vertegenwoordiging van de consumenten in het Controlecomité. Met betrekking tot de tariefprogramma's wenst de heer L. Barbé het bedrag te vernemen van de fondsen die met het oog op het voeren van een REG-beleid, door het Controlecomité hiervoor werden gereserveerd.

De heer L. Barbé benadrukt het belang van een aangepast tarifieringsbeleid, als *conditio sine qua non* van een optimaal REG-beleid.

De heer A. Hons, secretaris-generaal repliceert op deze opmerkingen als volgt. De controlerende partners in het Controlecomité zijn de sociale partners en de overheid. De sociale partners vertegenwoordigen echter niet de consumentenorganisaties maar hebben ieder hun eigen gevoeligheden ervoor.

Algemeen kan gesteld worden, dat de overheid, als hoedster van het algemeen belang, ook indirect waakt over de consumentenbelangen. De energiebedeling geschiedt daarenboven via de intercommunale verenigingen en regies, waarbinnen de gemeenten en leden van de wetgevende kamers en raden, vertegenwoordigd zijn.

De heer A. Hons stelt vast dat er in Engeland, naast het begeleidingsorgaan „Offer”, ook een consumers service bestaat, waarbinnen de afgevaardigden van de consumentenorganisaties zijn vertegenwoordigd.

De concrete resultaten van dit „Engels experiment” dienen nog ingewacht maar zijn tot hiertoe niet overtuigend. Voor de fondsen, die door het Controlecomité, ten behoeve van de ondersteuning van het REG-beleid, werden uitgetrokken, refereert de heer A. Hons naar de jaarverslagen van het Controlecomité. Inzake hoogspanning werd een bedrag gereserveerd van 75 miljoen frank, inzake laagspanning werd nopens de te voeren acties in het kader van het REG-beleid, aan de intercommunales een ruime appreciatiebevoegdheid toegekend.

Gelet op het feit, dat er tussen de verschillende Gewesten, significante verschillen kunnen optreden, inzake het concept en de concrete invulling van het REG-beleid, blijft de rapportageverplichting aan het Controlecomité gehandhaafd.

De heer F. Dielens dankt de heer A. Hons voor zijn boeiende uiteenzetting. Wel rijzen er een aantal kritische vragen. Het lid vraagt nadere toelichting over de positionering van het Controlecomité, na de oprichting van Electrabel, fusie van verschillende privé-maatschappijen.

De heer A. Hons repliceert als volgt. Inzake de economische concentratie in de sector, stipt spreker aan dat de laatste fase, nl. de oprichting van Electrabel-S.P.E. terzijde wordt gelaten vermits deze fase thans nog in het Controlecomité wordt onderzocht. De voorzitter van het Controlecomité verzocht hierover om een evaluatieverslag. In dit evaluatieverslag zal de relatie Beheerscomité en Electrabel aan bod komen.

Het Controlecomité trok zelf reeds na de fusie van de drie grote privé-maatschappijen een aantal eerste conclusies, onder meer nopens de Cel die belast is met de inzameling van de boekhoudkundige gegevens voor het Controlecomité. Via deze gegevens verifieert het Controlecomité of de boekhoudkundige regels voor kostenimputatie, afschrijvingen strikt worden gehanteerd. Na de oprichting van Electrabel werd beslist om tussen het Controlecomité en de boekhoudkundige Cel van het Beheerscomité een verbindingsorgaan op te richten. In dit verbindingsorgaan zetelen de revisoren van het

Controlecomité en het Secretariaat van het Controlecomité. Wijzigingen in het organogram van de Cel kunnen slechts worden doorgevoerd, mits het fiat van de controlerende partijen.

De heer F. Dielens merkt op dat het Controlecomité slechts toezicht uitoefent op één enkele maatschappij. Hoe zal het Controlecomité zich handhaven in de gewijzigde structuren, o.m. fusie, internationalisering van de markt, Europese context ? Dient de rol van het Comité niet fundamenteel herdacht ?

Ook mist het lid klaarheid nopens de organisatie van de geldstromen in de sector. Wat gebeurt er met de in deze sector gerealiseerde winsten ? Welke rol speelt het Controlecomité bij de vaststelling van de zgn. „gewaarborgde winstpercentages” ? Staat dit niet haaks op een REG-beleid ?

De heer A. Hons wenst in deze context af te rekenen met een misvatting, die in vele middens heerst, omtrent de notie “gewaarborgde rentabiliteit,,. De jaarverslagen van het Controlecomité hanteren dit begrip niet. Wel worden cijfers in de jaarverslagen gepubliceerd over de rentabiliteit per deelactiviteit, waartussen grote fluctuaties kunnen optreden, hetgeen gewaarborgde returns tegensprekt.

De opstarting van omvangrijke investeringsprogramma's was niet zonder financiële repercussies op de sectoren. Beursnoteringen lagen moeilijk, waardoor men vaak niet beschikte over voldoende venture capital.

De heer A. Hons beklemtoont dat het Controlecomité geen voorstander is van het voeren van een beleid waardoor sectoren financieel vleugellam worden gemaakt. Wel betoont het Controlecomité zich voorstander van een minimumrentabiliteit op termijn, wat ten goede zal komen aan het investeringsbeleid. Een dergelijke beleidsoptie moet een lange-termijnpolitiek, in de hand werken.

In deze context refereert de heer A. Hons naar de overeenkomst van 1981 tussen de sector en de overheid en geactualiseerd in 1991. In deze overeenkomst werden bepaalde regelingen uitgewerkt tussen Electrabel en S.P.E., met betrekking tot de evolutie van het aandeel van S.P.E. in de elektriciteitsproductie. Het Controlecomité werd niet betrokken bij het totstandkomen van deze overeenkomst. Wel werden nadere details in deze overeenkomst uitgewerkt nopens de te verwachten rentabiliteit. In de toekomst zou qua indexatie van de tarieven, dienen geëvolueerd naar een minimum gewaarborgde rentabiliteit. Gelukkig zegt de tekst dat dit zal gebeuren mits inachtnaam van de prerogatieven van het Controlecomité.

Inzake de samenhang van het REG-beleid met de notie rentabiliteit merkt de heer A. Hons op dat de expansie van het elektriciteitsverbruik hierin een belangrijke rol speelde. Voor de toekomst dient ten alle prijze vermeden dat er bij het voeren van een REG-beleid een zekere ontmoediging optreedt door het neerwaarts effect op de rendabiliteit. De krachtlijnen zijn echter nog niet uitgetekend door het Controlecomité. Inzake het Uitrustingsplan meent de heer F. Dielens dat sommige bepalingen van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen, onvoldoende stringent worden toegepast. Het lag in de bedoeling van de wetgever dat jaarlijks door de sector een uitrustingsplan zou worden ingediend. Het laatste Uitrustingsplan inzake de produktiemiddelen dateert van 1988.

Inzake het groot transport is het geldende Uitrustingsplan 1988-1993 verstreken. Waarom treedt het Controlecomité niet op ? Bewijst het Controlecomité hierdoor niet zelf zijn

falen ? De heer A. Hons antwoordt als volgt. Inzake het Uitrustingsplan merkt de heer A. Hons op dat de opmaak van het Uitrustingsplan aan het Controlecomité dient worden voorgelegd, volgens een welbepaalde procedure. De periodiciteit ervan werd echter niet uitdrukkelijk door de wetgever gestipuleerd.

De heer A. Hons betreurt deze lacune in de wetgeving en stelt dat in de gesprekken met de sectoren werd overeengekomen dat het nieuwe Uitrustingsplan vóór eind 1994 door de sectoren aan het Controlecomité zou worden voorgelegd.

De heer S. De Clerck, verslaggever, stelt vast dat de opname van het Engels experiment "Offer,, in de uiteenzetting van de heer A. Hons, duidt op het bestaan van alternatieven voor het Belgisch samenwerkingsmodel tussen de sector en de overheid.

Het lid stelt vast dat de strategische beslissingsmacht van het Controlecomité fel wordt uitgehold. Het lid wijst erop dat in het Engelse begeleidingsorgaan "Offer,, geen rol wordt toebedeeld aan een Controlecomité. Het lid merkt op dat vele beslissingen van het Controlecomité, slechts het karakter van een aanbeveling hebben. Wijst dit niet op een voluntaristisch karakter van het Controlecomité ?

Nochtans zou het Controlecomité op bepaalde vlakken wel degelijk over een strategische beslissingsmacht moeten beschikken, onder meer inzake REG-beleid. Hoe zullen de intenties van het Controlecomité die vaak botsen met de belangen van de sectoren worden gerealiseerd ? Het Engels experiment bewijst dat bij dit zoeken naar evenwicht bepaalde vragen niet uit de weg mogen worden gegaan. De structurele herschikking in de diverse sectoren is reeds bezegeld door een akkoord tussen de federale regering en de sector. Ten aanzien van de Gewesten moet dit debat nog worden gevoerd. Ook de Vlaamse Raad dient hierbij betrokken. Het lid wijst op de grote interdependentie tussen het federale en regionale bevoegdheidsniveau. De Gewesten dienden bij de structurele herschikkingen eveneens betrokken. Is het wel verantwoord dat deze structurele herschikking slechts op het federale vlak werd doorgevoerd. Quid met de betrokkenheid van de Gewesten ? Op Europees vlak, stelt het lid vast dat het samenwerkingsmodel tussen de overheid en de sector grotendeels beheerst wordt door de vrijemarkteconomie. Deze visie is eveneens terug te vinden in de constante rechtspraak van het Europees Hof van Justitie. Staat deze visie evenwel niet haaks op de monopoliepositie die vele openbare nutsbedrijven in België bekleden ?

Het lid vraagt hoe het Controlecomité eventueel advies kan verlenen aan de overheid. Zijn de structuren van het Controlecomité voldoende soepel om in te spelen op de Europese evoluties in de sector ? Daarenboven vraagt het lid toelichting bij de vastlegging van de tarieven voor industrieel verbruik bij ministerieel besluit. Is dit niet anticiperen op een mogelijke liberalisering ?

De heer A. Hons repliceert dat het begeleidingsorgaan "Offer,, in bepaalde opzichten, onder meer tegenover de captieve markt en als beroepsinstantie met het Controlecomité kan vergeleken worden.

De introductie van de vrije concurrentie in het Engels model, zal geen oplossing bieden voor mogelijk strijdige belangen, zoals het REG-beleid en rentabiliteit.

De heer A. Hons benadrukt dat de ondersteuning van een REG-beleid, een stap is in de richting van de regulering van de betrokken sectoren. Inzake de relatie tussen het federale en regionale echelon, stipt de heer A. Hons aan dat de

bijzondere wet van 8 augustus 1980 en het KB van 30 december 1982 een bevoegdheidsdelegatie inhouden van de federale overheid naar het Controlecomité inzake de exclusief voor de federale wetgever gereserveerde bevoegdheidsdomeinen, o.m. tarifiering, uitrustingsplan, lange-termijninvoercontracten). Er zijn echter raakvlakken. Het REG-beleid dient zich ook te vertalen in het tarifieringsbeleid. Vandaar dat gezocht moet worden naar coherentie tussen het federale en het regionale beleidsniveau. De nieuwe afspraken zullen stimulerend inwerken op het REG-beleid. Inzake de goedkeuring bij ministerieel besluit van bepaalde tarieven, meent de heer A. Hons, ten persoonlijke titel, dat een dergelijke tarifiering slechts mag toegepast worden voor die klanten uit een welbepaald marktsegment, die in een eerste fase niet concurrentieel kunnen optreden. Een dergelijke handelwijze zal leiden naar een verhoogde bescherming van de "captive,, markt. Daarenboven wordt aldus tegemoet gekomen aan de wens van de federale overheid, om in het Controlecomité een belangrijkere rol te spelen.

De heer A. Hons merkt op dat de gevolgen van een volledige liberalisering van de sector reeds door het Controlecomité werden onderzocht. Een volledige consensus ter zake werd evenwel niet bereikt in de studiegroep. Algemeen werd geopteerd voor een geleidelijke aanpak. Het Controlecomité nam ter zake een eerder gereserveerde houding aan, in afwachting van de concrete resultaten van het Engelse experiment "Offer,,. Daarenboven ligt de handhaving van exclusieve rechten inzake produktie en export, in het licht van de recente Europese rechtspraak moeilijk.

De heer A. Hons benadrukt dat ter dege dient rekening te worden gehouden met de bijzondere karakteristieken van de openbare dienstverlening. Hij verkiest een geleidelijke aanpak, vermits er op het industriële vlak heel weinig sectoren zijn, waar de tussenkomst van de overheid, zó intens gebeurde als in de gas- en elektriciteitssector. Hierdoor ontwikkelde zich een zeer verscheiden kader, waarbinnen de bedrijven hun activiteiten ontplooiën. Met dit specifieke werkingskader van de producenten (o.m. produktie op basis van steenkool, moratorium op kernenergie, enz.) dient ter dege rekening gehouden.

BIJLAGE 1
Ontwerp
Statuten van het controlecomité voor
de elektriciteit en het gas

ONTWERP

Statuten van het Controlecomité voor
de Elektriciteit en het Gas

Artikel 1

Het Controlecomité voor de Elektriciteit en het Gas, opgericht volgens de overeenkomst van 12.5.1964, neemt de vorm aan van een autonome instelling van openbaar nut, beheerst door de wet van 27.6.1921 die rechtspersoonlijkheid verleent aan de verenigingen zonder winstoogmerk en aan de instellingen van algemeen nut.

Artikel 2

De zetel van de instelling is gevestigd te Brussel. Deze zetel zal kunnen verplaatst worden naar iedere andere plaats bij éénvoudige beslissing van de Raad van Beheer.

Doelstelling

Artikel 3

Het Controlecomité heeft als doelstelling erover te waken dat de technische, economische en tarifaire toestand van de gas- en elektriciteitssectoren, evenals de ontwikkeling hiervan, op het algemeen belang gericht zou zijn en zou kaderen in het algemeen energiebeleid.

Artikel 4

In dat raam heeft het Controlecomité de hiernavolgende taak :

- a) er over te waken dat de tarieven en de leveringsvoorwaarden voor alle afnemers in elektriciteit en gas, met inbegrip van het door de afnemers te betalen vastrecht en kosten, zouden vastgesteld worden in functie van het algemeen belang ;
- b) de resultaten na te gaan van de actie van de beantwoordende organisaties betreffende de rationalisatie van de sectoren en de verwezenlijking van een gecoördineerd en éénvormig beheer ;
- c) een éénvormig nationaal boekhoudplan te doen opstellen en goed te keuren dat door de gas- en elektriciteitsbedrijven moet toegepast worden ;
- d) de bestedingen van de ontvangst van de sectoren elektriciteit en gas te onderzoeken ;
- e) ieder technisch, economisch of ander probleem, en ondermeer de rationele aanwending van energie, te bestuderen dat verband houdt met het regime van de produktie en de distributie van elektriciteit, de invoer, de produktie, het transport en de distributie van gas, en dat tot het vervullen van zijn opdracht zou bijdragen ;
- f) de door de elektriciteits- en gasbedrijven voorgelegde investeringsprogramma's en definancieringswijze ervan, ondermeer het nationaal equiperingsprogramma betreffende de middelen voor produktie en groot transport van elektrische energie, te onderzoeken en er de verwezenlijking van te volgen ;
- g) de economische en technische aspecten te onderzoeken van de aardgasvoorbereiding van het land, evenals van de bevoorrading in brandstoffen en splijtstoffen van de sector van elektriciteitsproduktie ;
- h) ieder verzoek om advies vanwege de bevoegde openbare besturen te beantwoorden ;
- i) na te gaan welk gevolg dient te worden gegeven aan iedere bij hem ingediende klacht in verband met iedere levering van elektrische energie en gas, na inlichtingen te hebben ingewonnen bij de betrokken beheersorganisatie ;
- j) een jaarverslag te publiceren.

Bevoegdheden en rechten

Artikel 5

Het Controlecomité heeft de hierna omschreven bevoegdheden en rechten :

- a) met het oog op de uitvoering van zijn opdracht iedere aanbeveling formuleren aan de betrokken sectoren en eventueel ook aan de bevoegde openbare besturen ;
- b) ieder advies uitbrengen dat bijdraagt tot de verwezenlijking van zijn opdracht ;
- c) van de beantwoordende organisaties elke inlichting bekomen, met inbegrip van gegevens betreffende de bedrijven, aangaande de materies die binnen zijn bevoegdheid en opdracht vallen ;
- d) van deze organisaties verslagen ontvangen betreffende hun activiteiten of bepaalde aspecten ervan ;
- e) van deze organisaties studies bekomen, betreffende ieder onderwerp dat onder hun bevoegdheid valt, of beslissen over de keuze van de in artikel 4 e) vooropgestelde studie-objecten ;
- f) beroep doen op revisoren voor de controle van de opmaak van de bestedingen van ontvangst

van de sectoren, voor de controle van de waarde van de parameters die voorkomen in de tarieven of voor elk ander probleem waarvoor zij competent zijn ;

g) beroep doen op deskundigen van buiten voor zover het gaat om het inwinnen en het verifiëren van inlichtingen die niet tot de bevoegdheid van de revisoren behoren.

Samenstelling

Artikel 6

Het Controlecomité is samengesteld uit de hierna vernoemde interprofessionele organisaties :
 Algemeen Belgisch Vakverbond (A.B.V.V.) ;
 Algemeen Christelijk Vakverbond (A.C.V.) ;
 Algemene Centrale der Liberale Vakbonden van België (A.C.L.V.B.) ;
 Verbond der Belgische Ondernemingen (V.B.O.).

Ieder van deze organisaties is er vertegenwoordigd door een effectief lid en twee plaatsvervangende leden ; de effectieve leden mogen zich doen vergezellen door een deskundige onder de voorwaarden vastgesteld in het huishoudelijk reglement.

De effectieve leden en de plaatsvervangers mogen niet in dienst zijn bij een elektriciteits- of gasbedrijf noch een mandaat vervullen in een dergelijk bedrijf ; het Controlecomité kan evenwel van deze clausule afwijken mits unaniem akkoord.

Artikel 7

De beantwoordende organisaties die de Overeenkomst met het Controlecomité (Overeenkomst van 1994) ondertekend hebben, zijn de volgende :

- het Beheerscomité der Elektriciteitsondernemingen (B.C.E.O.) sectie „Productie” en sectie „Distributie”
- sectie van Figas voor het Coördineren van het Transport en Distributie (C.T.D.-Gas),
- „INTER-REGIES” vereniging van de openbare bedrijven voor elektriciteit en gas,
- „INTERMIXT” vereniging van de beheerders en commissarissen die de openbare besturen vertegenwoordigen in de gemengde inter-communales.

Ieder van deze organisaties zal vertegenwoordigd zijn in het Controlecomité door een als volgt samengestelde afvaardiging :

Voor

het B.C.E.O. : 1 effectieve afgevaardigde en 3 plaatsvervangende afgevaardigden ;

C.T.D.-Gas : 1 effectieve afgevaardigde en 2 plaatsvervangende afgevaardigden ;

INTER-REGIES : 1 effectieve afgevaardigde en 3 plaatsvervangende afgevaardigden ;

INTERMIXT : 1 effectieve afgevaardigde en 3 plaatsvervangende afgevaardigden.

De effectieve afgevaardigden mogen zich laten vergezellen door één of twee deskundigen onder de voorwaarden vastgelegd in het huishoudelijk reglement.

Artikel 8

Het mandaat van de leden en de effectieve en plaatsvervangende afgevaardigden is op vijf jaar vastgesteld ; het is hernieuwbaar. Iedere partij mag op ieder ogenblik haar **vertegenwoordigers** vervangen.

Artikel 9

Iedere organisatie mag zich uit het Comité terugtrekken mits een vooropzeg van 12 maand.

Rol van de federale en gewestregeringen

Artikel 10

De Federale Regering keurt de Overeenkomst goed en zal er haar medewerking aan verlenen. Te dien einde benoemt ze afgevaardigden bij het Controlecomité ; deze afgevaardigden mogen alle vergaderingen van het Comité bijwonen.

Onder deze afgevaardigden duidt de Federale Regering een woordvoerder aan die de hiernavolgende bevoegdheden heeft :

- a) bij het Controlecomité iedere vraag naar informatie indienen met betrekking tot de doelstelling van de Overeenkomst ;
- b) ieder studie-onderwerp voorstellen dat daartoe nuttig is ;
- c) op de agenda ieder punt doen inschrijven dat daarmee verband houdt ;

d) eventueel de persoon of personen aanduiden die de Federale Regering in de commissies zouden vertegenwoordigen ;

e) binnen zijn eigen bevoegdheidssfeer, iedere uitvaardiging opschorten van een aanbeveling die het Controlecomité heeft geformuleerd bij toepassing van artikel 5 a) of van iedere beslissing betreffende de implementatie van het energiebeleid of m.b.t. de cliënteel. Hij beschikt over een termijn van één maand om de definitieve beslissing van de Federale Regering te doen kennen.

Iedere Gewestregering duidt een vertegenwoordiger aan het bij het Comité, zonder dat deze vertegenwoordiging het globale taalevenwicht in de vertegenwoordiging van de openbare besturen mag verstoren.

Wat betreft de materies die onder de bevoegdheid van ieder Gewest vallen, heeft de vertegenwoordiger van een Gewestregering dezelfde rechten en bevoegdheden als deze die hierboven zijn opgesomd en die aan de woordvoerder van de Federale Regering zijn toebedeeld.

Als de betrokken Regering niet akkoord gaat met een aanbeveling of met een beslissing betreffende implementatie van het energiebeleid of m.b.t. de cliënteel en zij schort de uitvaardiging ervan op, dan zal ze haar mening motiveren ; de aanbeveling of de beslissing wordt dan opnieuw besproken in het Controlecomité waarop de woordvoerder van de Federale Regering of de vertegenwoordiger van de betrokken Gewestregering naar behoren is uitgenodigd.

Wordt geen beslissing meegedeeld binnen de voorgeschreven termijn dan mag de aanbeveling worden uitgevaardigd.

Werking van het Comité

Artikel 11

Het voorzitterschap van het Controlecomité wordt om beurt waargenomen door het Verbond der Belgische Ondernemingen en één van de werknemersvakbonden.

Komt het voorzitterschap toe aan het V.B.O., dan duidt deze organisatie als voorzitter het effectief of één der plaatsvervangende leden aan dat haar in het Controlecomité vertegenwoordigt en als ondervoorzitter een van de twee leden die niet als voorzitter werd aangesteld.

Komt het voorzitterschap toe aan de werknemersvakbonden dan benoemen deze – bij gewone meerderheid van stemmen – als voorzitter één van de leden die hen in het Controlecomité vertegenwoordigen en als ondervoorzitter een ander lid dat deel uitmaakt van een andere syndicale afvaardiging dan de Voorzitter.

De duur van het mandaat van de voorzitter en van de ondervoorzitter wordt op één jaar gesteld.

Artikel 12

De aanbevelingen worden uitgevaardigd bij éénparigheid van de stemmen die door de organisaties die lid zijn uitgebracht, zonder rekening te houden met de onthoudingen.

Het effectief lid van ieder van de organisaties heeft stemrecht. Bij afwezigheid van het effectief lid mag de stem uitgebracht worden door een plaatsvervangend lid van deze organisatie die door het effectief lid is aangeduid. Gaat een beantwoordende organisatie niet akkoord met een ontwerp van aanbeveling, dan wordt de goedkeuring ervan twee weken uitgesteld om zo mogelijk naar een eensgezind standpunt te streven.

Artikel 13

Verzoeken de in het Comité vertegenwoordigde openbare besturen om advies, dan zal het Comité zijn advies uitbrengen in een termijn van dertig dagen nadat het verzoek bij het Secretariaat van het Controlecomité is toegekomen, behalve als de betrokken openbare besturen een verlenging toestaan.

Artikel 14

De in artikel 5 opgesomde rechten kunnen door het Comité worden uitgeoefend op aanvraag van minstens één van zijn leden. Het beroep doen op deskundigen waarvan sprake in artikel 5 (g) mag worden beslist door het Beperkt Comité. De deskundige(n) moet(en) aanvaard worden door de betrokken organisatie.

Artikel 15

Het Controlecomité vergadert ofwel met de gezamenlijke afvaardigingen, ofwel met sommige ervan, ofwel in eigen kring. Het Comité richt een „Beperkt Comité” op waarvan deel uitmaken : de beperkte afvaardigingen van organisaties die lid zijn, deze van de beantwoordende organisaties en van de openbare besturen ; dit Comité mag eveneens andere instanties uitnodigen.

Het Beperkt Comité bereidt de werkzaamheden voor van het Controlecomité en volgt de ontwikkeling van de sectoren en de werkzaamheden van de Commissies.

Artikel 16

De voorzitter maakt de agenda op van de vergaderingen. De leden of afgevaardigden mogen vragen om er bepaalde punten in op te nemen door deze aan de voorzitter mede te delen binnen de door het huishoudelijk reglement voorziene termijn. Behoudens unaniem akkoord, mag het Comité niet beraadslagen over punten die niet op de agenda voorkomen.

Artikel 17

Opdat het Comité geldig zou kunnen beraadslagen moeten de organisaties die lid zijn er in vertegenwoordigd zijn.

In geval van afwezigheid van één of meerdere onder hen, zal evenwel een nieuwe vergadering worden belegd binnen de 15 dagen.

Het Comité kan dan geldig beraadslagen over dezelfde agenda met uitsluiting van elk ander punt, voor zover de meerderheid van de organisaties die lid zijn, vertegenwoordigd zijn ; de uitnodiging voor deze vergadering specificeert de aard ervan.

Artikel 18

Het Comité mag tot de oprichting beslissen van permanente of tijdelijke commissies waarvan het de samenstelling bepaalt.

Artikel 19

De personen die de vergaderingen van het Comité of van zijn commissies bijwonen, het personeel van het Secretariaat en ieder ander door het Comité met een opdracht belaste persoon zijn gebonden door het beroepsgeheim enerzijds ten aanzien van iedere individuele inlichting betreffende een bedrijf of een contract en anderzijds wanneer het Comité dit beslist.

Artikel 20

Het Comité beschikt over een permanent secretariaat dat zodanig is samengesteld dat het Comité de in artikels 3 en 4 vermelde opdrachten kan uitvoeren ; het mag beroep doen op medewerking van buiten.

De samenstelling van het secretariaat, het organigram ervan, de kwalificaties en het bezoldigingsstelsel van het personeel worden vastgelegd in het huishoudelijk reglement.

Het personeel van het Secretariaat wordt benoemd door het Comité ; de benoemingen van het kaderpersoneel worden ter goedkeuring voorgelegd aan de Federale Minister die de Energie onder zijn bevoegdheid heeft.

Artikel 21

De werkingskosten van het Controlecomité en van zijn diensten worden gedragen door de aan zijn controle onderworpen bedrijven. Deze bedrijven moeten bovendien, in geval van ontbinding, de verbintenissen en verplichtingen van het Controlecomité nakomen, ondermeer ten aanzien van het personeel.

Beheer

Artikel 22

De instelling wordt beheerd door een raad van bestuur die samengesteld is uit de effectieve leden en de effectieve afgevaardigden van het Comité. De bestuurders mogen zich doen vergezellen door een deskundige volgens de voorwaarden die in het huishoudelijk reglement zijn vastgesteld. Ze mogen zich doen vertegenwoordigen door het plaatsvervangend lid of de plaatsvervangende afgevaardigde daartoe aangeduid door de organisatie. De woordvoerder van de Federale Regering zal deelnemen aan de vergaderingen van de raad van bestuur.

De raad wordt voorgezeten door de voorzitter van het Comité aangesteld zoals beschreven in artikel 11.

De raad is bevoegd voor alle administratieve materies.

Hij bepaalt de bezoldigingen van de personen die deelnemen aan de vergaderingen van het Comité of van de Commissies ervan evenals deze van de revisoren en deskundigen waarvan sprake in artikel 5 f) en g).

Hij bepaalt het huishoudelijk reglement op conform advies van het Comité.

Hij mag het dagelijks beheer evenals de rechterlijke en buitenrechterlijke vertegenwoordiging van de instelling overdragen aan één of meer door hem gekozen personen.

Hij komt minstens eens per jaar samen om de begroting en de rekeningen goed te keuren.

Hij neemt zijn beslissingen bij éénparigheid van de leden die aanwezig of vertegenwoordigd zijn zonder rekening te houden met de onthoudingen.

De naam, het beroep, de woonplaats en de nationaliteit van de bestuurders wie werden aangesteld bij de oprichting van de instelling bevindt zich in bijlage bij onderhavige statuten*.

Artikel 23

Bij ontbinding van de instelling verdeelt de raad van bestuur het netto-actief tussen de bedrijven die de uitgaven van het Controlecomité op zich hebben genomen in de verhouding waarin deze dit hebben gedaan ofwel kent hij het toe aan een gelijkaardige instelling die hij aanduidt.

* Niet gevoegd bij onderhavig document.

BIJLAGE 2

Ontwerp overeenkomst betreffende de Elektriciteit en het Gas

ONTWERP OVEREENKOMST BETREFFENDE DE ELEKTRICITEIT EN HET GAS

De hierna vermelde organisaties :

Algemeen Belgisch Vakverbond (ABVV)
 Algemeen Christelijk Vakverbond van België (ACV)
 Algemene Centrale der Liberale Vakbonden van België (ACLVB)
 Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO)

respectievelijk vertegenwoordigd door :

De heer Verboven, Nationaal Secretaris van het ABVV
 De heer Peirens, Voorzitter van het ACV
 De heer Haaze, Nationaal Voorzitter van de ACLVB
 De heer Vandeputte, Gedelegeerd Bestuurder van het VBO

gelet op :

– het contract van 15.07.1955 waardoor het Beheerscomité der Elektriciteitsondernemingen (BCEO) wordt opgericht (1),

het contract van 22.05.1963 waardoor de Sectie van Figas voor het coördineren van het Transport en de Distributie van gas (CTD-Gas) wordt opgericht (1),

– de statuten van Inter-Regies (2),

– de statuten van Intermixt (2),

de Overeenkomst betreffende de Elektriciteitssector van 29 januari 1981, tussen de SPE enerzijds en de private producenten anderzijds, in naam van de Belgische Staat goedgekeurd door de Regering die er haar medewerking zal aan verlenen (1),

– de noodzaak aan een gelijkaardige behandeling van de elektriciteits- en gassectoren, verklaren de onderhavige Overeenkomst te sluiten met de hiernavolgende organisaties :

Beheerscomité der Elektriciteitsondernemingen (BCEO),

Sectie van Figas voor het coördineren van het Transport en de Distributie van gas (CTD-Gas),

Inter-Regies,

Intermixt ,

respectievelijk vertegenwoordigd door :

De heer Hansen, Algemeen Afgevaardigde van het BCEO
 De heer Neiryck, Algemeen Afgevaardigde van CTD-Gas
 De heer Vandebosch, Voorzitter van Inter-Regies
 De heer Ansoms, Voorzitter van Intermixt

Artikel 1

Het Koninklijk Besluit nummer 147 van 30 december 1982, verleent aan het Controlecomité voor de Elektriciteit en het Gas het statuut van een autonome instelling van openbaar nut, legt het Comité een wettelijke opdracht op en bekrachtigt zijn bevoegdheden.

Het Controlecomité heeft zijn statuten opgesteld, conform dit genummerd Koninklijk Besluit ; de geactualiseerde statuten bevinden zich als bijlage 1 bij onderhavige Overeenkomst, die de goedkeuring van de Federale Regering krijgt.

De partijen die onderhavige Overeenkomst ondertekenen onderschrijven deze statuten.

Artikel 2

De ondertekenende partijen verklaren uitvoering te willen geven aan deze statuten in een geest van concertatie en van samenwerking met de overheid, met inbegrip van de gewestregeringen, met dewelke samenwerkingsprotocollen worden afgesloten, waarvan een exemplaar als bijlage 2 is toegevoegd.

Artikel 3

In een markt die niet alleen door regulering maar meer en meer ook door mededinging wordt geleid, zullen de gecontroleerde sectoren :

– zo voordelig mogelijke prijzen nastreven die gunstig uitvallen in de Europese vergelijking terwijl de opdracht van openbare dienst wordt verzekerd, daar waar dergelijke verbintenissen bestaan :

– de inspanningen blijven voortzetten om de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren.

– In dit kader, en rekening houdend met het algemeen belang, zal het Comité er op toezien dat :

– het algemeen principe van transparantie tussen kosten en prijzen per klantencategorie zou worden geëerbiedigd ;

– in de mate van het mogelijke, voor het aardgas het principe wordt nagekomen dat de prijzen van het gas zouden worden afgestemd op zijn marktwaarden in vergelijking met de prijzen van de substitutieprodukten.

(1) Contract met bijlagen zijn toegevoegd aan deze Overeenkomst.

(2) Statuten zoals toegevoegd bij deze Overeenkomst.

Artikel 4

De ondertekenende partijen zullen eveneens oog hebben voor de toenemende behoefte aan rationeel energiegebruik en voor de bescherming van het milieu. Het beleid van het Comité zal hiermee rekening houden, evenals met de economische kostenweerslag van milieumaatregelen, met effect op het competentiedomein van het Comité.

Artikel 5

In uitvoering van artikel 4 van de statuten van het Comité zal CTD-Gas ervoor zorgen dat Distrigas het Comité verplichtend consulteert vooraleer definitieve verbintenissen aan te gaan inzake gasinkoopcontracten op lange termijn, wanneer nieuwe verbintenissen worden aangegaan. Het Comité zal deze aangelegenheden onderzoeken binnen de maand na de door CTD-Gas verstrekte informatie en zal haar advies aan de Federale Regering overmaken. Treden er belangrijke wijzigingen op in deze contracten, dan zal het Comité eveneens geïnformeerd worden.

Artikel 6

De controlerende partijen verklaren deze Overeenkomst te willen sluiten in dezelfde geest tegenover de „beantwoordende” sectoren als deze die de voorgaande Conventie heeft gekenmerkt en zeggen aan deze sectoren toe de regulering zodanig op te vatten dat een lange termijnpolitiek mogelijk is. De beantwoordende sectoren, wat hun statuut ook wezen, verplichten zich op hun beurt ertoe hun volle medewerking te verlenen aan het Comité en de rechten en bevoegdheden ervan, zoals bepaald in de statuten en het genummerd Koninklijk Besluit 147 van 30 december 1982, te erkennen.

Artikel 7

De maatschappijen voor productie en distributie van elektriciteit, de maatschappijen voor transport, productie en distributie van gas, de regies en de intercommunales voor distributie van elektriciteit en gas (met of zonder deelname van de privé-maatschappijen) beheren hun sector in de geest, in het kader en mits naleving van elk van de contracten die ze hebben gesloten of statuten die ze hebben onderschreven. Deze in de aanhef vermelde contracten zullen niet kunnen gewijzigd worden zolang de onderhavige Overeenkomst van kracht blijft, tenzij op voorstel van de betrokken organisatie en mits éénparig akkoord van de controlerende organisaties. Dit is ook het geval voor de artikels betreffende het Controlecomité die voorkomen in de in de aanhef vermelde statuten.

Artikel 8

Als de maatschappijen die lid zijn van het BCEO, CTD-Gas, en de „gemengde” en „zuivere” intercommunales en regies een of meer filialen oprichten die een gedeelte van de taken verwezenlijken die door het Controlecomité worden gecontroleerd, dan zal of zullen deze nieuwe entiteiten de rechten van het Controlecomité, zoals vervat in de statuten en Overeenkomst eerbiedigen, rechtstreeks door toe te treden tot het BCEO of CTD-Gas, of onrechtstreeks onder de hoede van de moeder-entiteiten in het geval van de intercommunales of regies, voor zover de kosten van deze nieuwe entiteiten tussenkomen in de vorming van de gecontroleerde kostprijzen.

Als maatschappijen die lid zijn van het BCEO of CTD-Gas en intercommunales en regies rechtstreeks of onrechtstreeks activiteiten ontwikkelen andere dan deze die het voorwerp uitmaken van controle door het Controlecomité, dan zullen deze hun medewerking verlenen aan het uitwerken en het bijhouden van een systeem dat het Comité toelaat alle waarborgen te hebben opdat geen transfers ontstaan ten nadele van de gecontroleerde activiteiten.

Indien openbare organismen of openbare maatschappijen, die voor rekening van de Federale Overheid optreden, een deel verwezenlijken van de door het Controlecomité gecontroleerde opdrachten, dan zal de Overheid erop toezien dat de bevoegdheden en rechten, opgesomd onder artikel 5 van de statuten van het Controlecomité voor de Elektriciteit en het Gas, zullen kunnen worden uitgeoefend, en dit voorzover de kosten hiervan tussenkomen in de vorming van de gecontroleerde kostprijzen. Treden deze organismen of maatschappijen op voor rekening van de gewestregeringen, dan zal hetzelfde objectief worden nagestreefd in de geest van de protocollen van samenwerking waarvan sprake onder artikel 2.

Artikel 9

Onderhavige Overeenkomst geldt bij de huidige stand van zaken en binnen de huidige wettelijke context. Mochten hierin, ten aanzien van de gecontroleerde activiteiten, belangrijke wijzigingen optreden, dan zullen de verschillende partijen de implicaties onderzoeken die dit kan hebben voor de werking van de regulering, en zullen de principes en de werkingsregels dienvolgens eventueel worden aangepast. Om de vijf jaar zal daarenboven een evaluatie gemaakt worden van de werking van het Comité.

Onder deze voorwaarden wordt de Overeenkomst aangegaan voor onbeperkte duur. Bij belangrijke wijziging echter van de toestand of bij gelegenheid van de periodieke evaluatie kan elke partij evenals de Federale Regering een herziening vragen, zoals hierboven is vermeld.

Indien een herzieningsvoorstel van een of meerdere ondertekenende partijen eenparig wordt aanvaard, dan wordt die maatregel in toepassing gebracht binnen een door de partijen vastgestelde termijn.

Bij afwezigheid van een dergelijk akkoord, wordt de voorgestelde wijziging verder onderzocht in de schoot van het Comité. Elke ondertekenende partij kan zich op elk ogenblik beroepen op artikel 9 van de statuten.

Ondergetekend te Brussel op .././1994 in evenveel exemplaren als er partijen bij deze Overeenkomst zijn en in twee bijkomende exemplaren voor de Eerste Minister en de Minister van Economische Zaken.

Voor het AB VV

X. VERBOVEN

Voor het ACV

W. PEIRENS

Voor het VBO

T. VANDEPUTTE

Voor de ACL VB

G. HAAZE

Voor het BCEO

J.P. HANSEN

Voor CTD-Gas

J.P. NEIRYNCK

Voor Intermixt

J. ANSOMS

Voor Inter-Regies

J. VANDEBOSCH

***Namens de Federale Regering goedgekeurd door de Vice-Eerste Minister,
Minister van Economische Zaken en Minister van Justitie***

M. WATHELET

Bijlagen :

1. Statuten van het Comité
2. Protocollen van samenwerking met de Gewesten
3. Contracten en Statuten vernoemd in de inleiding.

II. HOORZITTING MET ELECTRABEL

1. UITEENZETTING DOOR DE HEER P. BULTEEL,
DIRECTEUR BRANDSTOFFEN, MILIEU EN TECH-
NIEKEN

1.1. Algemeen

De heren P. Bulteel en E. Delperdange zullen vooral de REG- en milieupolitiek en de gemengde intercommunales toelichten. Vooraf overhandigen zij van de aanwezige Commissieleden een informatiepakket en refereren, ingevolge het eerder korte tijdsbestek, voor meer uitvoerige informatie, naar de hierin opgenomen teksten en de lijst van de bijbehorende figuren die in bijlage van dit verslag, met inhoudsopgave aldaar, zijn opgenomen (Bijlage 3).

Spreker stipt aan dat zijn uiteenzetting vooral de technisch-economische aspecten van de elektriciteitsproductie zal belichten. Tevens benadrukt hij de grote complementariteit inzake het REG-beleid tussen de vraag- en aanbodzijde.

Daarenboven merkt de heer P. Bulteel op, dat zijn uiteenzetting complementair is aan de uiteenzetting van de heer E. Delperdange, Directeur Distributie Vlaanderen, die vooral dieper zal ingaan op de begeleiding van de vraag.

1.2. Brandstoffen voor de elektriciteitsproductie

Figuur 8 schetst de evolutie van het brandstofgebruik in de Belgische elektriciteitscentrales. Uit deze grafiek blijkt, aldus de heer P. Bulteel, een gestage groei van het elektriciteitsverbruik in de laatste decennia. Deze grafiek illustreert verder hoe de brandstofinzet haast elk decennium belangrijke verschuivingen ondergaat :

Jaren 60 : dominantie van steenkool

Jaren 70 : dominantie van aardolie en gas

Bij de eerste olieschok in 1973 was 70 % van de elektriciteitsproductie afhankelijk van aardolie en aardgas. Nadien verminderde het aandeel van stookolie geleidelijk. De huidige elektriciteitsproductie is niet langer afhankelijk van de stookolie. Sinds 1970 werden belangrijke investeringen gedaan in de uitbouw van een nucleair energiepark (60 %).

Jaren 80 : groei van de kernenergie en hernieuwd gebruik van steenkool

Jaren 90 : groei van aardgas

Er weze opgemerkt dat sinds 1986, met de voltooiing van het kernenergieprogramma, de stijgende elektriciteitsbehoeften gedekt werden door fossiele brandstoffen. Dit bleef niet zonder ecologische gevolgen, o.m. op het vlak van CO₂-emissies, verzuring van het leefmilieu. Voor nadere informatie hierover refereert de heer P. Bulteel naar de in bijlage opgenomen tekst : „Elektriciteitsproductie en CO₂-emissies”.

Vervolgens schetst de heer P. Bulteel, samenvattend, aan de hand van de in bijlage opgenomen figuren, verschillende nevenaspecten van de elektriciteitsproductie op het ecologisch vlak.

1.3. Milieu-impact

Bij de verbranding van steenkool komen belangrijke hoeveelheden vliegashoudend stof vrij. In de jaren 1970-1980 werd dit vliegashoudend stof

vooral gestort. Voor de evolutie van de produktie en valorisatie van vliegias in België verwijst de heer P. Bulteel naar de grafiek.

Spreker stipt aan dat er belangrijke inspanningen werden geleverd teneinde de ecologische impact van vliegias te reduceren. Thans is er inzake recyclage van vliegias, een ratio van nagenoeg 100 % bereikt. Vliegias, wordt na recyclage vooral aangewend in de cementindustrie en de bouwnijverheid. In de zeventiger jaren ontstond een nieuw milieuprobleem, in-gevolge de verzuring door de SO₂uitstoot. De evolutie van de SO₂-uitstoot in België door de elektrische centrales is weergegeven op de grafiek in bijlage. In België wordt thans de Europese norm reeds bereikt, die in uitzicht is gesteld voor 2003. De grafiek vertoont een continu, dalende trend, niettegenstaande de produktiestijging sinds 1986. Dit fenomeen wordt verklaard door de omschakeling van brandstofpakketten, met een hoger aandeel van aardgas als brandstof. Daarenboven werden in deze periode meerdere produktie-eenheden met gecombineerde cyclus in gebruik genomen (o.m. Drogenbos). Inzake de evolutie van de NO_x-uitstoot door elektrische centrales in België, blijkt uit de grafiek dat deze sinds 1986, een stijgende trend vertoont, door de verhoogde aanwending van fossiele brandstoffen. Door technische verfijningen aan de bestaande installaties werd deze NO_x-uitstoot gevoelig teruggedrongen. De stijgende curve is thans opnieuw omgebogen in een dalende curve, zowel voor SO₂- en NO_x-uitstoot ingevolge verplichtingen die werden bekrachtigd in een overeenkomst met de overheid.

1.4. Evolutie van het elektriciteits- en energieverbruik in België en in de E.G. (figuur 1)

De heer P. Bulteel stelt dat de aangroei in België van het elektriciteitsverbruik, het Europees gemiddelde volgt op een wat lager niveau. Op wereldvlak neemt het elektriciteitsverbruik sneller toe, dan het energieverbruik in het algemeen. Tengevolge van dit substitutie-effect stijgt het relatieve marktaandeel van de elektriciteit.

1.5. Aandeel van de elektriciteit in het totaal energieverbruik in België en de E.G. (figuur 2)

Het aandeel van de elektriciteit in de totale energiemix komt in België neer op 16 %, t.o.v. een hoger percentage in Europa. Hier laat vooral de aanwezigheid van de zware industrie zich in bepaalde landen gelden.

1.6. Aandeel van de energiedragers in het Belgisch totaal energieverbruik (1990) (figuur 3)

Spreker wijst erop dat stookolie de belangrijkste energiedrager is (46 %). De afhankelijkheid van het land van olie als energiebron blijft groot. Het aandeel van steenkool en aardgas stijgt. Het aandeel van de elektriciteit bedraagt 16 %.

In deze context merkt de heer P. Bulteel op, dat dit cijfer enige verwarring kan scheppen, vermits er inzake het elektriciteitsaandeel, andere cijfers worden gehanteerd, o.m. 30 % . Dit wordt verklaard door het hanteren van de definities van Eurostat in de Europese Gemeenschap, waarin het elektriciteitsverbruik wordt gerelateerd op de geproduceerde elektriciteit en niet op de brandstofinput. De aanrekening van het omzettingsrendement resulteert in andere percentages.

1.7. Problematiek CO₂-emissies in samenhang met het REG-beleid

Figuur 4 geeft een overzicht van de totale CO₂-emissies van België sinds 1970.

Rond 1980 werd de constant stijgende curve, omgebogen, ingevolge de opbouw van een nucleair energieprogramma.

1.8. Totale CO₂-emissies van België en van de EG in % sinds 1980 (figuur 5)

Algemeen stelt de heer P. Bulteel vast dat de evolutie van de CO₂-emissies in België beneden de Europese gemiddelden bleef. Ingevolge de lage energieprijzen stegen de CO₂-emissies in België en in de EG vanaf de tweede helft van de jaren 80.

Spreker benadrukt de planetaire dimensie van dit probleem. De herlokalisatie van bedrijven naar landen met een lakser energiebeleid, heeft geen planetaire impact. Daarenboven dient de CO₂-emissieproblematiek geïntegreerd benaderd. Het is weinig zinvol om aparte emissienormen per energiedrager op te leggen, omdat een dergelijke beleidsaanpak resulteert in een te strak energiebeleid. Daarenboven moeten zinvolle energetische verschuivingen tussen de verschillende energiedragers mogelijk blijven. Deze verschuivingen doen zich bij wijze van voorbeeld voor in het Groothertogdom Luxemburg en Wallonië, waar in de staalnijverheid wordt overgeschakeld van klassieke hoogovens naar elektrische gestookte ovens, en waarbij de globale energie- en CO₂-bilan zeer gunstig is.

1.9. Aandeel van de elektriciteitsproductie in de CO₂-emissies (figuur 6)

In België bedraagt dit aandeel ø 20 %, waarin het hoogovengas sterk is vertegenwoordigd.

1.10. CO₂-emissies per inwoner/ton CO₂ in 1990 (figuur 7A)

Uit deze figuur, die een vergelijkend overzicht bevat, tussen de ons omringende landen, blijkt dat België behoort tot de groep van die landen met een hogere CO₂-emissie.

Spreker vestigt er de aandacht op dat deze cijfers dienen gehanteerd binnen de juiste context van de industriële structuur. De aanwezigheid van de staalindustrie veroorzaakt in Luxemburg een hoge CO₂-uitstoot.

1.11. Fossiele brandstof – Reserves/Produktieratio's op het einde van 1991 (figuur 9)

Spreker benadrukt de noodzaak aan een lange termijnvisie inzake energievoorziening. Hierbij dient rekening gehouden met de voorraden op lange termijn. Op lange termijn zal steenkool, ook op wereldschaal, steeds een belangrijke rol als energiedrager blijven vervullen.

Figuur 10 geeft een overzicht van de steenkoolreserves/produktieratio's per herkomst op het einde van 1991. De beschikbare steenkoolreserves worden uitgedrukt in eeuwen.

Figuren 11 en 12 geven een overzicht van de stookolie- en aardgasreserves. Deze reserves zijn uitgedrukt in decennia.

Spreker vestigt er de aandacht op dat eveneens dient rekening gehouden met de geografische verschuivingen die zich in de reserves van de verschillende energiedragers kunnen voordoen. De oliereserves zijn gecentraliseerd op een beperkt aantal plaatsen. Ook de politieke constellatie in deze landen dient nauwgelet opgevolgd.

Figuur 13 toont aan dat de bewezen aardgasreserves voortdurend stijgen. Thans worden grotere voorraden aardgas aangeboord, dan het huidige verbruik.

1.12. Overzicht van de totale CO₂-emissie voor de elektriciteitssector (figuur 14)

Sinds 1980 daalt de CO₂-uitstoot, ten gevolge van de uitbouw van het nucleair energieprogramma. Vanaf 1986 treedt hierin een trendbreuk op die samenvalt met de stijging van het aandeel van de fossiele brandstoffen als energiedrager. De verschillende curven in deze grafiek tonen de correctie aan die, ingevolge het gebruik van hoogovengas, zich opdrong.

Spreker vestigt er de aandacht op dat bij de opmaak van de toekomstige prognoses vooral dient uitgegaan van het huidige Uitrustingsplan 1988, vermits in dit plan de prognoses zijn opgenomen omtrent de evolutie van de vraag naar elektriciteit en de middelen die hiertoe zullen worden aangewend. Deze middelen bestaan grotendeels uit een mix van aardgas gestookte eenheden op gecombineerde cyclus enerzijds, en bijkomende steenkool gestookte eenheden anderzijds. In vergelijking met het referentiejaar 1990 zou volgens dit referentiescenario na een relatieve daling, er opnieuw een stijging optreden in de CO₂-emissies van $\pm 30\%$ in het jaar 2000.

1.13. Totale CO₂-emissie EBL en SPE (figuur 14)

1990 fungeerde als referentiejaar voor de Europese en regionale beleidsniveaus.

1.14. Totale CO₂-emissie EBL en SPE – Referentiescenario (figuur 15) en Aangepast scenario (figuur 17)

De heer P. Bulteel merkt op dat op dit ogenblik een nieuw Uitrustingsplan, met implementatie van het REG-beleid in voorbereiding is. De invloed van de REG-acties op de productie wordt hierbij geëvalueerd. In overleg met de federale overheid werden reeds belangrijke beslissingen genomen, teneinde in het Uitrustingsplan de reeds voorziene steenkool-eenheden te vervangen door bijkomende gas gestookte eenheden met gecombineerde cyclus, met hoog rendement (+ 50 %). Uit economisch oogmerk kunnen deze gas gestookte eenheden de toets doorstaan met de geplande steenkool-eenheden. Hierover werd reeds met Noorse leveranciers een overeenkomst afgesloten. Ingevolge deze overeenkomst, zal de prijs van het aardgas aan de klassieke olie-indexatie worden ontkoppeld. Geopteerd werd voor een indexatie op basis van steenkool en andere economische parameters. Vanuit economisch standpunt betreft het steenkool-eenheden, doch fysisch betreft het aardgasleveringen. De leveringsdatum is gepland vanaf eind 1996. Vervolgens gaat de heer P. Bulteel

dieper in op de mogelijke consequenties op het energiebeleid van de politiek van co-generatie, die in ruime mate energiebesparend werkt (25 %). Absolute voorrang wordt thans gegeven aan de ontwikkeling van co-generatieprojecten, o.m. via partnership met industriële klanten. Thans is het Nationaal Plan ter Reductie van de CO₂-uitstoot gepubliceerd. De elektriciteitssector onderschrijft de erin opgenomen 700 MW gedecentraliseerde productie door cogeneratie en energierecuperatie.

1.15. Brandstofinzet bij de elektriciteitsproductie (figuur 18)

De heer P. Bulteel verduidelijkt dat bij de berekening van de brandstofinzet de nucleaire productie in 1990 64 % bedraagt. Een belangrijke bijkomende energiedrager blijft steenkool. In de berekening van de brandstofinzet treden thans verschuivingen op. Vastgesteld wordt dat het aandeel van de steenkool in de elektriciteitsproductie inkrimpt, tengevolge van de bijkomende eenheden met gecombineerde gas gestookte cyclus en cogeneratie met aardgas. Hierdoor wordt in 2000 aardgas de belangrijkste fossiele component in het brandstoffenpakket (ca 26 %), terwijl het aandeel van steenkool hierin zou dalen tot ca 16 %.

2. VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN DE LEDEN EN ANTWOORD VAN DE HEER P. BULTEEL

De heer F. Dielens dankt de heer P. Bulteel voor zijn, weliswaar technisch-economische, maar toch boeiende uiteenzetting. Spreker herinnert eraan dat, zoals blijkt uit recente kranteberichten, Electrabel de reductienorm van 5 % CO₂-uitstoot heeft onderschreven. Hoe wordt dit geconcretiseerd in het beleid van Electrabel ?

Vervolgens merkt de heer L. Barbé op dat weldra een nieuw Uitrustingsplan zal worden voorgelegd. Hoe wordt hierin de reductienorm van 5 % CO₂-emissie geconcretiseerd ? Wordt er naar gestreefd om deze reductienorm te bereiken tegen 2000 ? Is het mogelijk dat in dit Uitrustingsplan andere reductienormen worden gehanteerd ?

De heer P. Bulteel repliceert samenvattend als volgt. De kranteberichten m.b.t. het beleid van Electrabel inzake de reductienorm van 5 % dienen gekaderd in een globale genuanceerde benadering van de aanbod- en vraagzijde van de elektriciteitssector. Belangrijke items zoals CO₂-reductie en REG-beleid kunnen niet op sloganeske wijze worden gehanteerd. Het beleid ter zake is de resultante van een zorgvuldige afweging van de diverse aspecten van het energiebeleid. Daarenboven kant de heer P. Bulteel zich tegen een fragmentaire aanpak. Men kan onmogelijk geografisch en per subsector in deze complexe aangelegenheden, separate streefdoelen vooropstellen. Wel bestaat er binnen de elektriciteitssector, een grote bereidwilligheid, om alle acties m.b.t. de productiesector, de nucleaire energie, aardgas, promotie van co-generatie, energierecuperatie en het begeleiden van de vraag, te oriënteren op het Belgische streefdoel inzake CO₂-emissie. Hierbij mag evenwel niet voorbij worden gegaan aan de grote interdependentie tussen elektriciteit en andere energiedragers. Het kan niet de bedoeling zijn om in de sector elektriciteit een reductie van de CO₂-uitstoot te bereiken, ten koste van zinvolle substitutiemogelijkheden in talrijke industriële toepassingen. Electrabel onderschrijft wel de globale overheidsdoelstellingen ter zake, evenwel gekaderd binnen een

globale context. Daarenboven dient in deze globale context ook rekening gehouden met de planetaire aspecten van de reductie van de CO₂-emissie.

De heer P. Bulteel stelt namens Electrabel dat er ter zake zeker afspraken kunnen worden gemaakt met het Vlaamse Gewest.

Hierop merkt de heer L. Barbé op dat de vastlegging van de reductionnorm van 5 % door de federale en de regionale overheid geschiedde, los van de internationale context. Staat een dergelijke handelwijze niet haaks op de visie van Electrabel, die stelt dat hieraan wél aandacht dient besteed ?

De heer P. Bulteel antwoordt dat Electrabel zich zal inschrijven in het regionale en federale energie- en CO₂-beleid. Wel meent spreker dat een belangrijke internationale factor werd veronachtzaamd, nl. Oost-Europa. Grensoverschrijdende acties dienen eventueel ook in aanmerking genomen. Dit debat is evenwel nog niet afgerond. Spreker vestigt er de aandacht op dat de thans in het Plan opgenomen overheidsmaatregelen reeds door de elektriciteitssector werden geconcretiseerd in hun beleid (o.m. co-generatie, gas gestookte gecombineerde cyclus, REG-beleid aan de vraagzijde).

De heer J. Laverge snijdt vervolgens het probleem aan van de nucleaire afval. Wat is de visie ter zake van Electrabel ?

De heer P. Bulteel beaamt de problematiek. Spreker merkt op dat deze vraag zijn bevoegdheidsdomein overschrijdt, vermits hij bevoegd is voor de fossiele brandstoffen.

Hierop repliceert de heer J. Laverge dat het geenszins in de bedoeling ligt, de diverse aspecten van het kernafval technisch toe te lichten. Wel drukt hij zijn diepe bezorgdheid uit omtrent de nefaste ecologische gevolgen van opslag, transport, behandeling van nucleair afval. Is Electrabel zich hiervan terdege bewust, of wordt de kost van deze afvalverwerking door de sector afgewenteld op de overheid ?

De heer P. Bulteel stelt dat over de behandeling en de berging van radio-actief afval, in België en in Europa, intens wetenschappelijk onderzoek wordt verricht. Electrabel deelt in de bezorgdheid, om voor dit probleem de meest aanvaardbare oplossing uit te werken.

3. UITEENZETTING DOOR DE HEER E. DELPERDANGE, DIRECTEUR DISTRIBUTIE VLAANDEREN

3.1. Rol van Electrabel

Electrabel dient ervoor te zorgen dat op elk ogenblik de gevraagde elektriciteit voorradig is, en naar de gebruiker wordt getransporteerd. Vermits elektriciteit niet kan worden gestockeerd dienen de centrales en lijnen permanent aan de energiebehoeften te voldoen. Dit is vooral een taak van de producent. Daarenboven vervult Electrabel ook een spilfunctie inzake de elektriciteitsdistributie. Hierbij weze evenwel opgemerkt dat de energiedistributie een gemeentelijk prerogatief is. De gemeenten delegeren dit recht via concessie-overeenkomsten aan derden meestal, intercommunales die opgericht zijn voor een periode van 20 à 30 jaar. Electrabel is in deze gemengde intercommunales een privé-partner. Het door Electrabel in deze intercommunales gevoerde beleid, is de resultante van permanent overleg met de lokale besturen.

3.2. Doelstellingen van Electrabel

De vraag rijst op welke wijze Electrabel, als privé-partner, bijdraagt aan het REG-beleid.

De heer E. Delperdange wijst erop dat Electrabel streeft naar de uitbouw van een lange termijnvisie, en dat de verlenging van de overeenkomsten met de gemeenten dus één van de hoofddoelstellingen is. Dit is maar mogelijk indien Electrabel rekening houdt met de prioriteiten die door de samenleving worden gesteld.

De heer E. Delperdange merkt op dat een dergelijke doelstelling noopt tot een soepele interne beleidsstructuur, teneinde zich permanent aan te passen aan de verwachtingen van de samenleving. In de vijftiger jaren lag het accent op groei en uitbreiding van de capaciteit van de elektrische centrales teneinde aan de gestegen energiebehoeften te voldoen. Na de oliecrisis evolueerde Electrabel naar een beleid waarin energiebesparing centraal stond. Thans ligt de klemtoon op het REG-beleid, milieuvriendelijke energie, sociale dimensie, kwaliteit van de dienstverlening. Vooral de beheersing van de vraag en het Rationeel Energiegebruik zijn prioritaire streefdoelen.

De heer E. Delperdange stipt aan dat de REG geen hoge investeringen vergt om goede resultaten te bereiken. REG hangt vooral samen met gedragsbeïnvloeding. Electrabel kan evenwel niet direct ingrijpen op het elektriciteits- of energiegebruik. Via tarifiering kan Electrabel evenwel bijsturen. Door sensibiliseringscampagnes kan het REG aangemoedigd worden. Het energiegebruik is en blijft echter een individueel recht van elke gebruiker.

3.3. Advies en doelgroepen van Electrabel en intercommunales in het kader van het REG

– De gemeenten

Spreker stipt aan dat inzake de sensibilisering voor REG, vooral de gemeenten worden beoogd. Aan deze prioritaire doelgroep werd gevraagd om een energieverantwoordelijke aan te stellen. De meeste Vlaamse gemeenten beantwoordden dit verzoek positief. Daarenboven bekostigen de gemengde intercommunales de opleiding van deze energieverantwoordelijke. Vervolgens werd een doorlichting en evaluatie doorgevoerd van de gemeentelijke infrastructuur, vanuit energetisch oogmerk. Na de doorlichting van de installaties, werden via de intercommunales, een aantal gemeentelijke REG-projecten opgestart. Deze projecten worden door de intercommunales bestudeerd. Nadien worden oplossingen aangereikt. Vaak worden deze technische verfijningen (o.m. inzake verwarming van zwembaden) gefinancierd door de intercommunales. Aldus werden de gemeenten overtuigd, dat door een minimum aan investeringen, een optimaal resultaat kan worden bereikt.

De heer E. Delperdange wijst erop dat uit de jaarverslagen van de intercommunales blijkt dat deze REG-acties een groot succes kennen en bijdragen tot een aanzienlijke energiebesparing. Spreker benadrukt dat aan de sensibilisering, naast de rentabiliteit, de grootste zorg wordt besteed.

– De huishoudelijke klanten

Een andere doelgroep van de REG-acties zijn de huishoudelijke klanten. Ook hier kan door Electrabel geen rechtstreekse impact op het verbruik worden uitgeoefend. De klemtoon ligt ook hier op de sensibilisering. Hierin vervullen

de klantenbureaus van Electrabel een belangrijke rol, via informatiefolders, advies, brochures inzake REG, besparings- en isolatietips. Daarenboven dienen nog andere concrete acties vermeld, nl. spaarlampen, verwarmingsinstallaties, isolatiestudies, e.d.m.

– De tertiaire-industriële sector

Spreker wijst erop dat in deze sector vooral ingewerkt wordt, via een tarifieringspolitiek, op de energiekostprijs. De inspanningen van de bedrijven inzake het REG, worden onmiddellijk verrekend in de energiefactoren. Electrabel participeert tevens actief in het wetenschappelijk onderzoek inzake het REG-beleid, organiseert informatie- en studiedagen voor het bedrijfsleven. Ieder bedrijf kan aan Electrabel om een gratis doorlichting verzoeken van de installaties. Electrabel verleent tevens gratis advies inzake het REG. Electrabel participeert tevens in pilootprojecten, o.m. windenergie, elektrische voertuigen, aardgasbussen (Kortrijk en Gent).

Besluit

Er is een grondige accentverschuiving opgetreden in de beleidsprioriteiten van Electrabel ingevolge een permanent inspielen van Electrabel, op de nieuwe noden inzake energie-beleid. Bepaalde reeds vooropgestelde prioriteiten, zoals bedrijfszekerheid, lage tarieven, werden aangevuld door het REG- en milieubeleid. Tevens werd gestreefd naar een grotere betrokkenheid van de intercommunale verenigingen bij het VLEO (Vlaams Energie-Overleg), via de afsluiting van energie-convenanten met de overheid inzake het REG.

Spreker stipt aan dat de energiedistributeur wél een inspanningsverbintenis kan afsluiten, doch geen resultaatsverbintenis t.o.v. de industrieën en huishoudelijke klanten.

4. VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN DE LEDEN
EN ANTWOORD VAN DE HEER E. DELPERDANGE

De heer F. Dielens beaamt de inspanningen van Electrabel via o.m. sensibiliseringscampagnes en informatieve brochures, die zeer mooi ogen. Staat een dergelijke aanpak naar de consumenten toe, niet haaks op een REG-beleid. Spreker stelt vast dat het elektriciteitsverbruik toeneemt. Waarom kan Electrabel geen resultaatsverbintenis inzake het REG afsluiten ? Electrabel verwierf in de produktiesector een monopoliepositie.

De heer E. Delperdange repliceert als volgt. Ondanks de acties inzake Rationeel Energieverbruik is het elektriciteitsverbruik inderdaad gestegen. REG kan evenwel niet gelijkgeschakeld worden met een krimpend elektriciteitsverbruik. Dit is een misvatting. Bij een economische recessie stagneert of daalt het elektriciteitsverbruik. Eén van de eerste signalen van de economische relance, is een stijging van het elektriciteitsverbruik in de industrie. Dit fenomeen dient losgekoppeld van het REG. Inzake de huishoudelijke klanten, stipt de heer E. Delperdange aan dat een stijging van het elektriciteitsverbruik nauw samenhangt, met een hogere graad van comfort in de meeste gezinnen. Een beperking van het comfort, als alibi van de bevordering van het REG, is niet correct. Volgens Electrabel bepaalt de samenleving zelf het elektriciteitsverbruik en comfortniveau. Hierop dient Electrabel als energieproducent maximaal in te spelen, vervult inzake het REG een informatieve rol door REG-programma's die aldus de elektriciteitsvraag beïnvloeden. Hij verwerpt de visie van een assimilatie van het REG met een dalend energieverbruik.

De heer F. Dielens wijst erop dat innovatieve energie-technieken, zoals zonneënergie, gebruik van nieuwe materialen dienen aangemoedigd. Welke rol kan Electrabel hier vervullen ?

In deze context wenst de heer H. Candries enige toelichting over de participatiegraad van Electrabel in deze nieuwe alternatieve energietechnieken.

De heer E. Delperdange stelt dat Electrabel hierin participeert, doch dient rekening te houden met het feit dat, in ons geregulariseerd systeem, het aan het Controlecomité toekomt om het kader te schetsen waarin dit kan gebeuren. Spreker refereert ter zake naar de uiteenzetting door de heer A. Hons, secretaris-generaal van het Controlecomité. Een goede illustratie hiervan zijn de laatste aanbevelingen van het Controlecomité, ingevolge de toegenomen rendabiliteit van de sector. In de plaats van de beschikbare middelen volledig aan te wenden voor tariefverlaging, werd enkele maanden geleden geopteerd om prioritair fondsen aan te wenden in het kader van een sociale correctie, en voor de ondersteuning van REG-acties bij de industrie. De budgettaire en tariefpolitiek van Electrabel dient aldus steeds te kaderen in de doelstellingen overeengekomen in het kader van het Controlecomité. Het is slechts in de mate dat het Controlecomité opteert voor de ondersteuning van het REG-beleid, dat Electrabel de gelden van haar klanten hiervoor kan aanwenden.

Meer concreet besteedt Electrabel sinds 1993 (en voorziet dit te doen tot het jaar 2000), minstens 150 miljoen frank per jaar (totaal 1 miljard) voor het REG. Thans loopt o.m. een actie op het vlak van de openbare verlichting in de gemeenten. Electrabel dringt erop aan om de bestaande verlichting te vervangen door spaarlampen. De gemeenten ontvangen hiervoor van Electrabel een tegemoetkoming van $\pm$ 600 tot 1.000 frank per vervangen lamp.

De heer J. Laverge refereert naar het werkbezoek van de Commissie aan IMEC, die een spilfunctie vervult in het wetenschappelijk onderzoek inzake zonneënergie. In hoeverre is Electrabel op industrieel vlak betrokken bij de productiesector. Heeft Electrabel interesse voor deze wetenschappelijke research, die door de Vlaamse Gemeenschap wordt betoelaagd ?

De heer E. Delperdange stelt dat de autonome opbouw door Electrabel van een research-park, inzake alternatieve energie, gefinancierd moet worden door de gelden van het Controlecomité. Indien een bepaalde alternatieve energietechniek, economisch rendeert, kan Electrabel, via proefprojecten hierin participeren.

De heer H. Candries kan hiervoor begrip opbrengen. Electrabel dient als producent geen steun te verlenen aan de concurrentie. Nochtans moet ook aan de alternatieve energie een kans worden gegeven. Electrabel zou haar distributienetten kunnen uitbouwen en aanpassen door de distributie van alternatieve energievormen. Deze integratiemogelijkheid dient voorzien.

De heer E. Delperdange refereert naar het windmolenpark in Zeebrugge. Electrabel betwijfelt dat aan de volledige elektriciteitsproductiecapaciteit kan worden voldaan, via windenergie. Daarenboven staat een dergelijke optie haaks op het tarifieringsbeleid en de bedrijfszekerheid. De alternatieve energietechnieken dienen te kaderen in een nationaal productieplan.

De heer L. Barbé verbaast er zich over dat tijdens de uiteenzettingen de rol van het tarifieringsbeleid in de REG-

politiek eerder karig aan bod kwam. Hij wenst hierover nadere toelichting. Het lid merkt op dat aan de industriële verbruiker lage tarieven worden aangeboden, wat geenszins het elektriciteitsverbruik tempert vermits een grote elektriciteitsafname wordt aangemoedigd door een gunstige tarifiering. Quid met de ecologische effecten van een dergelijke prijzenpolitiek ? Daarenboven bespeurt het lid een grote tegenstrijdigheid tussen de belangen van Electrabel en de REG-politiek. Intercommunale verenigingen keren immers een dividend uit. Wat is de visie hierover van Electrabel ?

De heer E. Delperdange benadrukt dat het REG geen synoniem is met een verminderd energieverbruik. Via de tarievenstructuren kunnen bedrijven aangemoedigd worden door elektriciteitsverbruik te matigen, doch dit kan resulteren in een daling van het productiecijfer. Verschillende studies onderzochten de mogelijkheid om via de laagspanningstarieven adequater in te spelen op de REG-politiek. Hieruit blijkt duidelijk dat lage verbruiken niet synoniem zijn van spaarzaamheid of armoede (weekendverblijven zijn hiervan een duidelijke illustratie). De meting van het elektriciteitsverbruik op zichzelf is dus geen eenduidige aanduiding of er spaarzaam met energie wordt omgesprongen.

M.b.t. de hoogspanningstarieven merkt de heer E. Delperdange op dat in de tarifiering remmen ingebouwd worden om een optimale benutting te bevorderen (penalisatie consinush, plekvergoeding, enz. . . .). Feit blijft echter dat hoe hoger de verbruiken, hoe lager de tarieven.

De heer L. Barbé betreurt de louter economische benadering van de tarifieringspolitiek.

Hierop ontspint zich in de Commissie tussen de heren J. Laverge, L. Barbé en F. Dielens een uitvoerige gedachtenwisseling omtrent de economische of ecologische benadering van de REG-politiek.

De heer E. Delperdange stipt aan dat zelfs wanneer het gebruik aan primaire energie van ons land constant blijft, men nog een verhoogd elektriciteitsverbruik zou optekenen. De kern van het probleem ligt in het ontbreken van exacte criteria voor de mathematische toetsing van de REG-politiek bij de bedrijven en particulieren. Ter zake kan het elektriciteitsverbruik als maatstaf niet dienstig zijn.

Spreker meent dat een verdere sensibilisering noodzakelijk is. Hij wijst dat gemeenten belangrijke financiële middelen purely uit de door de intercommunales uitgekeerde dividenden. Vele gemeenten wensen daarenboven dat de toename van de door de intercommunales uitgekeerde dividenden gelijke tred houdt met hun expansienoden. Toch wijzen de vele acties die reeds inzake de REG-politiek op het lokale vlak werden georganiseerd op een geleidelijke verschuiving van de accenten en de prioriteiten.

De heer P. Deprez beaamt de noodzaak hieraan. Hoe kan het gedrag van de verbruikers structureel worden beïnvloed ? Welke rol dient de gemeenschap hierin te spelen ?

De heer E. Delperdange benadrukt de noodzaak aan een ommekeer.

De heer S. De Clerck wenst enige uitleg over de participatie van de gemeenten in de kapitaalstructuur van Electrabel.

De heer E. Delperdange pleit voor een breed overleg ter zake op het lokaal vlak. De gemeenten kunnen de mede-eigendom verwerven in de installaties. Gemeenten dienen een daadwerkelijke participatiepolitiek te voeren bij de producenten. Electrabel kan geen energiebeleid voeren dat indruist tegen de grote politieke beleidscontouren, zowel inzake de REG- en milieupolitiek en de regionalisering, zoniet prijst Electrabel zich als privé-maatschappij uit de markt.

BIJLAGE 3
Elektriciteitsproductie en CO₂-emissies

ELEKTRICITEITSPRODUKTIE EN CO₂-EMISSIONS

Paul Bulteel, Verantwoordelijke Brandstoffen, Milieu en Technieken, ELECTRABEL
 Frank Vandenbergh, Directeur-generaal Productie en Transport, SPE

1. INLEIDING

De elektriciteitsproducenten Electrabel en SPE streven een evenwicht na tussen de Economische, Energetische en Ecologische dimensies van hun activiteiten. Dit houdt vooreerst de overtuiging in dat een dergelijk evenwicht haalbaar is. Het betekent dat zij zich onderscheiden van diegenen die enkel in economische termen redeneren, en van zij die enkel de ecologische dimensie voorop stellen. Het betekent ook hun overtuiging dat ecologische verbeteringen binnen een economisch gezond kader en een verantwoord energiebeleid dienen doorgevoerd te worden. Het is in deze context dat Electrabel en SPE de CO₂-problematiek benaderen.

2. ENKELE BASISGEGEVENS – HET ALGEMENE KADER

2.1. Energie- en elektriciteitsverbruik

Figuur 1 illustreert de evolutie van het energie- en het elektriciteitsverbruik in België en in de EG. De tendensen zijn gelijkaardig : een herneming van de stijging van het energiegebruik vanaf 1985 ; en een continue stijging van het elektriciteitsverbruik. Dit betekent dat het procentueel aandeel van elektriciteit in het totaal energiegebruik zowel in België als in de EG toeneemt (figuur 2). Het aandeel van elektriciteit in het totaal energiegebruik bedraagt thans ongeveer 16 % in België en 18 % in de EG. Het aandeel van de verschillende energiedragers is voor België in 1990 weergegeven in figuur 3.

2.2. CO₂-emissies

De evolutie van de CO₂-emissies in België sinds het jaar 1970 – voorafgaand aan de eerste oliecrisis – is weergegeven in figuur 4. Hieruit blijkt de daling van CO₂-emissies die samengaat met de indienstname van de kerneenheden.

Figuur 5 toont dezelfde evolutie vanaf 1980 voor België en voor de EG. Na een daling van de CO₂-emissies beginnen deze vanaf 1985 terug te stijgen als gevolg van de stijging van het primair energiegebruik en de beperking van de nucleaire programma's.

Het aandeel van de CO₂-emissies van de elektriciteitssector is weergegeven in figuur 6. Dit aandeel bedraagt in België in 1990 20,18 % van de totale CO₂ emissies, en 18,19 % na correctie voor de CO₂-emissies afkomstig van hoogoven gas. (zie 4.1.) en ligt beduidend lager dan het EG-gemiddelde van 31,2 % door het hoog aandeel van kernenergie.

Tenslotte tonen figuren 7.a. en 7.b. de CO₂-emissies voor de lidstaten van de EG, uitgedrukt per inwoner en per eenheid van BNP. België vertoont een hoge specifieke emissie per inwoner en een eerder gemiddelde emissie per eenheid BNP.

De figuren 7.a. en 7.b. illustreren daarbij ook dat elke interpretatie van dergelijke cijfers een grondige analyse vereist van de industriële structuur en van de energiebevoorradingsstructuur. Het voorbeeld van Luxemburg is het meest frappant : hoewel Luxemburg slechts in beperkte mate in de eigen elektriciteitsbehoeften voorziet, zijn de specifieke emissies toch zeer hoog omwille van de aanwezigheid van een belangrijkere staalindustrie. Specifieke emissies zijn dus niet noodzakelijk een maatstaf voor energie-efficiëntie.

2.3. Brandstoffen voor elektriciteitsproductie

Figuur 8 toont de evolutie van het brandstofgebruik in de Belgische elektriciteitscentrales. Deze grafiek illustreert treffend hoe de brandstofinzet haast elk decennium belangrijke verschuivingen ondergaat :

- Jaren 60 : dominantie van steenkool
- Jaren 70 : dominantie van aardolie en gas
- Jaren 80 : groei van kernenergie en herneming van steenkool
- Jaren 90 : groei van aardgas

2.4. Fossiele brandstoffen

Een overzicht van de thans gekende reserves aan steenkool, olie en gas en van hun geografische verdeling wordt gegeven in figuren 9 tot en met 12. Deze gegevens dienen omzichtig gebruikt, gezien de voortdurende toename van winbare reserves, met name van aardgas (figuur 13).

Nochtans zijn enkele eenvoudige, maar uiterst belangrijke vaststellingen mogelijk
 steenkool is de enige fossiele brandstof waarvan de reserves t.o.v. de productie in eeuwen in plaats van decennia kan worden uitgedrukt.

steenkool is de enige fossiele brandstof waarvan de reserves geografisch op redelijk evenwichtige wijze verspreid zijn.

3. ENKELE ALGEMENE BESLUITEN INZAKE EEN DUURZAAM ENERGIE EN CO₂-BELEID

3.1. CO₂ : een problematiek op wereldvlak

CO₂-emissies hebben, in tegenstelling met andere atmosferische emissies zoals stof, SO₂ en NO_x, geen schadelijke invloed op de lokale omgeving. De beperking van CO₂-emissies is gesteund op hun potentiële bijdrage aan een broeikaseffect op mondiaal niveau. Dit mondiale karakter en de uiterst beperkte Belgische bijdrage aan de totale broeikasgassen zijn geen reden tot fatalisme of inactiviteit. Electrabel en SPE zijn het eens met het „no regret” principe dat stelt dat zuinig omspringen met energie — bij produktie en bij gebruik — niets dan voordelen kan opleveren op economisch, energetisch en ecologisch vlak. Wel betekent het mondiaal karakter van de CO₂-problematiek dat elk nationaal of regionaal beleid dient getoetst aan zijn globale en lange termijn effectiviteit, boven de lokale grenzen heen. Er bestaan hierbij geen economisch — technisch haalbare technieken inzake rookgaswassing. Beperking aan de bron door vermindering van het energieverbruik en door het aanwenden van CO₂-arme of CO₂-vrije energietechnieken is de enige mogelijkheid tot beheersing van deze emissies.

Deze vaststellingen hebben belangrijke gevolgen inzake de keuze en het beheer van CO₂-emissiedoelstellingen, inzake de inzet van brandstoffen en inzake het Rationeel Energie Gebruik als ultieme juiste keuze.

3.2. CO₂-emissie doelstellingen

CO₂-emissie doelstellingen hebben als voordeel een duidelijk kwantitatief doel voorop te stellen. Het risico bestaat echter, zeker indien toegepast op relatief kleine landen of regio's, en zeker indien nog uitgesplitst per sectoren, dat het hanteren van dergelijke doelstellingen tot een desoptimale benadering leidt.

Zo kan een te lokaal gericht beleid leiden tot delokalisatie van CO₂-bronnen. In de mate dat deze CO₂-bronnen zich eenvoudigweg verplaatsen is het globaal effect nul of zelfs negatief indien de delokalisatie met minder performante technologieën samen gaat. Omgekeerd is het aantrekken van een energiegebruikende industrie op zichzelf geen negatief element en zelfs positief indien deze energie-efficiënte processen benut.

Het voorbeeld van mogelijke verschuivingen in de Europese of wereldstaalproduktie is hier sprekend.

Een doordacht beleid dient ook ruimte te laten voor verbetering van energie-efficiëntie in het buitenland. De energiesystemen van bv. Oost-Europa zijn zowel bij produktie als bij verbruik energieverslindend in vergelijking met onze maatstaven. In die landen is aanzienlijk meer ruimte om het rendement van industriële processen, warmteverdeling en elektriciteitsproduktie te verbeteren. Om deze reden dient de mogelijkheid en het effect van dergelijke investeringen opgenomen in het kader van een nationaal of Europees beleid.

Een sectoriële uitsplitsing van CO₂-doelstellingen kan eveneens leiden tot desoptimale of zelfs negatieve resultaten. Een duidelijk voorbeeld hiervan is nogmaals de staalindustrie, waar de omschakeling van een hoogoven naar een elektrische oven kan leiden tot een aanzienlijke totale daling van CO₂-emissies, met echter een stijging van CO₂-emissies in de elektriciteitssector. De voorbeelden van mogelijke verschuivingen tussen energiedragers en tussen industriële sectoren en processen zijn legio, als gevolg van maatschappelijke, economische en technologische evoluties en vernieuwingen. Het algemeen vastgestelde groeiende aandeel van elektriciteit (figuur 2) is op zichzelf een illustratie van deze evoluties. Elke energiedrager en elk proces dient optimaal benut, zonder belemmering van substituties of technologische vernieuwingen.

3.3. Inzet van brandstoffen

Een lange termijn energiepolitiek dient gericht op een oordeelkundig gebruik van de beschikbare brandstoffen. In de Belgische context betekent dit in hoofdzaak kernenergie, steenkool, olie en aardgas. Wat betreft kernenergie zijn de Belgische elektriciteitsproducenten van mening dat het beëindigen van de ontwikkeling van deze energievorm noch op energetisch, noch op economisch, noch op ecologisch vlak een goede keuze zou zijn. Zij respecteren echter de democratische beslissing om thans geen nieuwe Belgische kerneenheden te bouwen, en voeren deze beslissing op loyale wijze uit.

De gegevens inzake reserves aan fossiele brandstoffen tonen duidelijk de onmiskenbare rol aan van steenkool in de energie-opwekking. De Europese projecten inzake steenkoolvergassing, die kunnen leiden tot een doorbraak inzake beperking van emissies en inzake omzettingsrendement, zijn dan ook van strategisch belang.

Aardolie en aardgas hebben een belangrijke rol voor specifieke toepassingen zoals transport, grondstof voor petrochemie, verwarming. Bovendien is de aanwending van aardgas zinvol waar deze brandstof toelaat een energetische, economische of ecologische meerwaarde te realiseren. Voor elektriciteitsproduktie betekent dit een belangrijke rol voor aardgas als brandstof voor STEG-eenheden en cogeneratie-eenheden. In beide gevallen laat de gasturbinetechnologie toe een significante rendementsverbetering te bereiken. De Belgische elektriciteitsproducenten voorzien dan ook een belangrijke ontwikkeling van deze produktietechnieken. Voorwaarde hierbij is wel, gezien de brandstofmonovalentie van deze eenheden, over stabiele en lange termijn bevoorradingscontracten te beschikken.

Het op grote schaal overschakelen van de thans met steenkool gestookte condensatie-eenheden naar aardgas is, gezien de beperkingen in aardgasvoorraden, noch op energetisch, noch op economisch vlak verantwoord, voor zover het al uitvoerbaar zou zijn in de Europese context van aardgasbevoorrading. Ook op ecologisch vlak — niettegenstaande het ogenblikkelijk gunstig effect op de emissies — is een dergelijk scenario moeilijk met het begrip „duurzame ontwikkeling” te verzoenen.

3.4. REG : de juiste keuze

De ultieme maatstaf voor een lange termijn energetisch en CO₂-beleid is de kwaliteit van aanwending van energiebronnen. De optimale keuze, aanwending en verbetering van processen, het verminderen van specifieke verbruiken en het terugdringen van energievervalsingen zijn allen aspecten van REG.

Het relatief beperkte aandeel van de CO₂-uitstoot afkomstig van de elektriciteitssector (ca 20 %) in de CO₂-uitstoot van het totaal primair energieverbruik en de wereldtendens tot hogere penetratie van elektriciteit tonen duidelijk aan dat het REG-beleid alle energiedragers en hun wisselwerking dient te omvatten.

Hierbij dient elke energiedrager optimaal benut in zijn energetisch meest geschikt toepassingsdomein, zonder belemmering van substituties en technologische vernieuwingen. Toegepast op elektriciteit betekent dit :

- nastreven van verminderd elektriciteitsverbruik in typisch elektrische toepassingen (bv. spaarlampen voor verlichting, sturing van elektromotoren, .
- voorkeur voor andere energiedragers wanneer dit energetisch zinvol is (bv. aardgasverwarming t.o.v. directe elektrische verwarming) ;
- nastreven van verhoogd gebruik van elektriciteit wanneer substitutie naar elektriciteit energetisch zinvol is (bv. warmtepompen, mechanische dampcompressie, elektrothermie, elektrisch openbaar vervoer, . . .).

De elektriciteitsproducenten Electrabel en SPE ondersteunen een dergelijk REG-beleid.

4. CO₂-EMISSIONS AFKOMSTIG VAN ELEKTRICITEITSPRODUKTIE IN BELGIE

4.1. Historiek

De evolutie van de CO₂-uitstoot van het productiepark van Electrabel en SPE is weergegeven in figuur 14. De continue daling van CO₂-emissies, bereikt door de indienstname van kerneenheden, wordt vanaf 1986 omgebogen in een stijgende tendens, door het hoger gebruik van fossiele brandstoffen.

Het aandeel van CO₂-emissies, afkomstig van de verbranding van hoogovengas is substantieel. De specifieke CO₂-emissies van hoogovengas zijn immers zeer groot, gezien dit gas reeds hoge concentraties aan CO en CO₂ bevat vooraleer het in de elektriciteitscentrales verder verbrand wordt. Als correctie worden daarom verder de CO₂-emissies van het hoogovengas per geproduceerde Kwh vervangen door de gemiddelde CO₂-emissie van de met fossiele brandstoffen opgewekte elektriciteit.

In de verdere berekeningen wordt het aldus gecorrigeerde niveau van de emissies in 1990 gebruikt als referentie 100 %. Dit laat toe de procentuele evoluties op eenvoudige wijze te volgen.

4.2. Referentiescenario

Het referentiescenario is gesteund op :

- de reële groei van het elektriciteitsverbruik tot 1993 ;
- een groei van het elektriciteitsverbruik met 2,5 %/j. vanaf 1993, conform de middenhypothese van het uitrustingsplan 1988 - 1998 ;
- de investeringen zoals resulterend uit de basisopties van het uitrustingsplan 1988-1998, weliswaar zonder bijkomende Belgische kerncentrale ; de belangrijkste basisopties daarvan zijn :
 - aardgasgestookte STEG eenheden voor een vermogen van 1200 MW ;
 - participatie in de Franse kerncentrale CHOOZ B ;
 - gedecentraliseerde eenheden (vnl. warmte-krachtcentrales) voor een vermogen van ca. 200 MW ;
 - saldo van de behoeften met koleneenheden.

De resulterende evolutie van de emissies wordt weergegeven in figuur 15. Zoals voorheen gesteld, worden de CO₂-emissies uitgedrukt t.o.v. het referentieniveau 1990 van de reële emissies. Het feit dat het referentiescenario in 1990 een hoger emissieniveau opwijst dan 100 % wordt verklaard doordat in realiteit in 1990 reeds meer aardgas verbruikt werd dan in het referentiescenario was voorzien.

In 2000 zouden de CO₂-emissies van de elektriciteitsproducenten Electrabel en SPE in dit referentiescenario stijgen tot een niveau van 130 % . Op te merken valt dat de werkelijke evolutie van de CO₂-emissies nog functie zal zijn van de reële werkingsgraad van de nucleaire eenheden en o.m. om deze reden van jaar tot jaar nog variaties kan ondergaan.

Hoe kadert dit in de totale Belgische CO₂-emissies ?

Als hypothese voor een referentiescenario wordt er van uitgegaan dat het totaal primair energieverbruik de trend volgt die aanwezig was tussen 1986 en 1990. Dit betekent een toename van het totaal primair energieverbruik met 13 % tussen 1990 en 2000 of een groeiritm van 1,2 %/j. Verder wordt als benaderende hypothese aangenomen dat de gemiddelde CO₂-emissie per eenheid van primaire energie aangewend buiten de elektriciteitssector constant is. Uit figuur 16 blijkt dat deze laatste hypothese, althans voor het verleden, een goede benadering is.

Na in rekening brengen van de totale emissies van het hoogovengas volgt hieruit een stijging van de Belgische emissies tot een niveau van 11 1,3 % in 2000 t.o.v. 1990.

Deze stijging is van dezelfde ordegrrootte als diverse onderzoekers met behulp van econometrische modellen voor referentiescenario's bekomen.

4.3. Aangepast scenario met maatregelen bij de elektriciteitsproductie

Ten opzichte van het referentiescenario realiseren en voorzien de elektriciteitsproducenten een aantal maatregelen bij de elektriciteitsproductie die een belangrijke impact op de CO₂-emissies uitoefenen.

Deze maatregelen bij de elektriciteitsproductie zijn :

- een verhoogd aandeel van aardgas, door middel van belangrijke hoeveelheden Algerijns gas vanaf 1989 en van Noors gas vanaf 1996. Het Noors gas wordt bevoorrad via de ondergrondse „Zeepipe” die de Noorse gasvelden met Zeebrugge verbindt. Een lange termijncontract aan stabiele prijzen werd hiertoe begin 1993 afgesloten. Hiermee werd het verzoek van de overheid gerealiseerd, om na te gaan of voorzien kolenvermogen kon vervangen worden door aardgasgestookte STEG-eenheden. Beide contracten samen laten toe een STEG-vermogen te voorzien van ca. 2.100 MW in 1997. Bovendien wordt een saldo aan aardgas opgenomen in klassieke eenheden.

De eerste STEG-eenheden te Drogenbos en Seraing voor een gezamenlijk vermogen van 920 MW worden thans in dienst genomen.

- De actieve bevordering van gedecentraliseerde warmte-krachtkoppeling via de techniek van gasturbines en gasmotoren. Hiertoe worden samenwerkingsverbanden met warmte-afnemers opgesteld. Een eerste reeks van realisaties op basis van gasturbines en gasmotorentechnologie voor een totaal vermogen van ca. 100 MW wordt thans in bedrijf genomen. In dit aangepast scenario wordt de indienstname van 500 MW van dergelijke gedecentraliseerde eenheden voor warmte-krachtkoppeling of energierecuperatie vooropgesteld. De vermeden CO₂-emissies door de gerealiseerde energiebesparing van warmte-krachtkoppeling worden in rekening gebracht.

Om het effect van deze maatregelen na te gaan, werden de CO₂-emissies herberekend bij een scenario van ongewijzigde groei van 2,5 % per jaar van het elektriciteitsverbruik. Deze keuze werd uitsluitend gemaakt om de invloed van de voorziene maatregelen bij de produktie duidelijk af te zonderen. Deze groeihipothese is derhalve noch als een geactualiseerd vooruitzicht, noch als doelstelling te beschouwen. De reële groei zal immers functie zijn van de economische ontwikkeling en van het netto resultaat van een REG-beleid op de elektriciteitsvraag.

De resulterende CO₂-emissies voor het aangepast scenario zijn weergegeven in figuur 17. De iets hogere emissies van dit aangepast scenario tussen 1993 en 1995 worden verklaard door uitstel van de indienstname van het Belgisch aandeel van de kerneenheden te CHOOZ B. Het emissieniveau in 2000 bedraagt 103 % t.o.v. 1990, hetzij een daling met ca 21 % t.o.v. het referentiescenario.

Op nationaal vlak, steeds in de hypothese van ongewijzigde groei met 1,2 % per jaar van het primair energieverbruik, bereiken de CO₂-emissies in 2000 een niveau van 106,5 % t.o.v. 1990. De bij de elektriciteitsproductie voorziene maatregelen vertegenwoordigen bijgevolg een reductie van ca. 5 % van de nationale emissies.

Figuur 18 geeft een beeld van de verschuiving in de brandstofinzet. Het aandeel van kernenergie, olie, steenkool en aardgas wordt weergegeven voor 1990, voor het referentiescenario in 2000 en voor het aangepast scenario in 2000. In dit laatste geval bereikt het aandeel van CO₂-vrije (kernenergie) en CO₂-arme produktietechnieken (aardgas) een niveau van 83,5 %.

Met uitzondering van landen die hun elektriciteit met waterkracht kunnen produceren, plaatst dit het Belgische produktiepark vooraan op wereldniveau wat betreft de toepassing van CO₂-bepurende produktietechnieken.

4.4. Invloed van de groei van het primaire energieverbruik

Voorgaande scenario's gaan uit van het behoud van een groeiritme van het primair Belgisch energieverbruik met 1,2 % per jaar. Wijzigende economische groei en REG-beleid kunnen dit groeiritme beïnvloeden.

Teneinde de invloed van een trendwijziging in het verbruik van primaire energie na te gaan, werd een hypothese van halvering van deze groei tot 0,6 % per jaar onderzocht.

Ook hier betreft deze keuze uitsluitend een gevoeligheidsanalyse, en niet de formulering van een vooruitzicht of doelstelling.

De Belgische CO₂-emissies in 2000 kunnen in dit scenario geraamd worden op 98,3 % van het niveau van 1990.

De resultaten van de simulaties inzake CO₂-emissies zijn samengevat in volgende tabel

CO ₂ -EMISSIONS (in % emissies 1990)					
Jaar	Groei primaire energie	Groei elektrisch verbruik	Bijkomende maatregelen bij elektrische produktie	Elektriciteits-sector (EBL + SPE)	Totaal België
1990	—	—	—	100	100,0
2000	1,2% /j	2,5 % Ij	NEEN	130	111,3
2000	1,2% /j	2,5 % Ij	JA	103	106,5
2000	0,7 % /j	2 % /j*	JA	89	98,3

* Vanaf 1993

5. BESLUITEN

- De elektriciteitsproducenten Electrabel en SPE benaderen de problematiek van CO₂-emissies vanuit een evenwicht tussen economische, energetische en ecologische aspecten.

– De CO₂-problematiek is een mondiale problematiek. Elk CO₂-beleid dient derhalve getoetst aan de consistentie en efficiëntie inzake globale CO₂-reductie.

Het strikt hanteren van CO₂-emissiedoelstellingen op nationaal, regionaal of sectorieel vlak houdt belangrijke gevaren in van :

- onechte CO₂-bilans door lokalisatie of delokalisatie van industrie ;
- desoptimale inspanningen op internationaal vlak, o.m. in vergelijking met de efficiëntie van verbetering van energiesystemen in Oost-Europa ;
- desoptimaal gebruik van energiedragers, en beperking van substituties naar energieefficiëntere processen.

– Het Rationeel Gebruik van Energie is de juiste keuze voor een toekomstig CO₂- en energie-beleid. Electrabel en SPE bevestigen het als hun opdracht te beschouwen mee te werken aan de verdere ontwikkeling en ondersteuning van het REG-beleid.

Het REG-beleid dient ruimte te laten voor efficiëntieverbeteringen in een internationale context.

Het REG-beleid dient gericht op de aanwending van de voor elke toepassing meest efficiënte processen en energiedragers zonder belemmeringen van substituties en technologische vernieuwingen. Dit beleid dient dus alle energiedragers en hun onderlinge wisselwerking en optimalisatie te omvatten. Inzake aanwending van elektriciteit betekent dit het nastreven van een vermindering van verbruik voor typisch elektrische toepassingen, voorkeur voor andere energiedragers indien energetisch zinvol, en het nastreven van verhoogde penetratie van elektrische energiebesparende toepassingen.

– Een duurzaam energiebeleid dient te steunen op een oordeelkundige en evenwichtige brandstofinzet.

Inzake fossiele brandstoffen voor elektriciteitsproductie betekent dit de inzet van aardgas voor STEG-eenheden en cogeneratie-eenheden, waar de combinatie van aardgas en specifieke technologieën een beduidende efficiëntieverbetering toelaat. Deze inzet van aardgas vereist wel een stabiele bevoorrading. Het op grote schaal omschakelen van steenkoolgestookte condensatie-eenheden naar aardgas is – voor zover al uitvoerbaar binnen de context van de Europese gasbevoorrading – noch op economisch noch op energetisch vlak verantwoord, en ook op ecologisch vlak strijdig met een duurzaam energieverbruik.

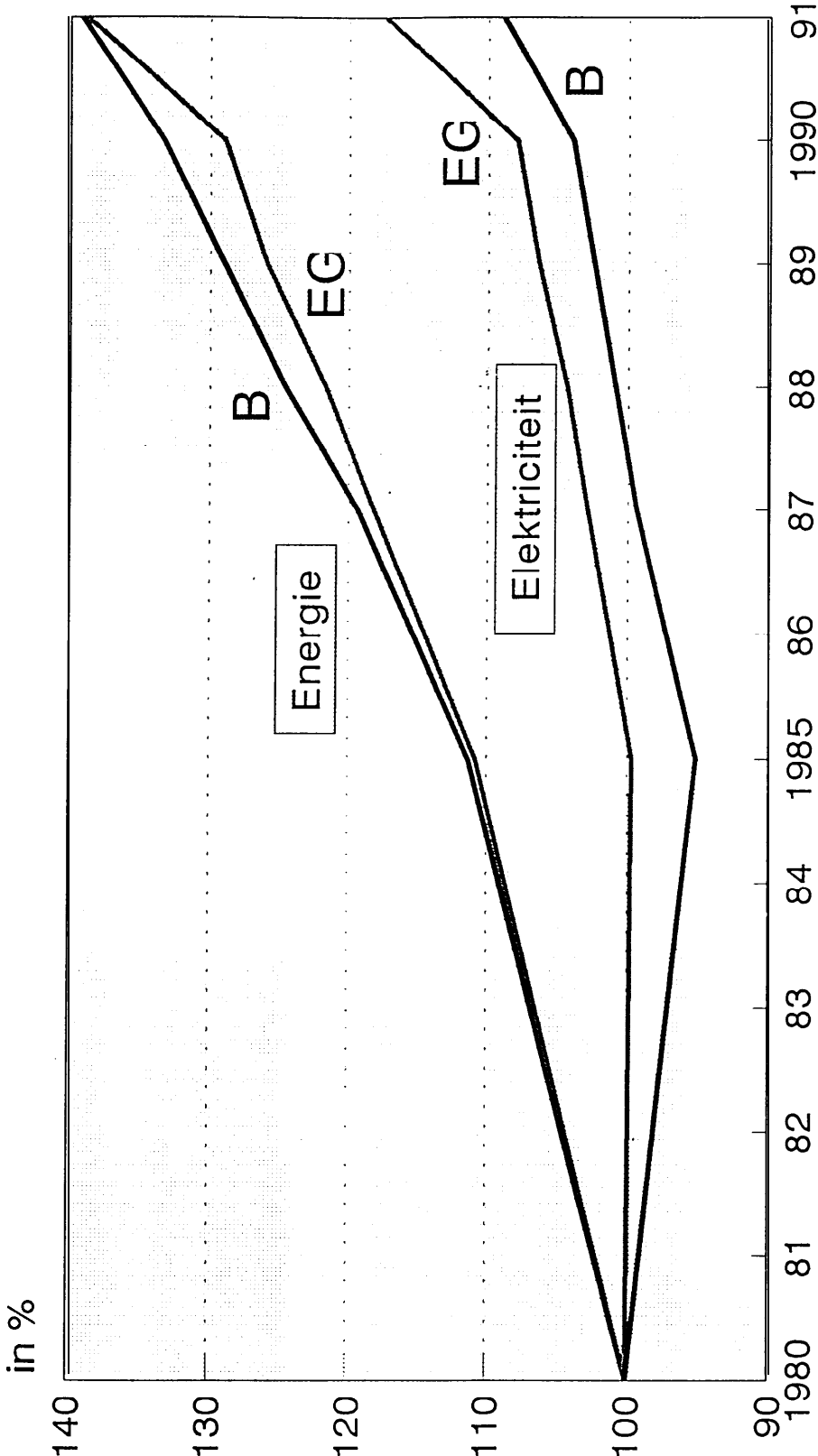
– Op het vlak van de productie van elektriciteit realiseren en voorzien Electrabel en SPE belangrijke energie- en CO₂-besparende investeringen. Deze aanpassingen van het productiepark en brandstofinzet hebben in hoofdzaak betrekking op de inzet van aardgasgestookte STEG-eenheden en op de actieve ontwikkeling van gedecentraliseerde warmte-krachtkoppeling. Het Belgische productiepark zal hierdoor verder evolueren in de zin van een overwegende samenstelling uit CO₂-vrije en CO₂-arme produktietechnieken. Het Belgische productiepark is hierbij, abstractie makend van landen die over grote waterkrachtreserves beschikken, wellicht koploper op wereldniveau inzake beperking van de CO₂-emissies per geproduceerde kWh.

De maatregelen in uitvoering en voorzien bij de productie van elektriciteit beïnvloeden op beduidende wijze zowel de CO₂-emissies bij elektriciteitsproductie als de nationale CO₂-emissies.

LIJST VAN DE FIGUREN

FIGUUR 1	Evolutie primair energie- en elektriciteitsverbruik in België en in de EG
FIGUUR 2	Aandeel elektriciteit in finaal energieverbruik in België en de EG
FIGUUR 3	Aandeel van de energiedragers in het Belgisch finaal energieverbruik (1990)
FIGUUR 4	Totale CO ₂ -emissies van België sinds 1970
FIGUUR 5	Totale CO ₂ -emissies van België en van de EG in % sinds 1980
FIGUUR 6	Aandeel van elektriciteitsproductie in de CO ₂ -emissie
FIGUUR 7A	1990 – CO ₂ -emissies per inwoner – ton CO ₂
FIGUUR 7B	1990 – CO ₂ -emissies per eenheid BNP – ton CO ₂ /1000 ecu
FIGUUR 8	België – Brandstoffen gebruikt in de elektriciteitscentrales
FIGUUR 9	Fossiele brandstofreserves/productie – ratio's op het einde van 1991
FIGUUR 10	Steenkoolreserves/productie ratio's per herkomst op het einde van 1991
FIGUUR 11	Stookoliereserves/productie ratio's per herkomst op het einde van 1991
FIGUUR 12	Aardgasreserves/productie ratio's per herkomst op het einde van 1991
FIGUUR 13	Bewezen aardgasreserves op het einde van 1991
FIGUUR 14	Totale CO ₂ -emissie Electrabel + SPE
FIGUUR 15	Totale CO ₂ -emissie Electrabel + SPE – referentiescenario
FIGUUR 16	Specifieke emissiecoëfficiënt alle verbruik van primaire energie buiten de productie van elektriciteit
FIGUUR 17	Totale CO ₂ -emissie Electrabel + SPE – referentiescenario en aangepast scenario
FIGUUR 18	Brandstofinzet bij de elektriciteitsproductie

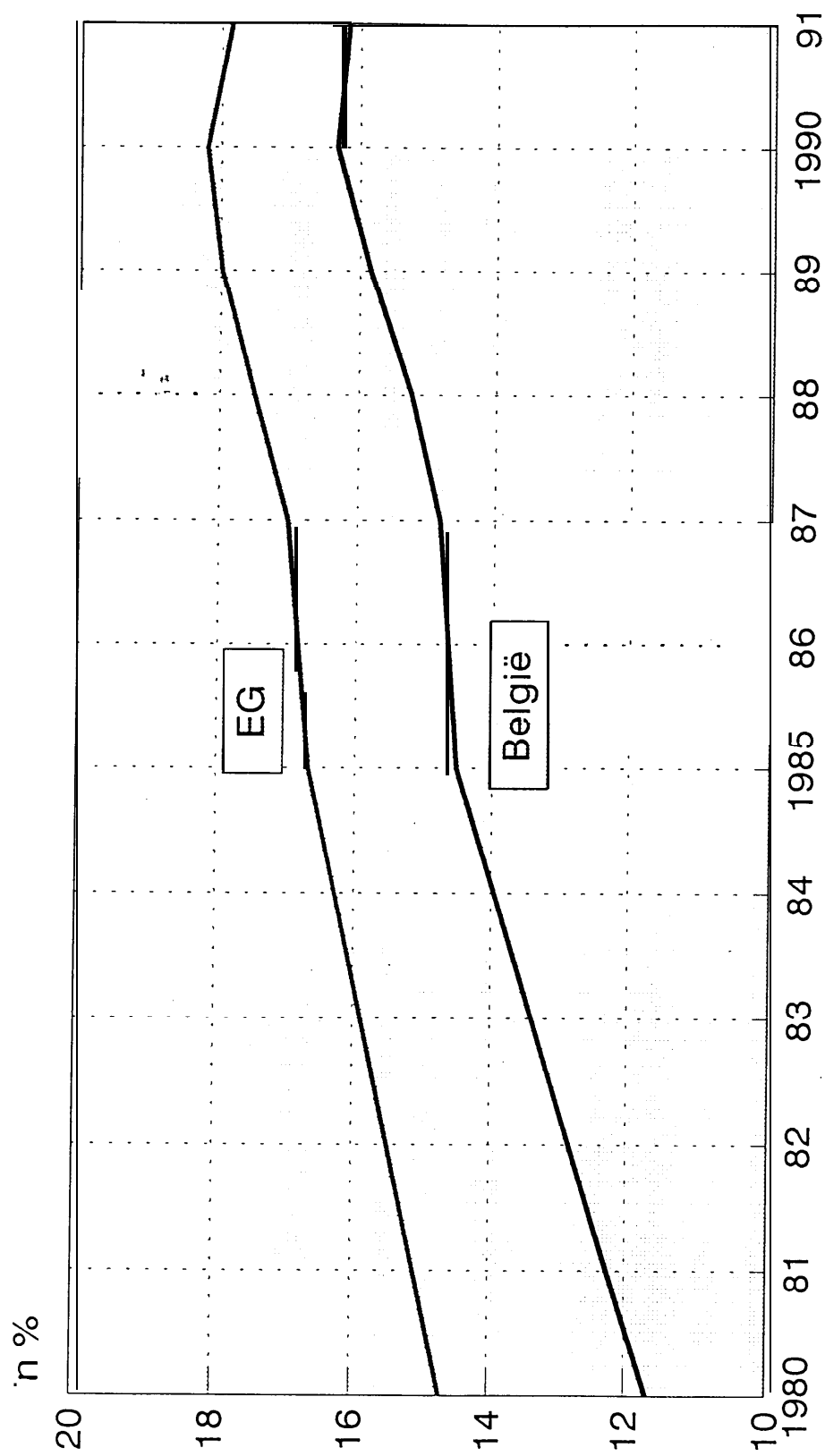
EVOLUTIE PRIMAIR EN ELEKTRICITEITSVERBRUK
IN BELGIË EN IN DE EG

Bron EUROSTAT

Fig

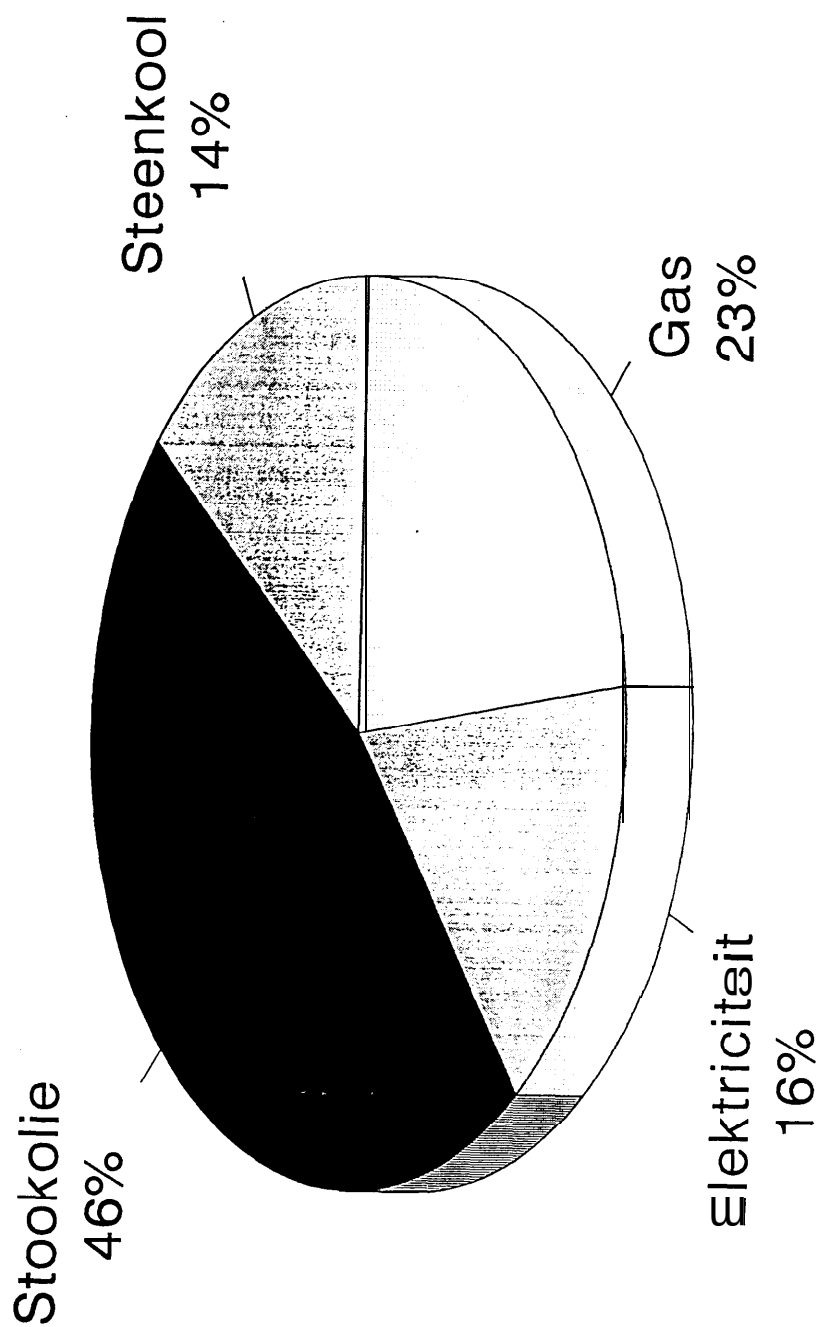
AANDEEL IN ELEKTRICITEIT IN FINAAL ENERGIEVERBRUIK IN BELGIE EN DE EG

Bron EUROSTAT

Fig.2

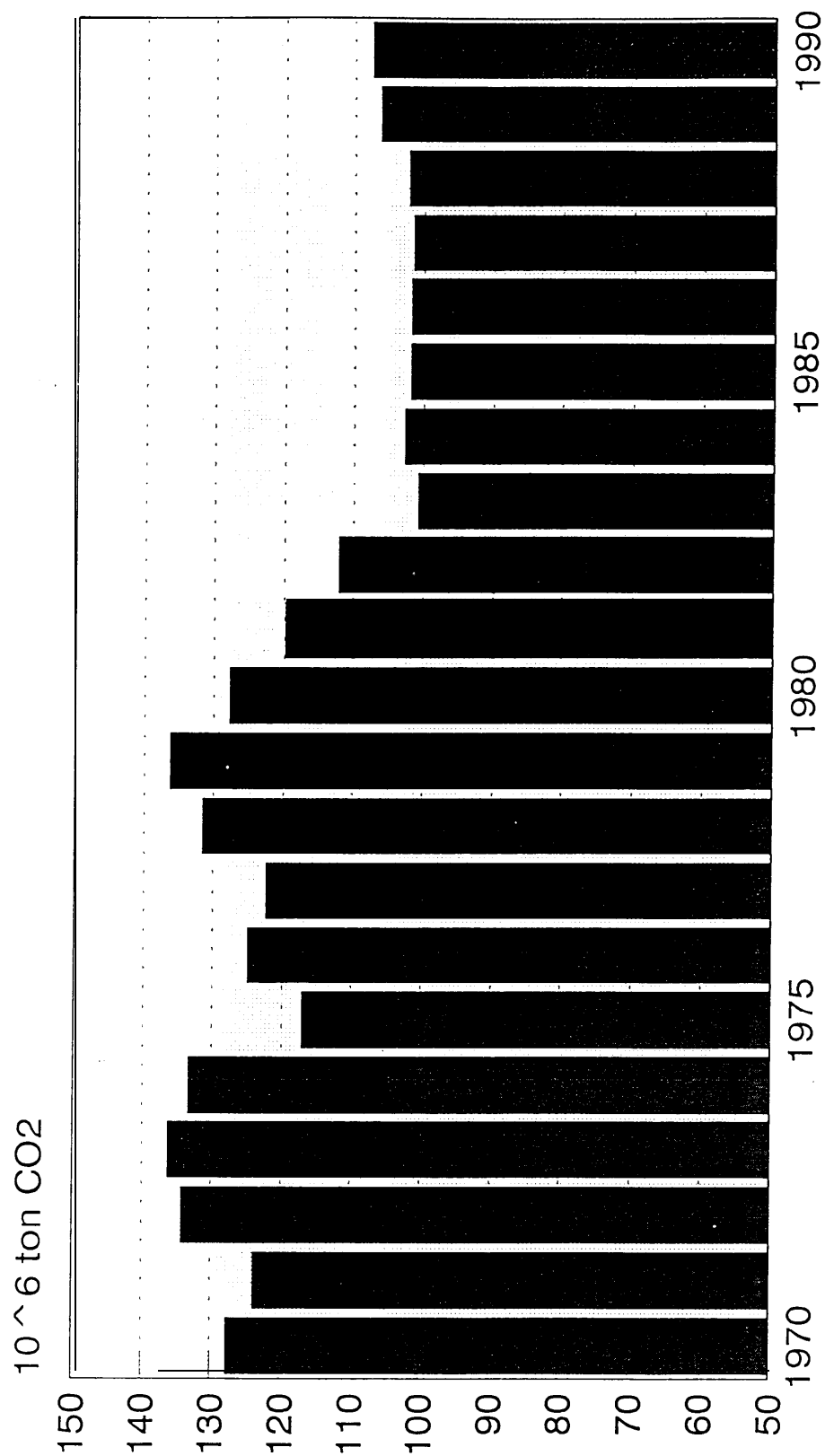
ANDDEEL VAN DE ENERGIEDRAGERS IN HET BELGISCH FINAAL ENERGIEVERBRUIK (1990)

Bron : CES, VITO

Fig.3

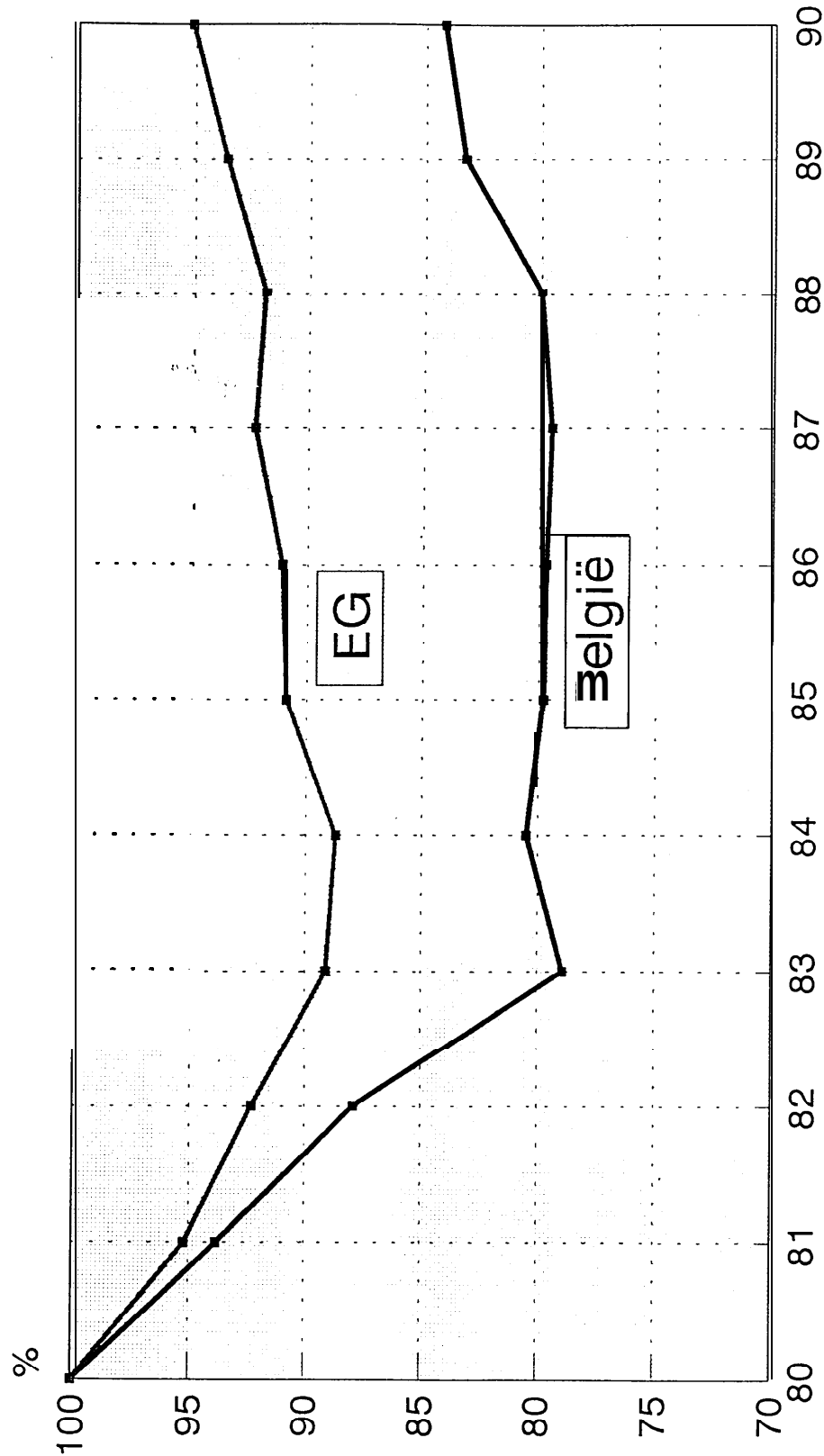
TOTAL CO₂-EMISSIONS VAN BELGIË SINDS 1970

Bron EUROSTAT

Fig.4

TOTALE CO₂-EMISSIES VAN BELGIË EN VAN DE EG
IN % - SINDS 1980

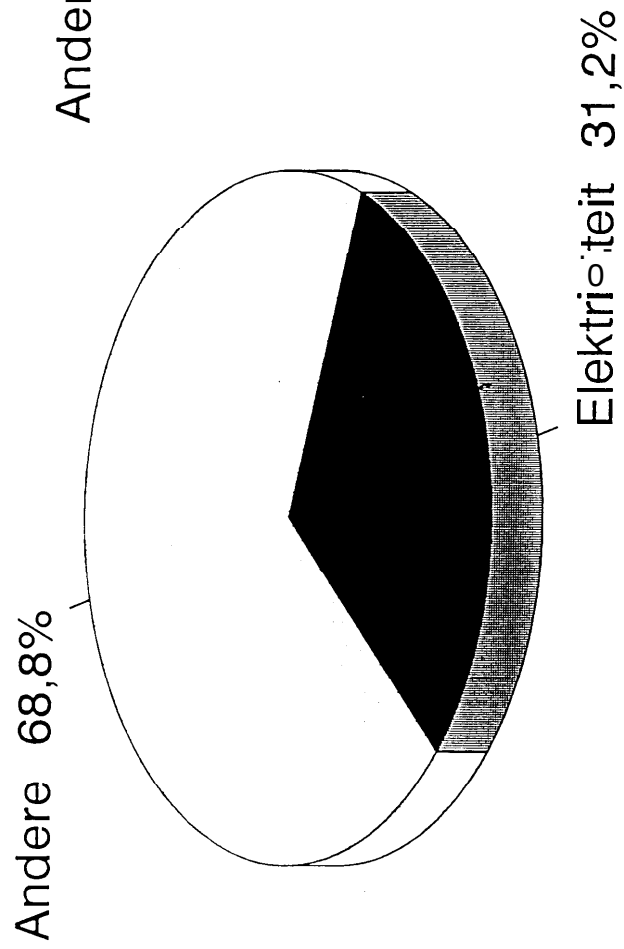

Bron : EUROSTAT

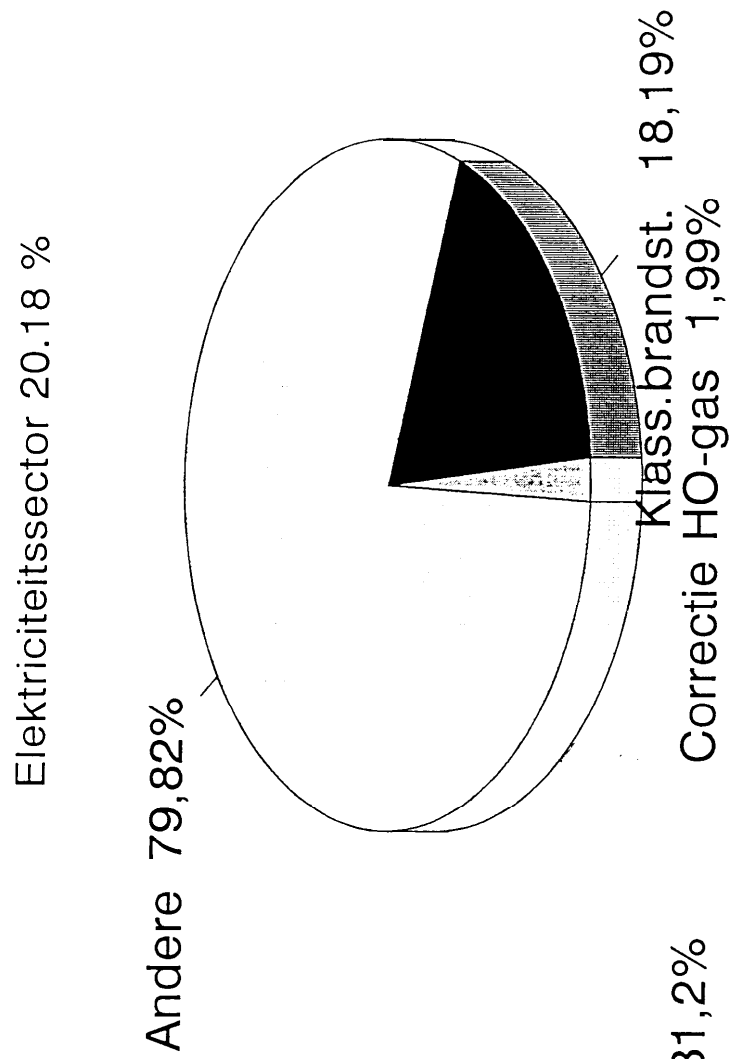
Fig.5

AANDEEL VAN ELEKTRICITEITSPRODUCTIE IN DE CO₂-EMISSIONEN

1990

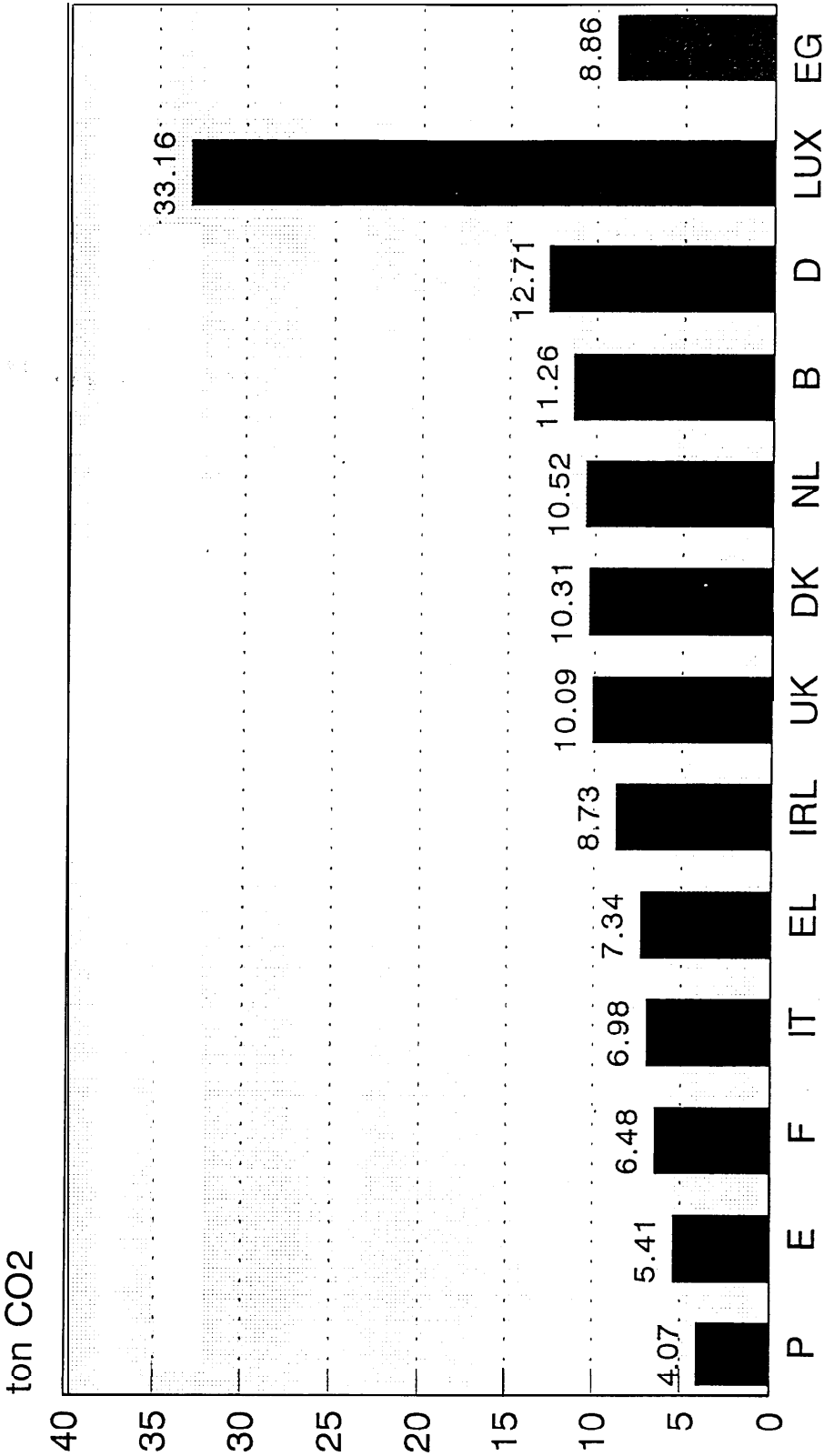
1990

Bron : Faros and Decker, DG XVII

Fig.6

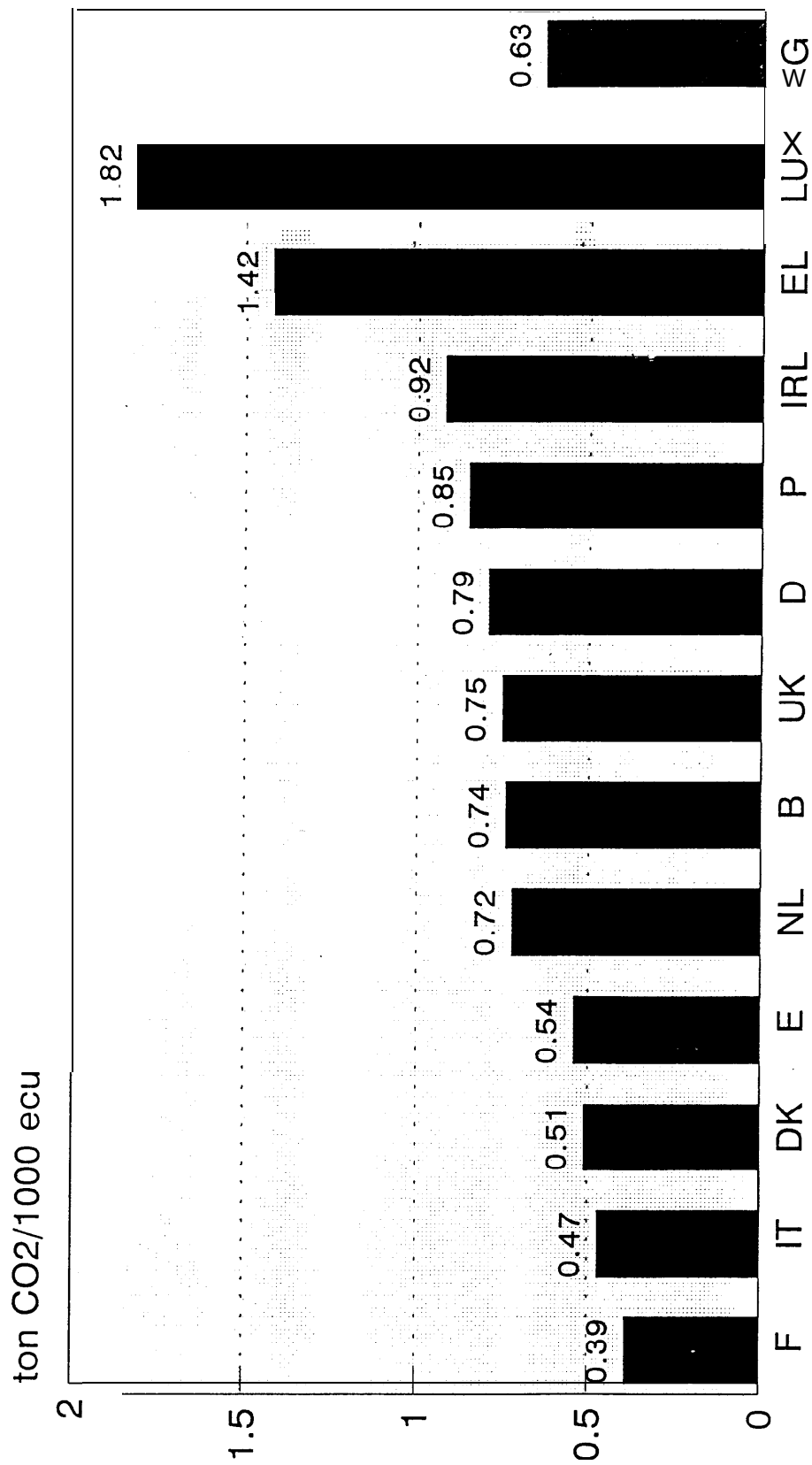
1990 CO2-EMISSIONS PER INWONER
ton CO2

Bron Faross and Decker, DG XVII

Fig.7A

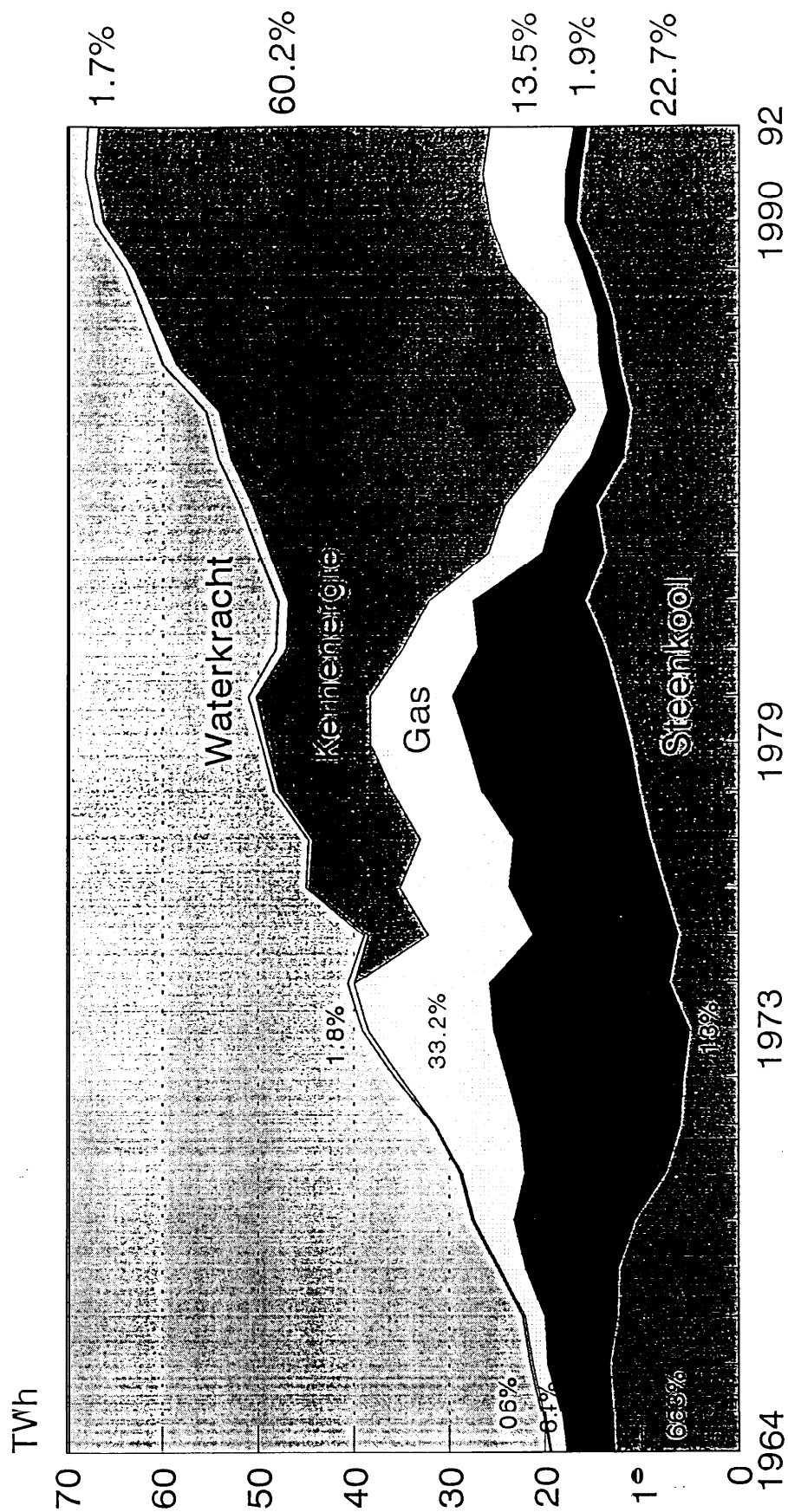
1990 CO₂-EMISSIONS PER EENHEID BNP
ton CO₂/1000 ecu

Bron : Faross and Decker, DG XVII

Fig.7B

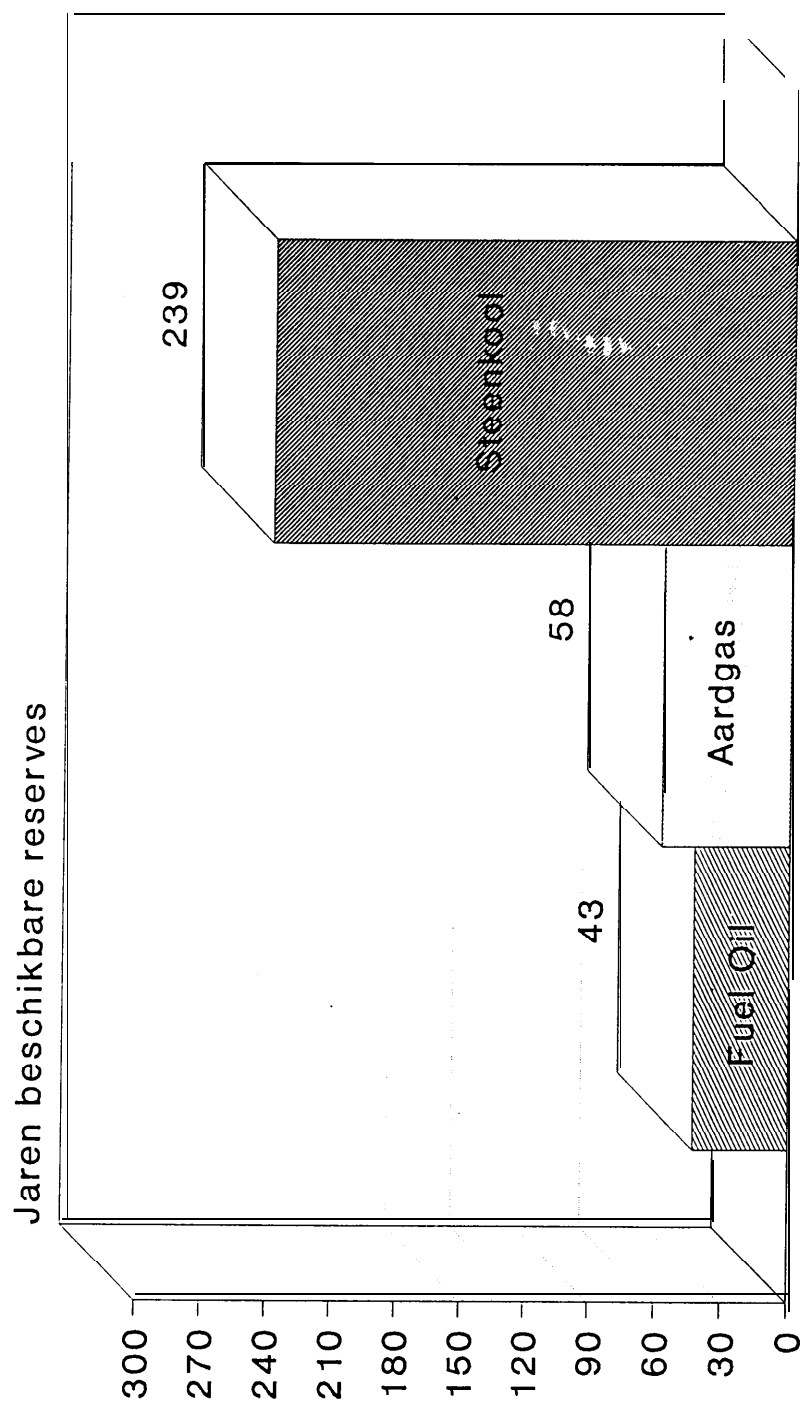
EVOLUTIE VAN HET BRANDSTOF GEBRUIK IN DE BELGISCHE ELEKTRICITEITSCENTRALES

Bron : BFE

Fig.8

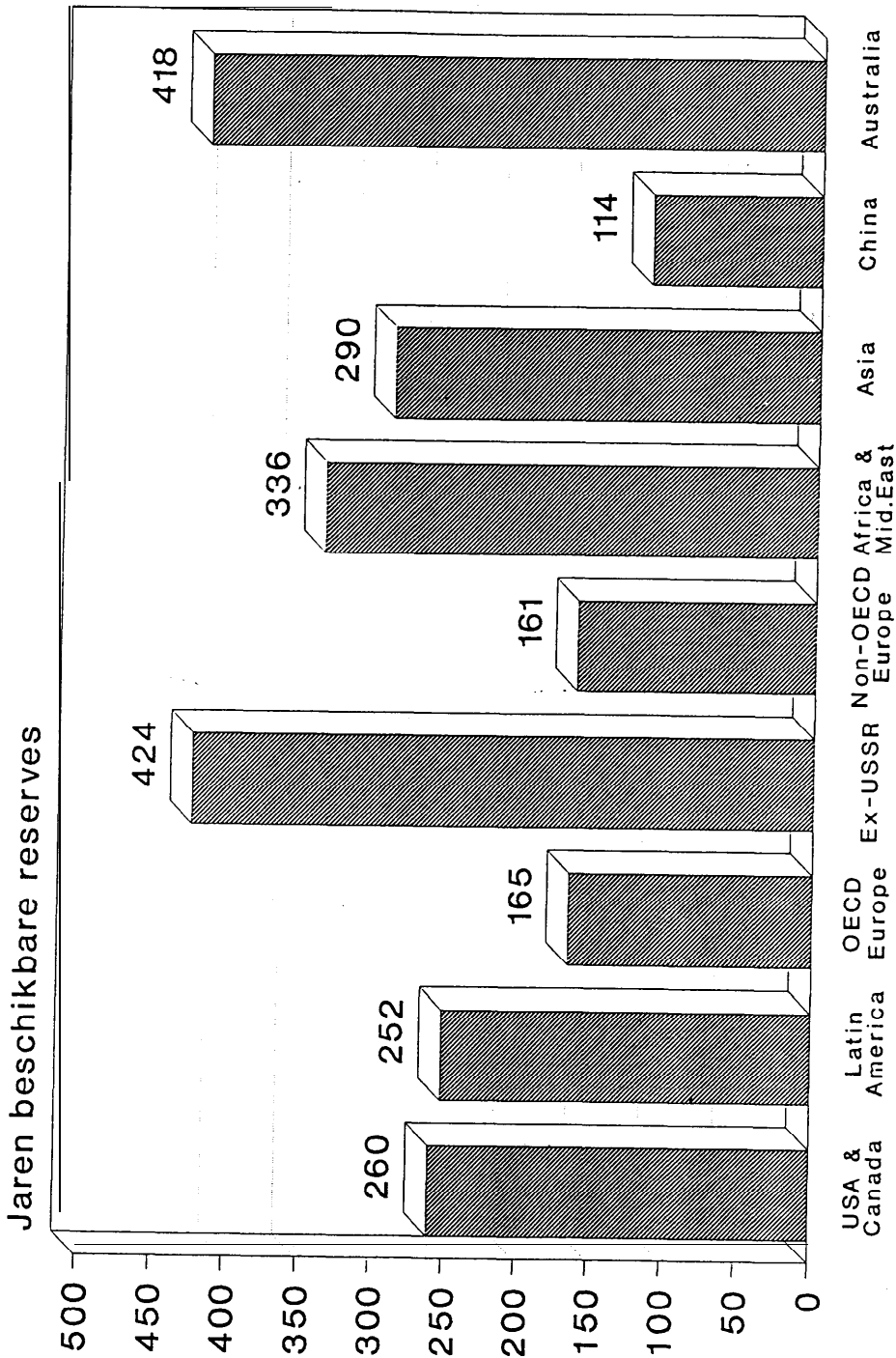
FOSSIELE BRANDSTOF RESERVES/PRODUKTIE RATIO'S OP HET EINDE VAN 1991

Bron: BP Statistical Review, June 1992

Fig. 9

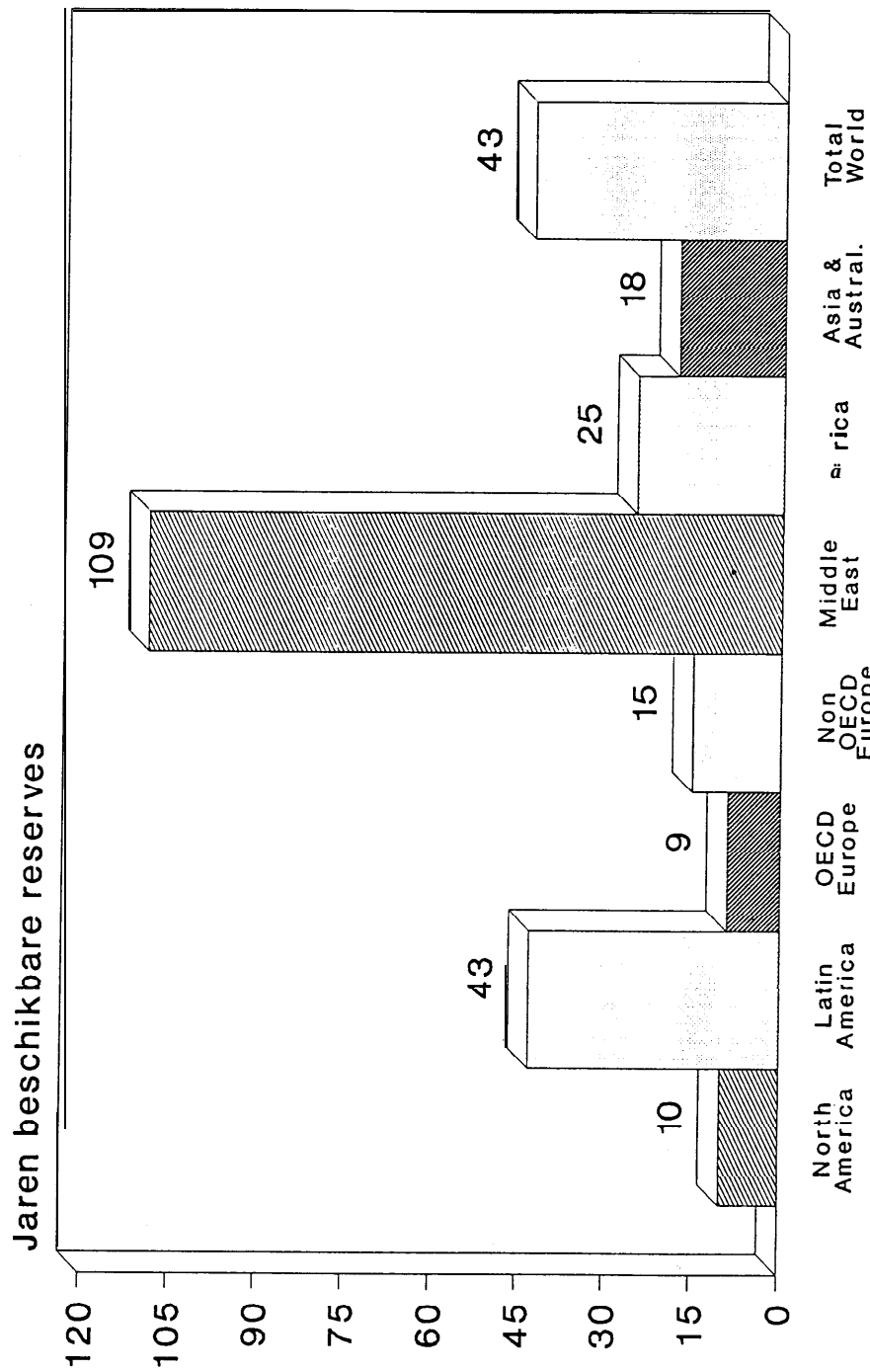
STEENKOOLESERVES/PRODUKTIE RATIO'S
PER HERKOMST OP HET EINDE VAN 1991

Bron: BP Statistical Review, June 1992

Fig. 10

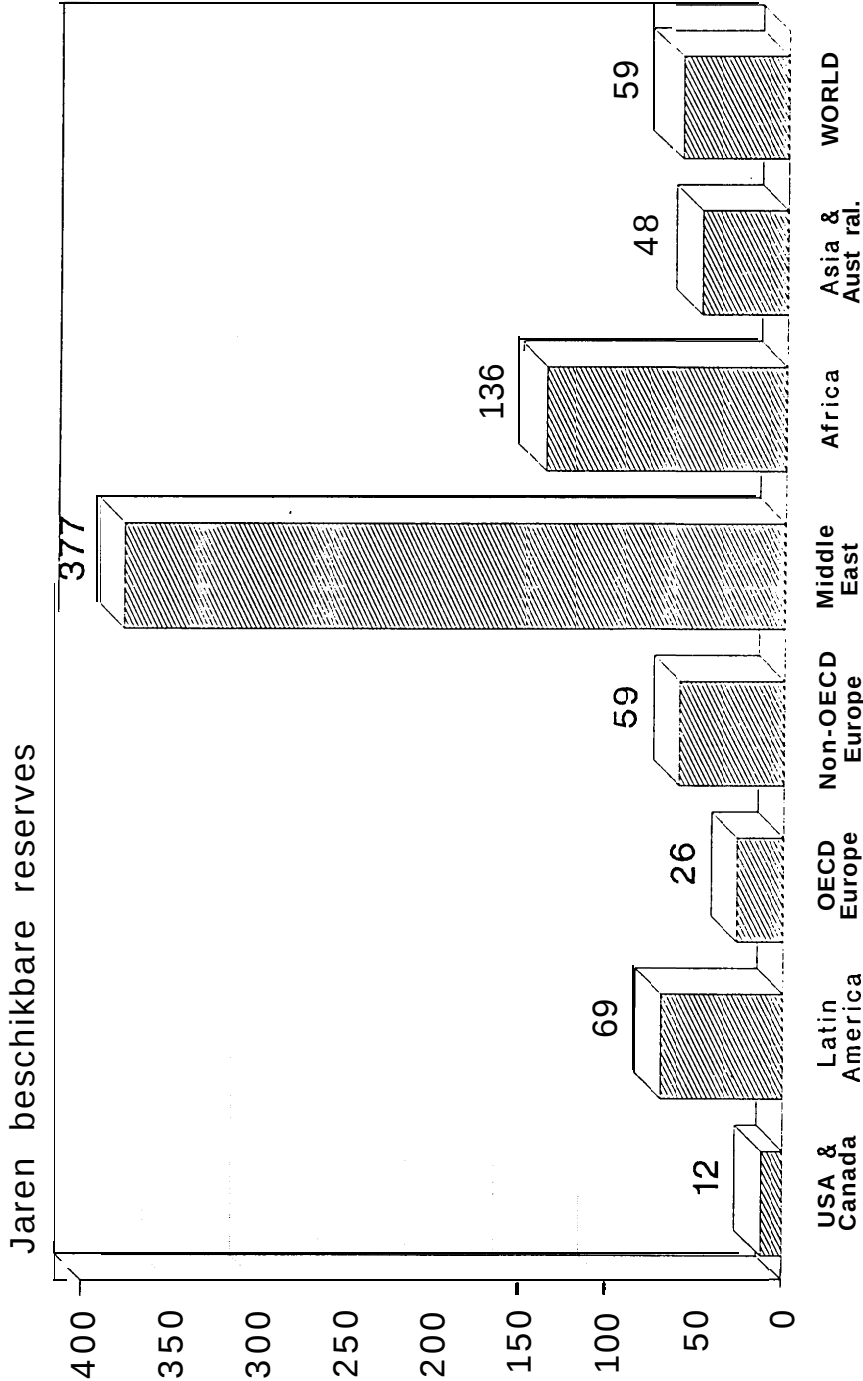
STOKOLIERESERVES/PRODUKTIE RATIO'S PER HERKOMST OP HET EINDE VAN 1991

Bron: BP Statistical Review, June 1992

Fig. 11

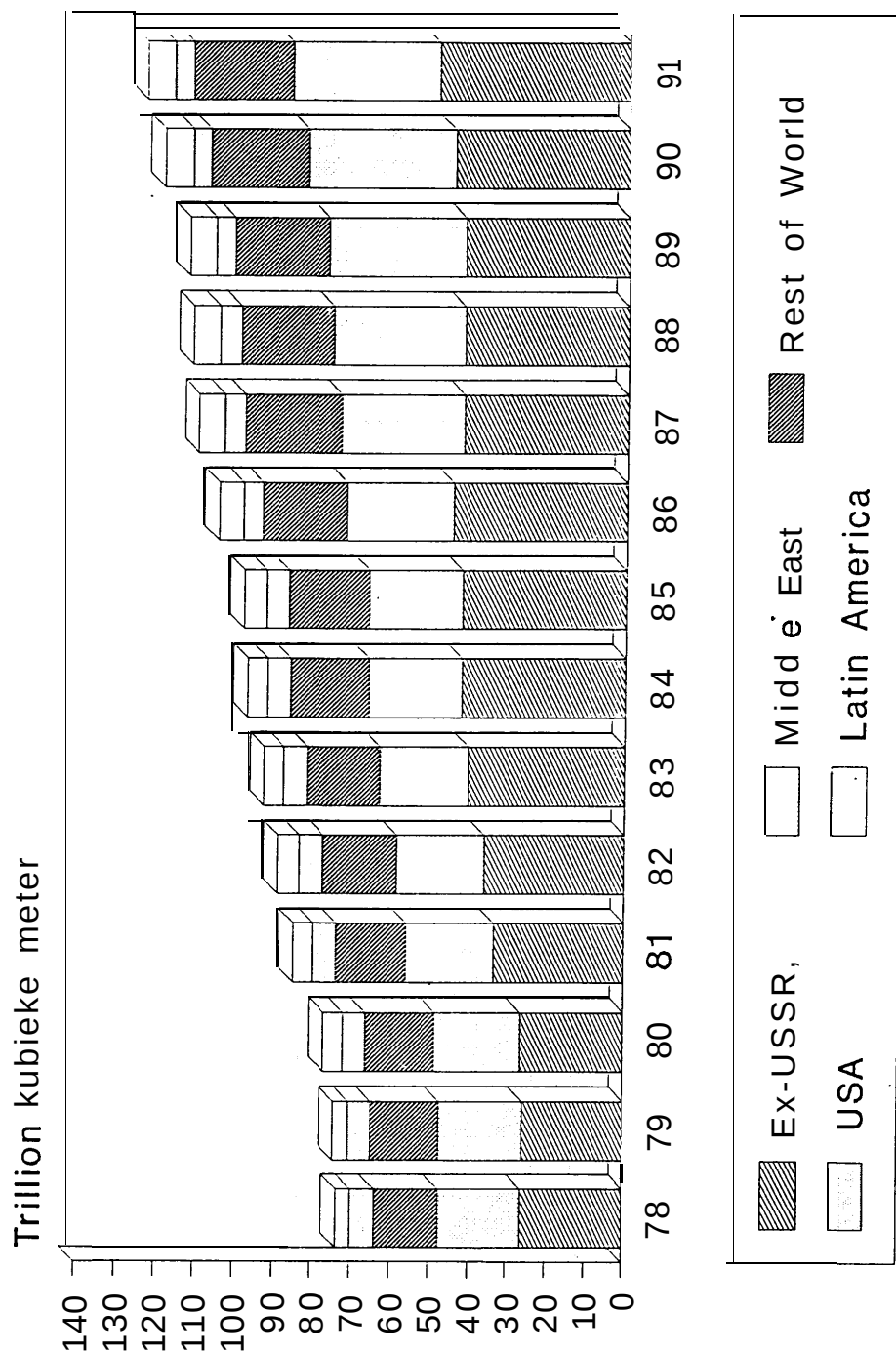
AARDGASRESERVES/PRODUKTIE
RATIO'S PER HERKOMST
OP HET EINDE VAN 1991

Bron: BP Statistical Review, June 1992

Fig. 12

BEWEZEN AARDGASRESERVES OP HET EINDE VAN 1991

Bron: BP Statistical Review, June 1992

Fig. 13

$$T_{TOTAL} \leq C_{O2} \leq M_{E} S_{I} \leq E_{L} + S_{P}$$

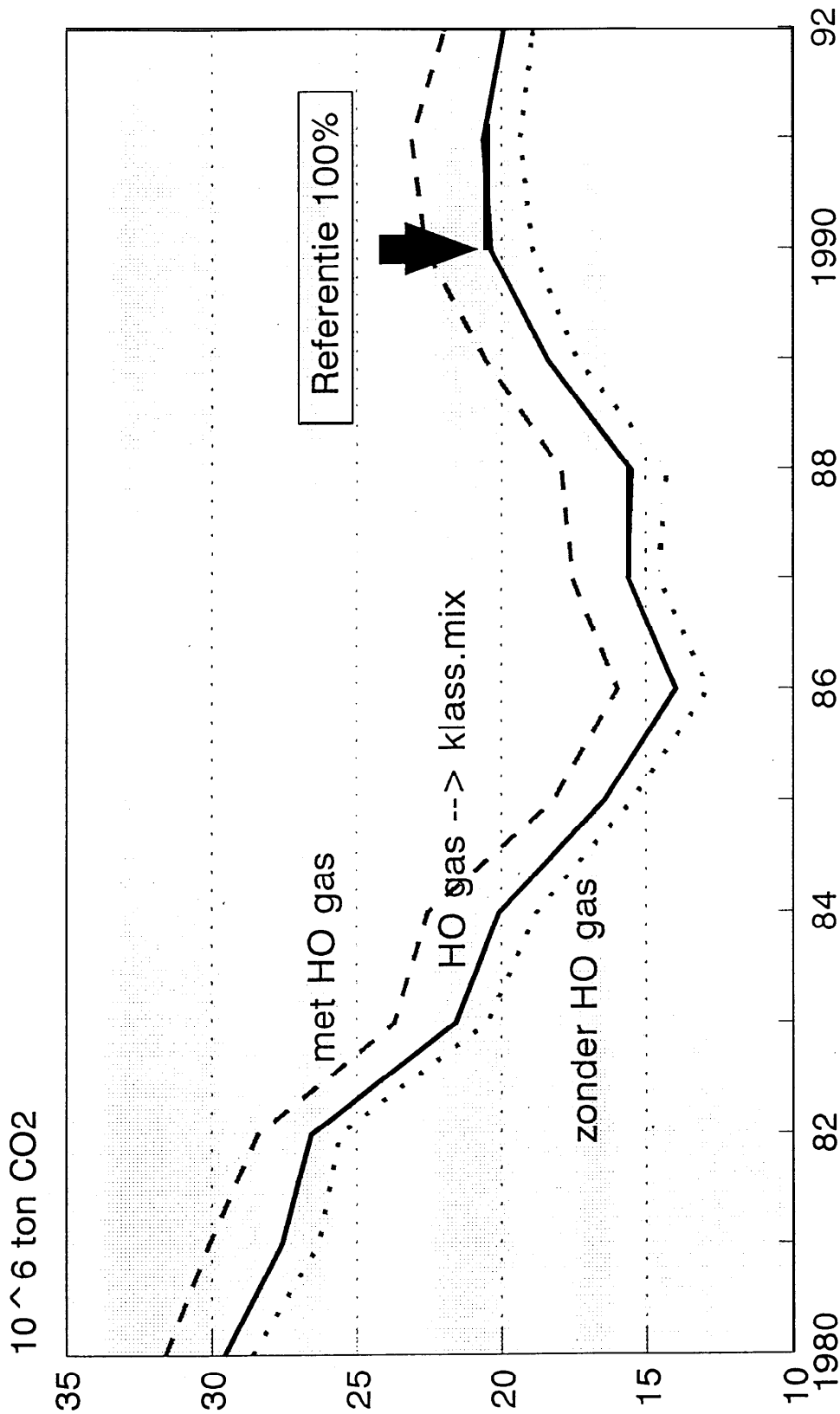

Fig.14

TOTALE CO2-EMISSIE EBL + SPE Referentiescenario

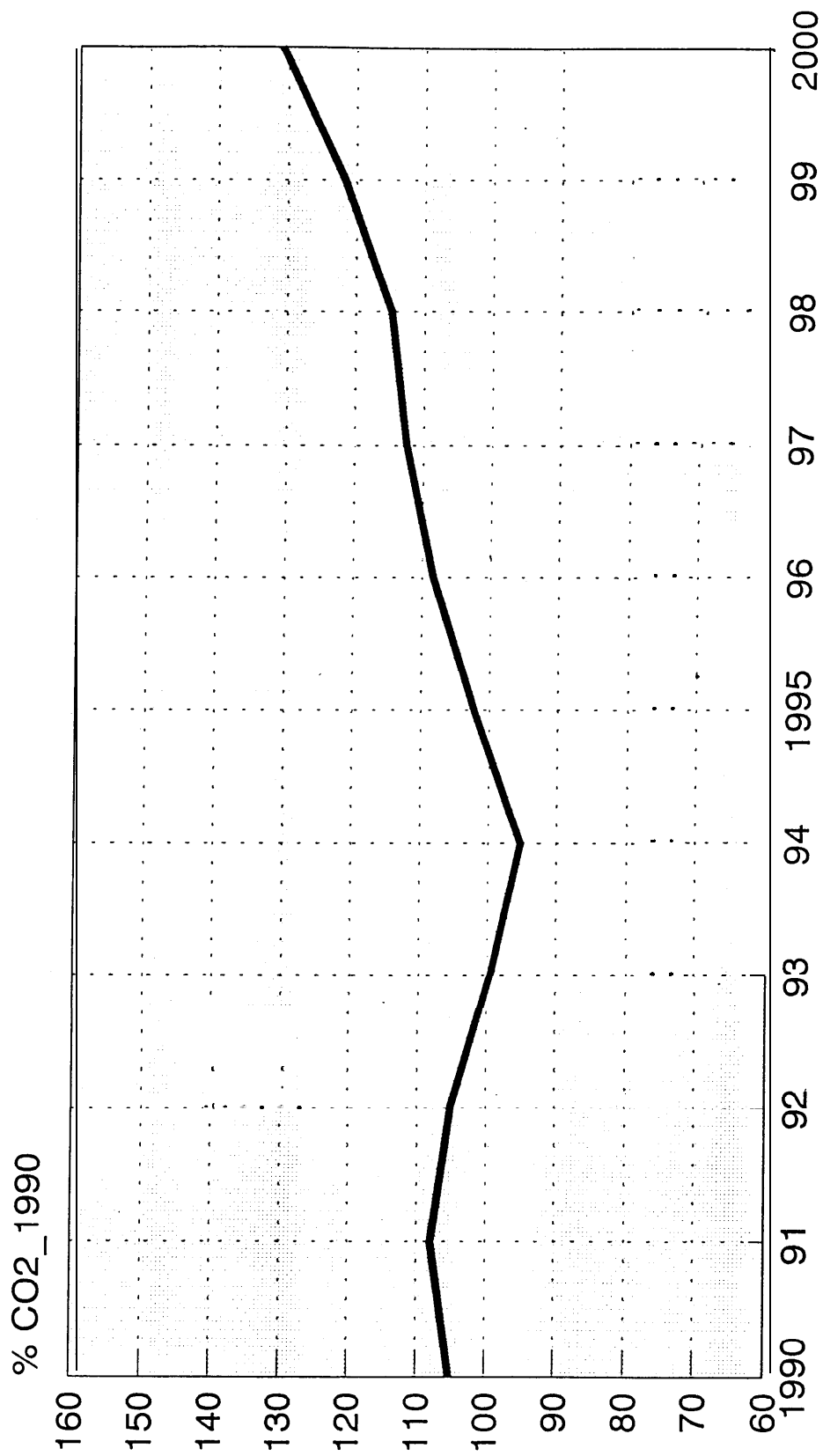
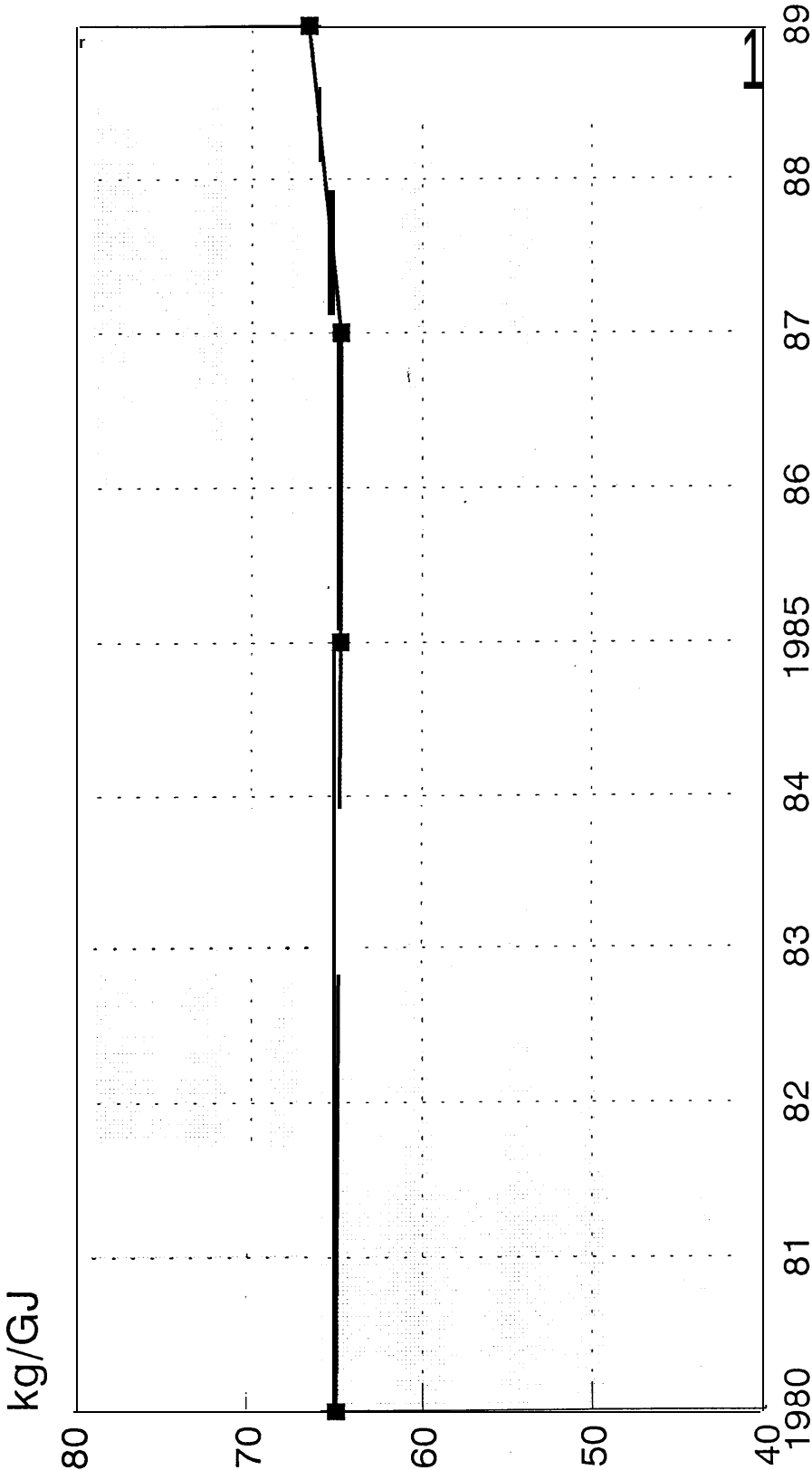

Fig.15

SPÉCIFIKE EMISSIECOEFFICIENT ALLE VERBRUIK VAN PRIMAIRÉ
ENERGIE BUITEN DE PRODUKTIE VAN ELEKTRICITEIT

Bron : EUROSTAT

Fig.16

TOTALE CO2-EMISSION EBL + SPE

Referentiescenario en aangepast scenario

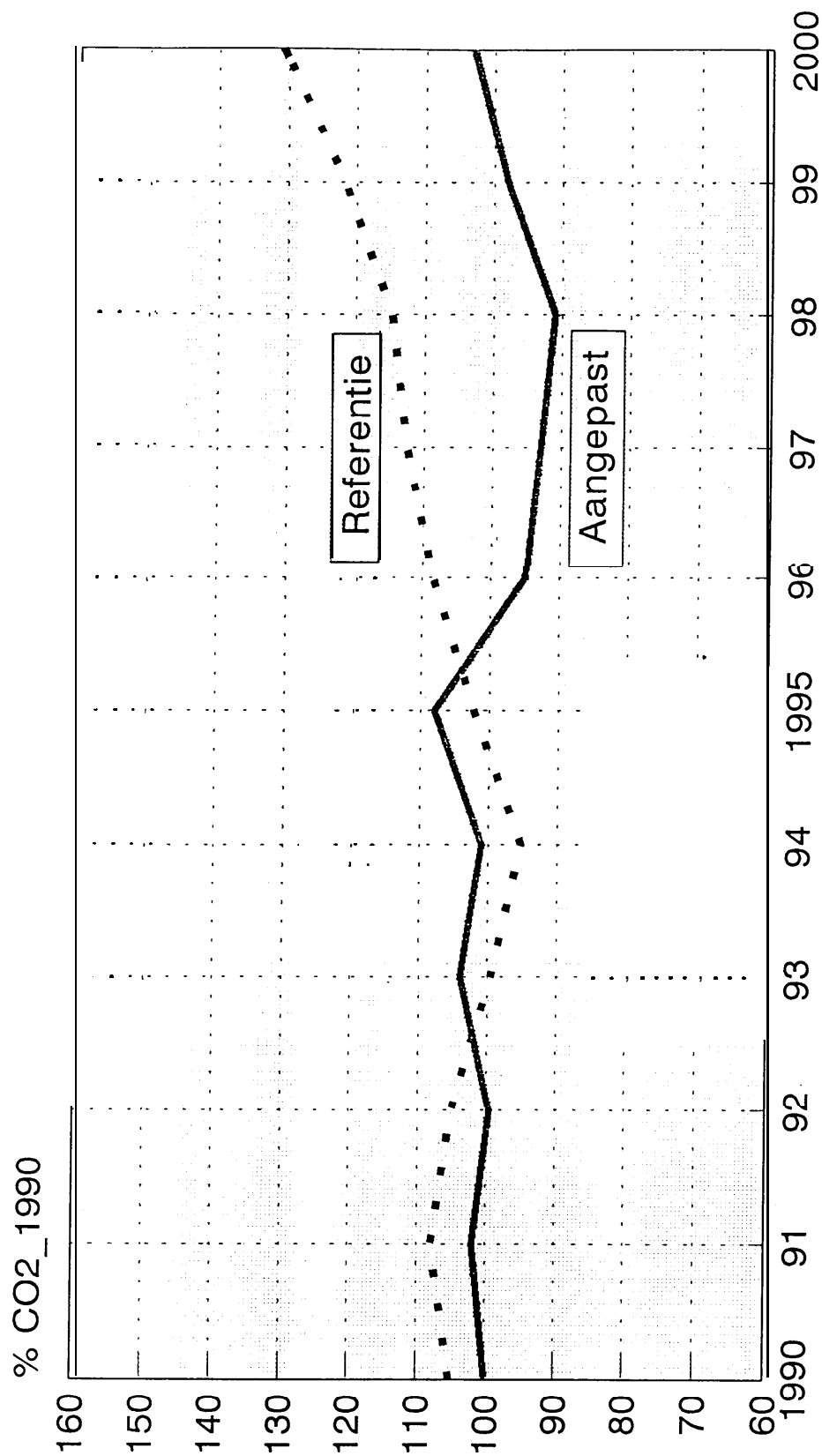

Fig 17

BRANDSTOFINZET BIJ DE ELEKTRICITEITSPRODUKTIE

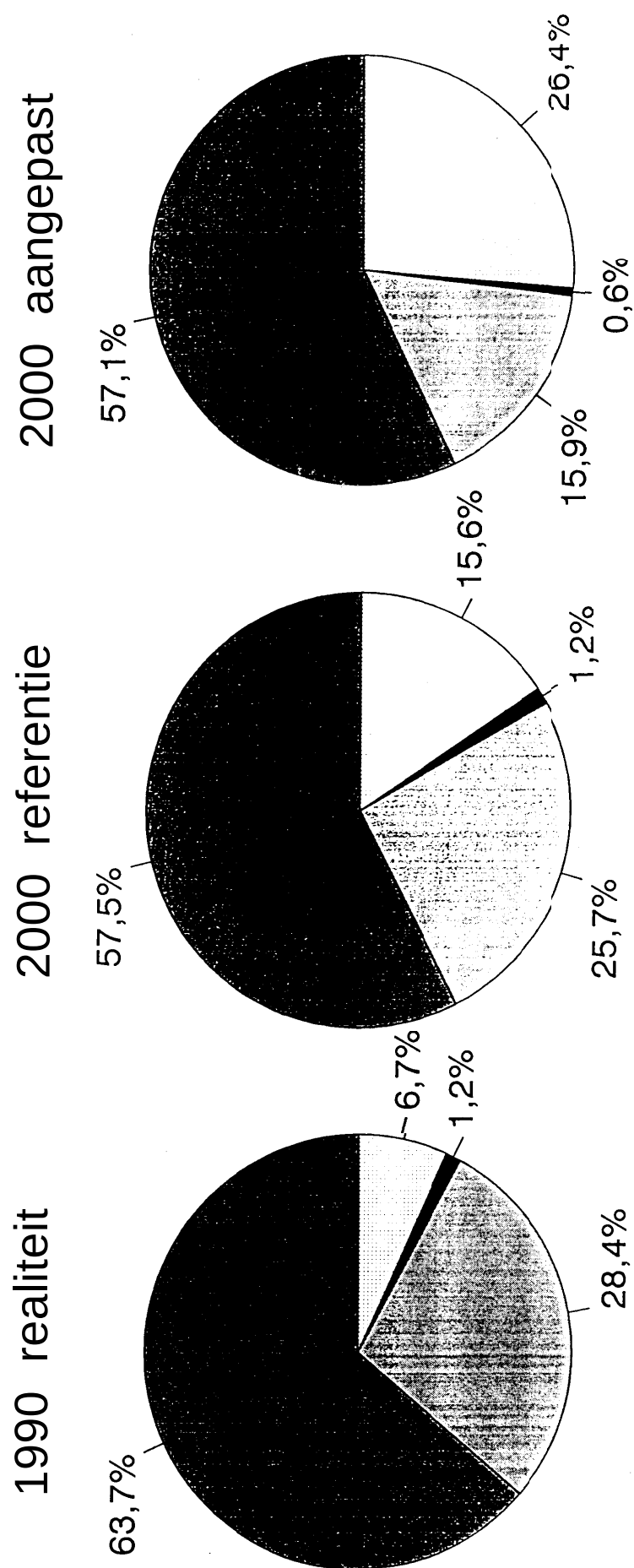
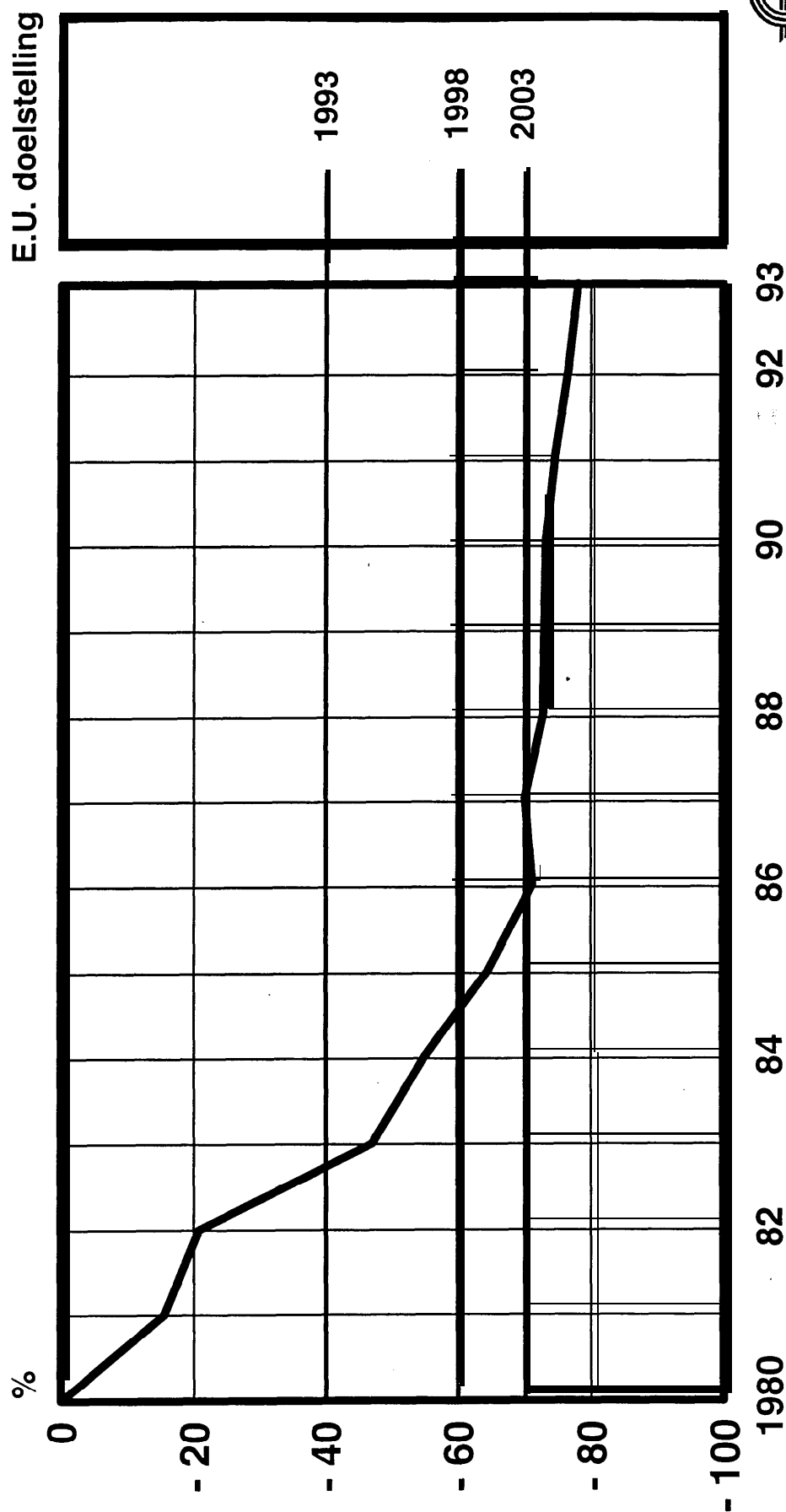
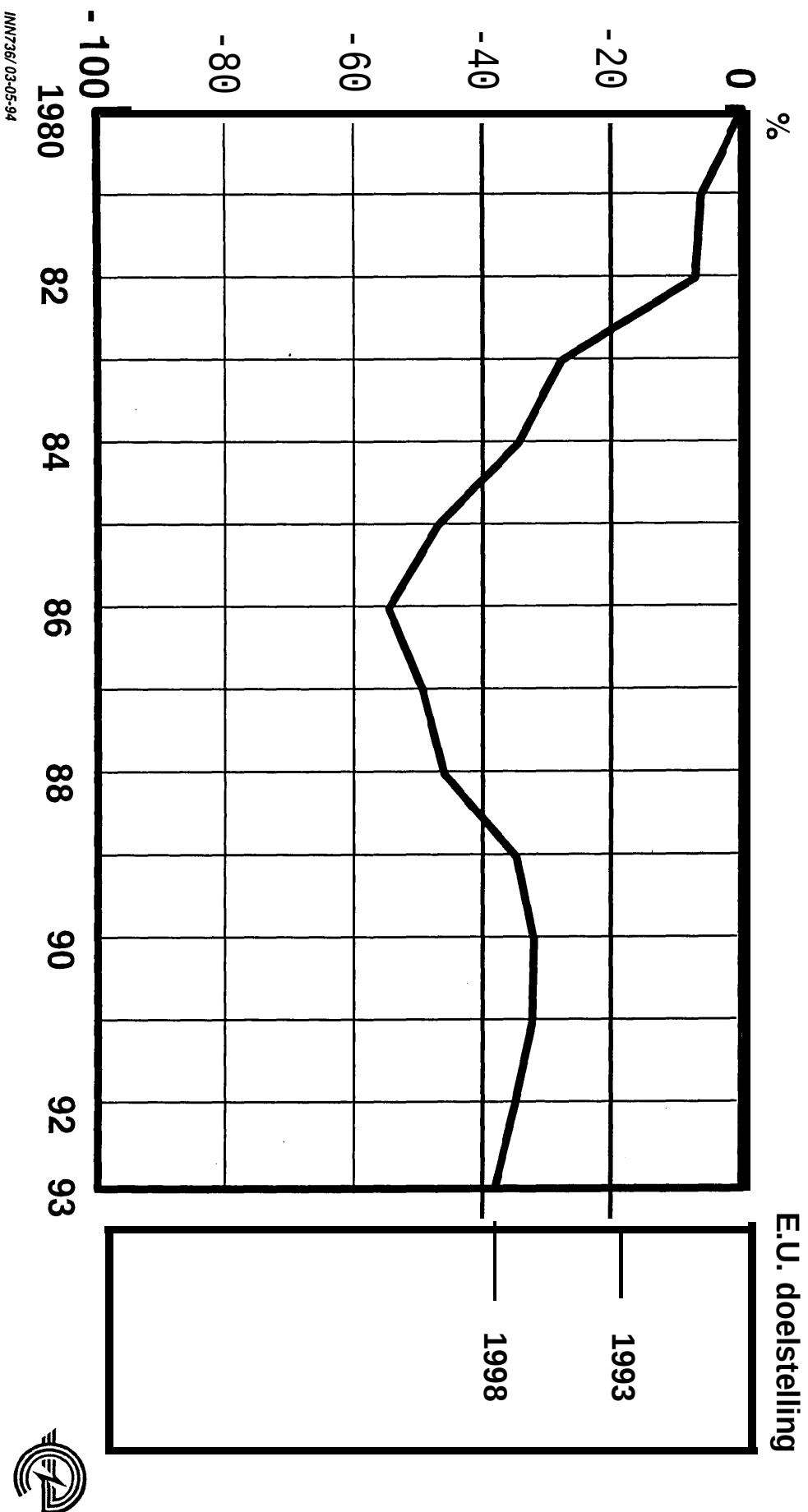

Fig.18

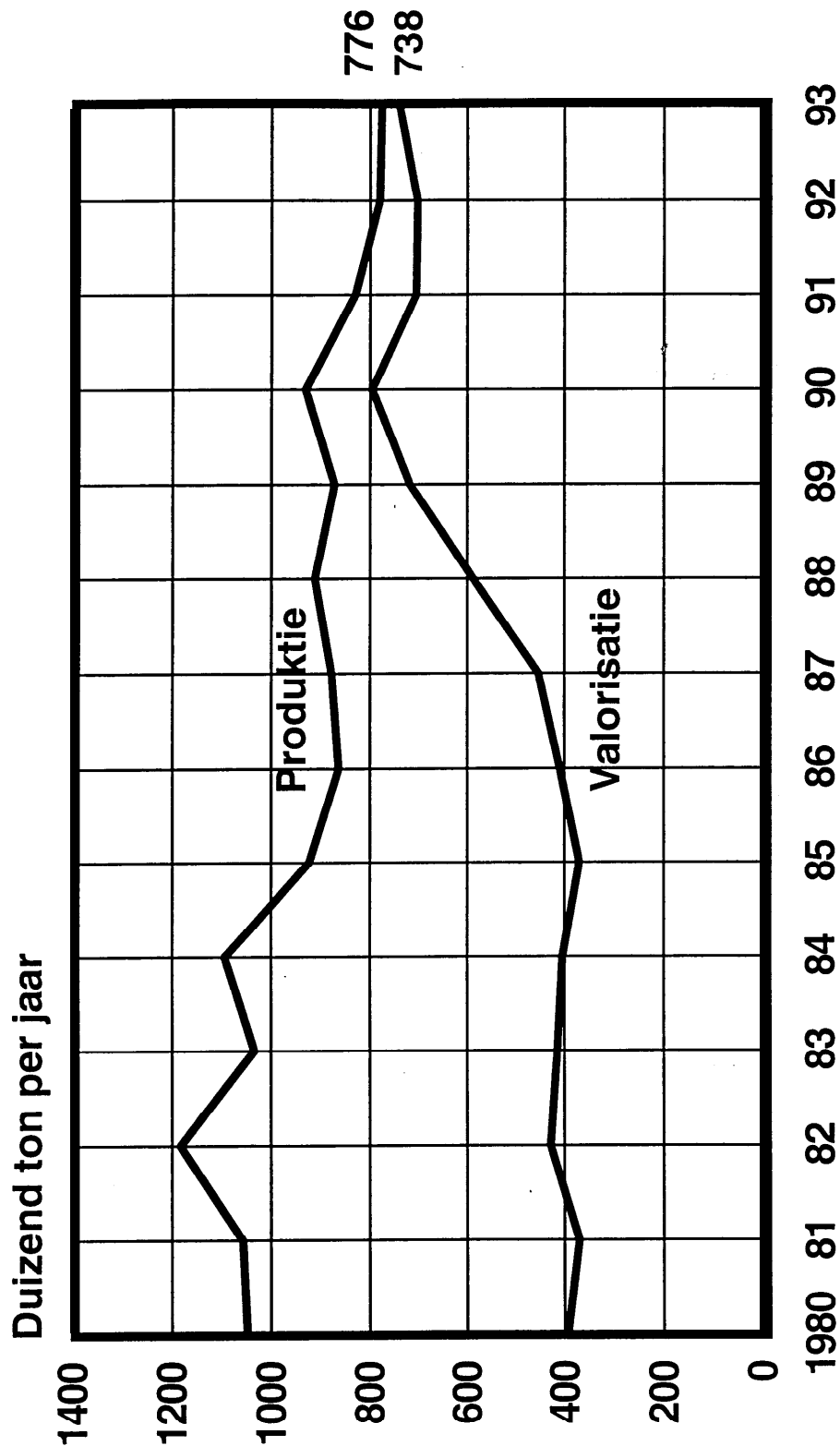
BELGIË - SO₂-UITSTOOT DOOR DE ELEKTRISCHE CENTRALES

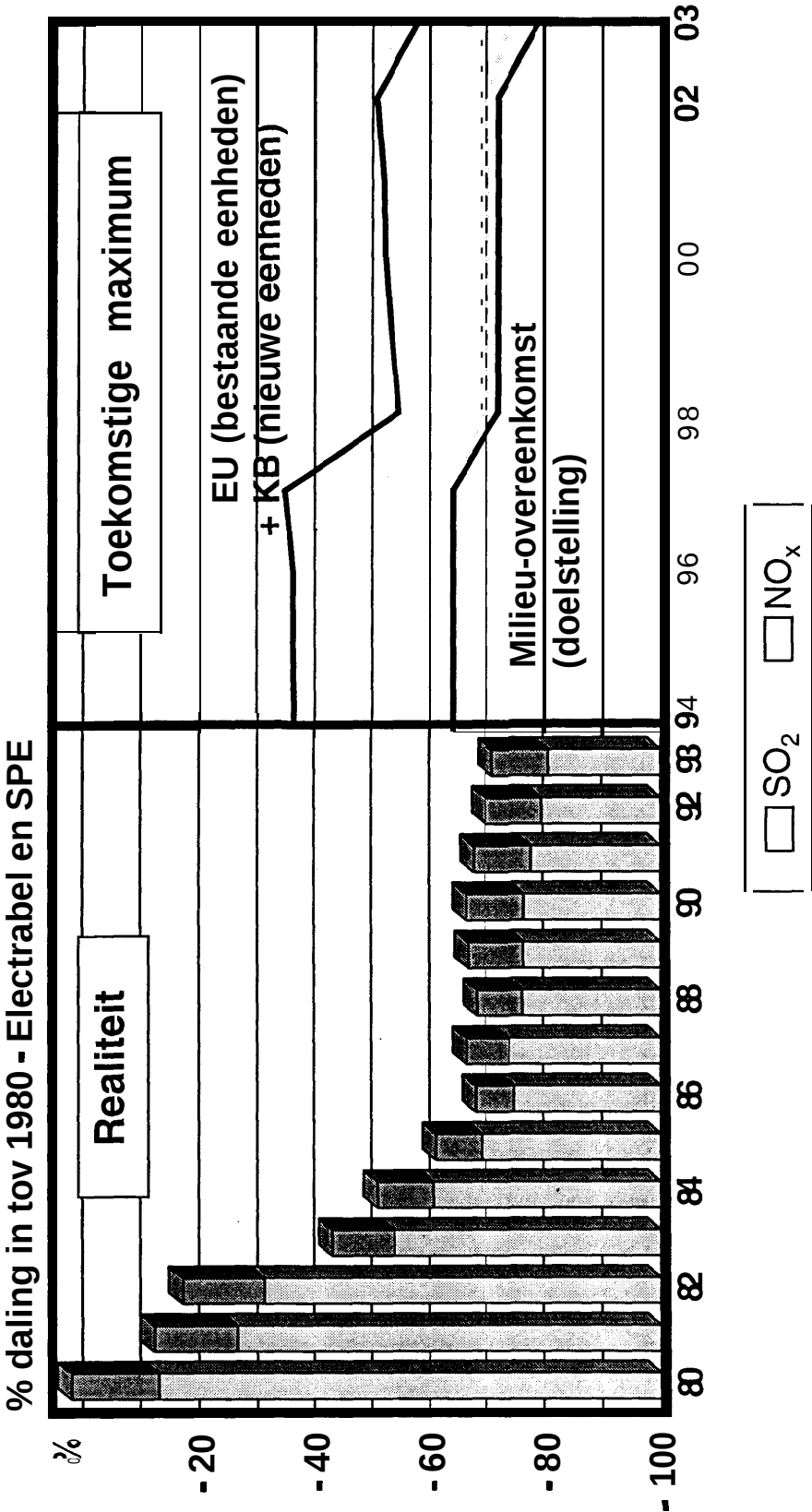
BELGIË - NO,UITSTOOT DOOR DE ELEKTRISCHE CENTRALES

BELGIË - PRODUCTIE EN VALORISATIE VAN VLIËGAS

SO₂ EN NO_x - UITSTOOT UITGEDRUKT IN ZUUREQUIVALENT

DE REG-POLITIEK VAN ELECTRABEL EN VAN DE GEMENGDE
ELEKTRICITEITS- EN GASINTERCOMMUNALES

DE REG-POLITIEK VAN ELECTRABEL EN VAN DE GEMENGDE ELEKTRICITEITS- EN GASINTERCOMMUNALES

1. Waarom rationeel gebruik van energie ?

Rationeel gebruik van energie is een algemeen erkend maatschappelijke prioriteit omwille van twee fundamentele bekommernissen :

- de eindigheid van de fossiele energievoorraden, waardoor op langere termijn de economische ontwikkeling kan in het gedrang komen
- de weerslag van het energieverbruik op het milieu, waarbij naast de zure emissies (SO₂ en NO_x), sedert enige tijd ook de broeikasproblematiek (CO₂) in de belangstelling staat.

Ook vanuit economische overwegingen is een beleid van rationeel energiegebruik noodzakelijk, temeer daar nagenoeg alle verbruikte energie dient ingevoerd te worden. Electrabel en de gemengde intercommunales sluiten zich aan bij deze maatschappelijke prioriteit en willen ook hun verantwoordelijkheid terzake opnemen. Zij gaan akkoord met het „no regret”-principe dat stelt dat, zelfs met de wetenschappelijke onzekerheid die vandaag nog bestaat omtrent de energiereserves en de gevolgen van de CO₂-emissies, een REG-beleid in ieder geval leidt tot een economische, energetische en ecologische meerwaarde.

2. De toepassing van REG in de elektriciteits- en gasector

Rationeel energiegebruik omvat in hoofdzaak volgende aspecten :

- het beperken van de energiebehoeften door zogenaamde primaire maatregelen, zoals isolatie, e.d. en door gedragsmaatregelen
- het invullen van de energiebehoeften op een duurzame en economische verantwoorde wijze door de keuze van de meest aangewezen energievectoren (elektriciteit, aardgas,...) en techniek of proces.

De toepassing van deze principes impliceert evenwel dat REG niet noodzakelijk leidt tot een spectaculaire daling van het elektriciteitsverbruik, temeer daar voor verscheidene industriële processen de oplossing met elektriciteit vanuit economisch, ecologisch en energetisch oogpunt de meest aangewezen keuze is. Volgens de meest gezaghebbende internationale waarnemers zal het relatieve aandeel van elektriciteit in de totale energiemarkt trouwens verder toenemen. Sommige studies wijzen weliswaar op een zeer belangrijk REG-potentieel in de elektriciteitsmarkt : deze studies gaan evenwel uit van een theoretisch potentieel, waarbij bv alle elektrische toestellen op korte termijn zouden vervangen worden door de meest energiezuinige nieuwe apparaten. In de praktijk loopt dit vervangingsproces, omwille van maatschappelijke en economische redenen, heel wat trager dan vooropgesteld.

De huidige REG- en milieupolitiek leidt anderzijds tot een verhoogd gebruik van aardgas, zowel voor de elektriciteitsproductie als voor bepaalde industriële en residentiële toepassingen. De specifieke toepassingen van aardgas zijn immers bij uitstek energiezuinig en milieuvriendelijk (geen zwavel- en lage CO₂-emissies).

Naar een REG-convenant met de Vlaamse overheid

De elektriciteits- en gasverdelers waren van meetaf aan betrokken bij het Vlaamse Energieoverleg, en hebben hun bereidheid bevestigd om, via gezamenlijk en bilateraal overleg met de Vlaamse overheid, concrete doelstellingen, maatregelen en acties inzake REG uit te werken en te verwezenlijken.

Dit REG-actieplan kadert in het CO₂-beleid van de overheid. De CO₂-emissies kunnen immers niet op een technologische wijze „verminderd” worden : alleen een dalend verbruik van brandstoffen, door onder meer de energie-efficiëntie op te drijven en over te schakelen naar CO₂-armere energieën, zoals aardgas, kan leiden tot een afnemende emissie van CO₂. Het overleg met de overheid heeft geresulteerd in een ontwerp REG-convenant, die nog formeel door alle betrokken partijen dient goedgekeurd te worden.

Electrabel en de ermee verbonden intercommunales hebben evenwel dit overleg niet afgewacht, en hebben, mede onder impuls en met de volle steun van de lokale politici, reeds enkele jaren geleden concrete REG-acties opgestart. De acties gericht naar de niet-huishoudelijke elektriciteitsklanten hebben onlangs een nieuwe impuls gekregen met de Aanbeveling van maart '94 van het Controlecomité om, in het kader van de tariefmaatregelen, een specifiek REG-fonds te creëren.

Concrete REG-acties van Electrabel en de gemengde intercommunales

De betrokkenheid van Electrabel bij de productie van elektriciteit en, via de gemengde intercommunales, bij de distributie van elektriciteit en aardgas, vormt een gunstig uitgangspunt voor de toepassing van de zogenaamde „integrated resources planning”. Deze benadering impliceert een systematische afweging van de opportuniteit van nieuwe investeringen in productiecapaciteit (aanboduitbreiding) tegenover investeringen in vraagbeheersing bij de verbruikers, en laat toe om globaal te streven naar de beste oplossing vanuit economisch, ecologisch en energetisch oogpunt.

Dit principe ligt aan de basis van de REG-acties die zowel bij Electrabel als bij de ermee verbonden intercommunales worden gevoerd. Deze acties hebben vooral betrekking op volgende aspecten :

4.1. Beheersing van de vraag naar energie

Op dit domein hebben de intercommunales gerichte acties opgezet naar de diverse doelgroepen :

4.1.1. gemeenten-vennoten

De meeste Vlaamse gemeenten zijn reeds benaderd met een concreet aanbod van dienstverlening van hun energie-intercommunale op het gebied van :

- opleiding van de gemeentelijke energieverantwoordelijke ;

- analyse van de energiesituatie van de gemeente : door de individuele energieverbruiken van de gebouwen op te volgen en te vergelijken, kan men de installaties identificeren die voor REG-ingrepen in aanmerking komen ;

- doorlichting van de installaties/gebouwen met een (te) hoog specifiek energieverbruik uitvoering van haalbaarheidsstudies voor aanpassingswerken ;

- begeleiding bij de uitvoering van REG-investeringen ;

- subsidiëring en/of prefinanciering van REG-investeringen : bij wijze van voorbeeld kan vermeld worden dat Electrabel dit jaar premies toekent aan gemeenten die hun openbare verlichting uitrusten met energiezuinige lampen.

4.2.2. huishoudelijke sector

De huidige REG-acties hebben vooral betrekking op volgende domeinen :

- informatie van de verbruikers over REG met publikaties e.d. ;

- beheersing van de elektriciteitsafname door aangepaste tariefsignalen : de toepassing van gedifferentieerde tarieven (dag, nacht, buitenspitstarief, drievoudig uurtarief als test) i.f.v. de belasting van de produktie- en transportinfrastructuur laat toe deze infrastructuur beter te benutten en de uitbreiding ervan te beperken. Deze politiek biedt naast kostenbesparingen tevens energiebesparingen (door het inzetten van centrales met een hoger rendement).

- actieve uitbreidingspolitiek van de aardgasnetten en promotie van hoogrendementtoepassingen op aardgas ;

- promotie van energiezuinige verlichting : bij wijze van voorbeeld kan vermeld worden dat de meeste Vlaamse intercommunales een spaarlamp gratis ter beschikking stellen van de klanten met een sociaal tarief.

- uitvoeren van verwarmings- en isolatiestudies voor (ver)nieuwbouw : hierbij wordt rekening gehouden met de norm en de methode die in het decreet en uitvoeringsbesluit van de Vlaamse overheid werden vastgelegd.

- aanpassing van de commerciële politiek waarbij voortaan bij voorrang aardgasverwarming met hoogrendementstoestellen wordt aanbevolen, terwijl directe elektrische verwarming niet meer commercieel ondersteund wordt.

- oriëntering naar REG van de prescriptoren en van de installateurs en sensibilisering van de jeugd voor de REG-problematiek.

4.2.3. tertiaire sector en industrie

Naast deze doelgroep toe ligt de klemtoon **op** :

- beheersing van de elektriciteitsafname door aangepaste tariefsignalen : meer nog dan in de huishoudelijke sector is de toepassing van gedifferentieerde tarieven i.f.v. het tijdstip van afname in deze sector belangrijk vanuit economisch en energetisch oogpunt ;

- toegepast wetenschappelijk onderzoek : de laboratoria van de sector spelen een belangrijke rol in het onderzoek naar en de promotie van de mogelijkheden om het specifiek energieverbruik te verlagen (onderzoek, audits, adviezen, metingen in situ . . .). Dit onderzoek gebeurt veelal in samenwerking met andere onderzoekscentra en met de industrie, teneinde overlappingen te vermijden en een maximale valorisatie van de aanwezige know-how te verwezenlijken.

- verstrekken van uitvoerige informatie over en studie van de technieken om energiebesparing te realiseren : de intercommunale beperkt haar rol niet tot de strikte levering van elektriciteit/aardgas maar wenst een ruimere dienstverlening van „energieadviseur” aan te bieden.

- financiële ondersteuning van investeringsprojecten die leiden tot een vermindering van het specifiek elektriciteitsverbruik : bv. toerentalregeling op motoren, energiezuinige verlichting, piekbeheer e.d.

4.2.4. milieuvriendelijk vervoer

Bepaalde Vlaamse intercommunales hebben initiatieven genomen die een bijdrage moeten leveren om meer milieuvriendelijke alternatieven voor vervoer, zoals voertuigen op elektriciteit en aardgas, beter te kunnen evalueren.

4.3. REG aan de aanbodzijde

Naast de permanente REG- en milieuinspanningen in het domein van de centrale produktiemiddelen voor elektriciteit, wordt in de huidige context veel aandacht besteed aan de mogelijkheden van het decentraal opwekken van elektriciteit, eventueel samen met warmte.

De produktie van elektriciteit met decentrale installaties biedt inderdaad meestal interessante mogelijkheden op energetisch en ecologisch vlak, en kan onder bepaalde voorwaarden eveneens een gunstig economisch bilan bieden :

- bij gebruik van „gratis” warmte of biogas bv uit huisvuilverwerking

- bij gebruik van „gratis” energie bv uit wind of water

- door toepassing van warmtekrachtkoppeling, om een voldoende hoge en permanente warmtebehoefte te dekken bv voor industriële processen of voor sommige specifieke toepassingen (hospitelen, zwembaden, . . .).

De energiesector draagt op een actieve wijze bij tot de realisatie van dergelijke REG-projecten door aan de zelfproducenten aanvullende energieleveringen (elektriciteit en aardgas) te garanderen tegen de normale commerciële voorwaarden, en door de eventuele produktieoverschotten van elektriciteit aan te kopen tegen een economisch verantwoorde prijs (die overeenstemt met de reële kostenbesparing voor de producent).

Op dit ogenblik zijn enkele grootschalige warmtekracht-projecten in uitvoering (en meerdere ter studie) volgens een formule van partnership tussen Electrabel en de warmteafnemer. Daarnaast worden momenteel ook meerdere kleinschalige projecten gerealiseerd met steun van of in partnership met de intercommunale of Electrabel.

Tenslotte kan vermeld worden dat de elektriciteitssector momenteel een nieuwe meer gunstige regeling voorbereidt voor de terugkoop van elektriciteit uit hernieuwbare energie, zoals wind en water.

5. Besluit

Zuinig en efficiënt omspringen met energie wordt reeds vele jaren ervaren als essentieel onder meer wegens de schaarse beschikbaarheid van de meeste energiedragers. De laatste jaren wordt deze noodzaak nog scherper aangevoeld omwille van de groeiende bewustwording voor de milieu-problemen die verbonden zijn aan het gebruik van energie. Deze bekommernis wordt gedeeld door Electrabel en de ermee verbonden intercommunales en vindt concreet gestalte in hun engagement en acties om de meest efficiënte en milieuvriendelijke technieken in te zetten voor de productie van elektriciteit, warmte, verlichting, . . .

De elektriciteits- en gassector is bereid om deze voluntaristische engagementen en acties vast te leggen in een formele REG-convenant met de Vlaamse overheid, dat bindend is voor alle betrokken partijen.

III. HOORZITTING MET CITENSY

1. UITEENZETTING DOOR DE HEER F. GILLIS

De heer F. Gillis verklaart dat zijn uiteenzetting uitvoeri-
ger zal ingaan op de Vlaamse energiepolitiek en de luchtver-
vuiling in de steden en de rol van de alternatieve brandstoffen
voor het vervoer.

1.1. De luchtvervuiling in de steden en de alternatieve brandstoffen voor het verkeer

Spreker benadrukt dat de luchtvervuiling in de steden van
jaar tot jaar toeneemt, in die mate dat zij vandaag één van
de hoofdproblemen is op het vlak van de milieubescherming.

De luchtvervuiling heeft schadelijke invloeden die zich op
dit ogenblik duidelijk manifesteren op het gebied van de
volksgezondheid en de corrosie.

De heer Gillis stelt dat voor de volksgezondheid de proble-
men zich situeren op vier belangrijke domeinen ; de ademha-
lingsstoornissen, de gevaren van longkanker, de psychologi-
sche stoornissen en huidaandoeningen. Buiten de weten-
schappelijke beschouwingen volstaan, aldus spreker, enkele
eenvoudige vaststellingen om zich rekenschap te geven van
de schadelijke invloed van de luchtvervuiling. Iedereen weet
dat door de luchtvervuiling bijvoorbeeld de metalen dakgo-
ten worden gecorrodeerd en dat ze gaan lekken. In deze
omgeving leven de stedelingen. Dit is de lucht die wordt
ingeademd.

De stadslucht beschadigt en corrodeert de prachtige stenen
van onze historische gebouwen. In dezelfde lucht leven wij.
De vervuiling is van dien aard, dat een opgekuiste gevel (mits
zware kosten) na enkele jaren terug zwart uitslaat.

Om financiële redenen zou het zeker meer aangewezen
zijn om de enorme bedragen eerder te besteden om de lucht-
vervuiling in de steden te bestrijden dan ze aan te wenden
om de menselijke en materiële schade te herstellen naarmate
zij zich voordoen.

Het Milieu- en Natuurrapport Vlaanderen stelt dat: „Han-
delen in de richting van een duurzame ontwikkeling duldt
geen uitstel”.

De heer Gillis schetst vervolgens de belangrijkste bronnen
van de luchtbezoedeling in de stedelijke centra.

1.2. De belangrijkste bronnen van de luchtbezoedeling in stedelijke centra

In het algemeen zijn het hoofdzakelijk de verwarming en
het vervoer.

1.2.1. De verwarmingssystemen

Het aandeel van de verwarming in de luchtvervuiling van
de steden heeft zich gestabiliseerd en heeft eerder de neiging
te verminderen.

Dit is het gevolg van volgende feiten :

– de eerste is het veralgemeend gebruik van hoge rende-
mentsketels. Deze ketels hebben een lager verbruik. Een
evenredige vermindering van de polluerende emissies is er
het gevolg van ;

- de tweede is het resultaat van de geleidelijke vervanging van de petroleumbrandstoffen door aardgas.

1.2.2. Het verkeer

Hier is de evolutie gans anders. In tegenstelling met wat gebeurt bij de verwarming, stijgt het aandeel van het vervoer in de luchtvervuiling in de steden.

Dit is het gevolg van de aanzienlijke stijging van het aantal voertuigen. De invloed ervan is des te belangrijker omdat het vervoer in vergelijking met de verwarming, gekenmerkt wordt door twee bezwarende omstandigheden.

Vooreerst functioneert de verwarming alleen gedurende de winter, t.t.z. gedurende een gedeelte van het jaar, terwijl het vervoer het ganse jaar doorgaat.

Vervolgens bevindt zich de uitlaat van de voertuigen laag bij de grond, t.t.z. ter hoogte van de menselijke ademhaling.

De invloed van deze emissies op de gezondheid is veel schadelijker dan wanneer eenzelfde hoeveelheid vervuiling, zowel in volume als in giftigheid, zou geloosd worden niet laag bij de grond, maar aan de top van een schouw. Dit gebeurt bij de verwarmingssystemen. Er is een betere verspreiding en verdunning van de polluerende emissies in de lucht.

Stelselmatige metingen hebben aangetoond dat, in verhouding tot de longinhoud, baby's in kinderwagens en kleine kinderen die zich lager bij de grond voortbewegen, twee tot drie maal meer vervuilende lucht inademen dan hun ouders.

Meetposten aan de rand van de wegen tonen aan dat de voetgangers die op brede voetpaden langs de kant van de gebouwen lopen, drie maal minder pollutie inademen.

1.3. Hoe de luchtvervuiling, te wijten aan het verkeer, verminderen in de steden ?

Inzake de vermindering van de luchtvervuiling te wijten aan het verkeer in de steden, wijst spreker erop dat er reeds maatregelen zijn getroffen om de luchtvervuiling in de steden te verminderen. Hij schetst deze maatregelen als volgt.

I .3.1. De meest directe oplossing is het openbaar vervoer

Er voor zorgen dat de mensen hun personenwagen opgeven en overstappen op het openbaar vervoer.

Men moet echter realistisch blijven. Het is wel bekend dat het gebruik van de personenwagen een gevoel geeft van vrijheid, van autonomie en van comfort. Onze medeburgers hebben er zich in die mate aan gehecht dat zij eerder verkiezen vast te zitten in verkeersopstoppen, dan hun personenwagen op te geven ten bate van het openbaar vervoer.

Het „Milieu- en Natuurrapport Vlaanderen” voorziet dat het aantal kilometers dat tegen het jaar 2010 met personenwagens zal worden afgelegd, met 50 % zal stijgen, terwijl de toename van het openbaar vervoer 16 % zal bedragen. Het zal dus nog veel tijd vergen vooraleer de overstap naar het openbaar vervoer voldoende effect zal hebben.

Ondertussen mag men niet toelaten dat de toestand verslechtert : men moet handelen.

1.3.2. De verkeersplannen

De verkeersplannen die in een aantal steden reeds zijn ingevoerd, betekenen een andere mogelijkheid om de luchtvervuiling te verminderen.

Niettegenstaande de weerhoudendheid van sommige personen en weinig oordeelkundige ingrepen, mag men stellen dat de verkeersplannen over het algemeen wel door de bevolking aanvaard worden. De verkeersplannen doen het vervoer in de steden afnemen en zij dragen er in zekere mate toe bij dat de luchtvervuiling daalt.

1.3.3. Het veralgemeend gebruik van de drie-weg catalysatoren

Het veralgemeend gebruik van de drie-weg catalysatoren is een oplossing die nuttig kan worden gebruikt. Men mag echter de invloed ervan, op de bestrijding van de luchtvervuiling, niet overdrijven.

Inderdaad, de catalysator is slechts doelmatig als hij warm genoeg is, t.t.z. wanneer hij zijn werkingstemperatuur bereikt ; met andere woorden, het voertuig moet een voldoende aantal kilometers gereden hebben.

Statistieken tonen aan, dat het grootste aantal verplaatsingen van de personenwagens in de steden, relatief korte verplaatsingen zijn waarbij de werkingstemperatuur van de catalysator niet bereikt wordt.

Bovendien heeft de catalysator bij dieselmotoren geen effect voor wat de vermindering van de NOX betreft. NOX is het belangrijkste vervuilend element dat deze voertuigen lozen.

1.3.4. De alternatieve brandstoffen

Wat er ook van zij, men moet vaststellen dat de huidige aangewende remedies ofwel te langzaam werken ofwel onvoldoende doelmatig zijn om de toenemende vervuiling van het stijgend aantal voertuigen, te compenseren. Er is dus absoluut nood aan iets anders.

Men dient de bron zelf van de vervuiling aan te pakken door de petroleumbrandstoffen te vervangen door de minder vervuilende alternatieve brandstoffen.

Het is duidelijk dat men moet beginnen bij de voertuigen die het meest vervuilen, zoals de zware nutsvoertuigen die met dieselmotoren zijn uitgerust.

Men dient aldus te beginnen bij de captieve vloten, t.t.z. de vloten van de voertuigen die bijna uitsluitend in de stedelijke centra rijden. Dit zijn over het algemeen de voertuigen die voor de openbare diensten worden ingezet.

Uit de combinatie van deze beide zaken – zware dieselvoertuigen en captieve vloten – kan men afleiden dat men prioritair de bussen van het openbaar vervoer en de huisvuilwagens dient aan te pakken.

Om zich een goed beeld te vormen van de vervuiling die door de zware dieselvoertuigen wordt geproduceerd, volstaat het zich de toestand voor de geest te roepen die iedereen reeds heeft meegemaakt : op het spitsuur, zit men in zijn wagen in een file op de autoweg, juist achter een zware vrachtwagen die door de verkeersopstopping veelvuldig moet stoppen en versnellen.

1.4. De toestand in de industrielanden voor wat betreft het gebruik van alternatieve brandstoffen

De huidige toestand in de industrielanden op het gebied van het gebruik van alternatieve brandstoffen schetst de heer F. Gillis als volgt.

In feite stelt men twee extreme toestanden vast : de Verenigde Staten enerzijds, de Europese Unie anderzijds.

Zoals algemeen bekend, staan de Verenigde Staten aan de spits van de vooruitgang op het vlak van de bescherming van het leefmilieu.

In 1992 werd er een wet geïntroduceerd de “Clean Air Act”, genaamd. Zij legt o.a. de verplichting op om bij de vervanging van de captieve vloten in de steden, een zeker percentage van nieuwe voertuigen aan te schaffen die geschikt zijn voor het gebruik van alternatieve brandstoffen.

Dit percentage neemt van jaar tot jaar toe en loopt op tot 75 % in het jaar 2000.

Deze beschikkingen worden aangevuld met een reeks maatregelen zoals een ruim informatie- en sensibiliseringsprogramma en ook financiële en fiscale stimuli om het gebruik van alternatieve brandstoffen aan te moedigen.

Het geheel van deze maatregelen leidt tot een versneld gebruik van alternatieve brandstoffen. Zoals blijkt uit de Amerikaanse gespecialiseerde berichtgeving, verwacht men dat tegen het jaar 2000 meer dan 5.000.000 voertuigen op alternatieve brandstof in de U.S.A. zullen rijden.

In de Europese Unie daarentegen zijn er maar weinig concrete verwezenlijkingen (indien men geen rekening houdt met de toestand in Italië, waar reeds vóór de tweede wereldoorlog, om louter nationalistische redenen, een politiek gevoerd werd voor een intensief gebruik van aardgas als brandstof voor voertuigen. Het aardgas werd in Italië geproduceerd).

Alhoewel ; in Europa is de politieke trend ondertussen gezet. Inderdaad er zijn nu Europese normen vastgelegd voor de beperking van de polluerende emissies, bijzonder voor de zware dieselmotoren.

Twee stadia zijn reeds beslist :

- EURO 1, in voege sinds 1993 ;
- EURO 2, (veel strenger) die in 1996 in voege zal treden ;
- Bovendien is de EURO 3-norm ter studie, die tegen het einde van deze eeuw zal worden toegepast. Men weet dat hij veel strenger zal zijn dan de EURO 2-norm.

Men moet zich echter geen illusies maken, men blijft nog ver verwijderd van de „Clean Air Act” van de Verenigde Staten.

Vervolgens rijst de vraag, wat is de meest aangewezen alternatieve brandstof ?

1.5. De keuze van de alternatieve brandstof

Spreker wijst erop dat, indien men slechts rekening houdt met de alternatieve brandstoffen die nu beschikbaar zijn, heeft men de keuze tussen aardgas, LPG, elektriciteit en diester.

De andere bruikbare alternatieve brandstoffen kunnen worden uitgesloten hetzij om economische redenen of gezien het feit dat zij in Europa weinig of niet beschikbaar zijn.

Hoe gebeurt de keuze in de praktijk ?

Wanneer een publieke verantwoordelijke, bezorgd om de luchtvervuiling in zijn regio, een gedeelte (ook beperkt) van de captieve vloot van de openbare diensten wenst te bevoorraden met alternatieve brandstof, dan zal hij normalerwijze de leverancier van de verschillende brandstoffen consulteren. Het is begrijpelijk dat, om louter commerciële redenen, iedere leverancier zijn produkt als het beste zal aanprijzen.

Het gevolg is dat hij zich geplaast ziet voor een reeks uiteenlopende, zelfs tegenstrijdige verklaringen die de juiste keuze zeer moeilijk of zelfs onmogelijk maken.

Deze toestand schept in de praktijk een zeer belangrijke belemmering voor de verdere ontwikkeling van het gebruik van alternatieve brandstoffen.

Om deze hindernis uit de weg te ruimen, heeft de Koning Boudewijnstichting en de NIM onder de voogdij van de E.G., een initiatief genomen door beroep te doen op een college van universitaire en wetenschappelijke organismen uit de BENELUX :

Voor België :

- de Rijksuniversiteit van Gent
- de Vrije Universiteit van Brussel
- de Fondation Universitaire Luxembourgeoise van Aarlen.

Voor Nederland :

TNO (Instituut voor Wegtransportmiddelen) uit Delft

(TNO is de beste Europese referentie op het vlak van polluerende emissies).

Aan dit wetenschappelijk college werd opgedragen om op de volgende vraag te antwoorden :

„Welke is bij de huidige stand van de wetenschap, de aangewezen alternatieve brandstof rekening houdend met de volgende criteria :

- de emissies (het milieu)
- de veiligheid
- de technische betrouwbaarheid
- de kosten
- de energiebevoorrading aan het land.”

Het College heeft speciaal het geval behandeld van de motoren die het meest vervuilen, t.t.z. de zware dieselmotoren.

Het besluit van het Wetenschappelijk College luidt als volgt : „Rekening houdend met de manier waarop de verschillende alternatieve brandstoffen ter vervanging van gasolie aan de 5 criteria voldoen, besluit het Wetenschappelijk College dat aardgas in de huidige stand van de wetenschap de meest aangewezen alternatieve brandstof is.” Het milieu- en natuurrapport Vlaanderen beweert ook dat : „Een verschuiving naar brandstoffen met een lage koolstofinhoud (bv. aardgas, kan bijdragen tot de reductie van de CO₂-emissies.”

Voor wat de Diester betreft, wijst het wetenschappelijk college erop dat zijn bijdrage op het vlak van de pollutie eerder beperkt is. Bovendien zijn de eraan verbonden kosten zeer aanzienlijk, zodat het gebruik ervan zonder zware directe of indirecte subsidiëring, niet kan overwogen worden.

Het gebruik van diester is daarentegen één van de oplossingen van het enorme landbouwprobleem in het kader van het PAC.

In bijlage is een nota opgenomen met onder andere de emissies bij gebruik van aardgas (CNG) bij zware nutsvoertuigen. De gegevens van deze nota zijn afgeleid van de emissiemetingen verricht onder toezicht van onafhankelijke controle-organismen : TNO Delft in Nederland en TUV in Duitsland.

Zij benadrukken de kwaliteit van het aardgas als ecologische brandstof. (Bijlage 4)

Deze grafiek geeft een vergelijkend overzicht van de polluerende emissies van de CNG-motor (zware aardgasnota) ten opzichte van de gereguleerde emissienormen voor diesel. Op Europees vlak zijn reeds een aantal normen vastgelegd, namelijk EURO1 (1993), EURO2 (1996), EURO3 (rond het jaar 2000).

In deze grafiek zijn de reglementeerde emissiewaarden van NOX, CO, HC en zwarte rook van Euro-1 gelijkgesteld aan 100.

Uit deze grafiek blijkt welke inspanningen de dieselmotor zal moeten leveren ten einde aan de nieuwe Europese normen Euro-2 en Euro-3 te voldoen.

Deze grafiek geeft een duidelijk inzicht van de uitzonderlijke prestaties van de aardgasmotor die vandaag reeds op de markt wordt aangehouden.

Inzake CNG (aardgas) dient de referentiewaarden van 0,0 voor de zwarte rook gecorrigeerd te worden naar 0,0024. De zwarte rook bij aardgasmotoren wordt in feite veroorzaakt door de smeerolie die in de motor verbrand wordt.

De zwarte rook is een waar gevaar voor de volksgezondheid.

Uit studies in Amerika van het E.P.A. (Environmental Protection Agency) blijkt dat er in de U.S.A. jaarlijks 6000 personen sterven ten gevolge van de zwarte rook. Het zijn vooral de kleine particules (PM10 genaamd) die zich in de zwarte rook bevinden die hiervoor verantwoordelijk zijn.

Uit gelijkaardige studies in Groot-Brittannië blijken dat er 10.000 personen per jaar overlijden ten gevolge van de zwarte rook.

De heer F. Gillis wijst erop dat uit studies in Duitsland, verricht door het Instituut voor Milieugeneeskunde in Dusseldorf, blijkt dat kinderen die in steden met een grote verkeersdichtheid leven, drie maal meer allergieën hebben dan kinderen in steden met minder verkeer. De kankerverwekkende benzeenconcentraties zijn bij de kinderen in de steden 50 percent hoger dan bij de kinderen van het platteland.

De heer F. Gillis stipt aan dat aardgas een veilige brandstof is. Uit testen blijkt dat dieselloertuigen sneller vuur vatten dan aardgasvoertuigen. Aardgas zal in de toekomst als energiedrager nog aan belang winnen. De huidige bewezen reserves hebben een levensduur van 70 jaar. De bewezen reserves stijgen van jaar tot jaar. Experts zijn van mening dat, rekening houdend met de ultieme reserves, en het huidige verbruik, de aardgasreserves nog gedurende twee eeuwen kunnen gebruikt worden.

Aardgas laat toe de energiebevoorrading van het land te diversifiëren en de afhankelijkheid van olie uit de OPEC-landen te verminderen ten bate van de economische stabiliteit van de industrielanden.

De heer F. Gillis verduidelijkt dat in de toekomst het aantal aardgasvoertuigen fors zal toenemen.

In de U.S.A. verwacht men dat er tegen het jaar 2000 meer dan 5 miljoen aardgasvoertuigen zullen rijden. Dit is het gevolg van de strengere milieunormen maar ook het gevolg van de Clean Air Act van 1992. Deze wet voorziet financiële en fiscale stimuli voor de omschakeling naar voertuigen op minder vervuilende alternatieve brandstoffen in de plaats van petroleumbrandstoffen. Zij voorziet in de organisatie van grootscheepse informatieprogramma's om het publiek te sensibiliseren. Zij legt tevens de wettelijke verplichting op aan de captieve vloothouders om bij de aankoop van nieuwe voertuigen een zekere percentage te reserveren voor voertuigen op alternatieve brandstof, hoofdzakelijk aardgas. Dit percentage stijgt van 25 percent nu tot 75 percent in het jaar 2000.

De „decision makers” besteden zeer veel aandacht aan deze problematiek, via een geïntegreerde benadering van de milieu- en energiepolicies.

Spreker benadrukt het belang van de alternatieve brandstof en de voorbeeldfunctie van de overheid ter zake.

Op Europees vlak, valt vooral in Italië een gunstige evolutie inzake het gebruik van alternatieve brandstoffen waar te nemen.

In Duitsland wordt ingevolge de sterke ozonconcentraties een ernstige inspanning op het vlak van de invoering van verplichte alternatieve brandstoffen geleverd.

1.6. De toestand in Vlaanderen op het vlak van alternatieve brandstoffen

Vandaag werden er reeds een paar initiatieven genomen.

1.6.1. Het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, het departement Economie, Werkgelegenheid en Binnenlandse Aangelegenheden (EWBA) heeft aan de VVM De Lijn een toelage toegekend voor :

- de aankoop van vijf CNG-bussen bestemd voor de stad Kortrijk ;

1.6.2. De stad Brugge heeft besloten een conserveringsplan uit te voeren met als doelstelling de captieve vloten van de openbare diensten progressief om te schakelen op alternatieve brandstoffen (CNG en elektriciteit) die minder vervuilen dan de petroleumproductie. In dit verband zijn gesprekken aan de gang tussen het eerder genoemde ministerieel departement EWBA en de intercommunale IVBO met het oog op de aankoop van een eerste CNG-huisvuilwagen.

1.6.3. Proeven worden overwogen met andere alternatieve brandstoffen.

- Diester : Het is een brandstof op basis van koolzaad. Om het te gebruiken zijn belangrijke subsidies noodzakelijk en zijn ecologische bijdrage is zeer betwist (onder andere door het BEE Europees Milieubureau). Het gebruik van diester is eerder bedoeld als een hulp aan de landbouw dan als een ecologische actie.

- Elektriciteit : Zijn gebruik is in tegenstrijd met de Vlaamse Energiepolitiek.

- Waterstof : Zijn gebruik in een normale exploitatie kan op dit ogenblik niet overwogen worden om redenen van rationeel energiegebruik, de kosten en de veiligheid.

Zware nutsvoertuigen***Emissies bij gebruik van aardgas (CNG)***

1. Beperking van de emissiewaarden door de Europese norm EURO 1

zwarte rook : 0,0 % van de door de EURO 1 norm toegelaten

waarde NO_x : 7,5 % van de door de EURO 1 norm toegelaten waarde

Co : 10,0 % van de door de EURO 1 norm toegelaten waarde

HC : 8,0 % van de door de EURO 1 norm toegelaten waarde

Het bijgevoegde schema (Bijlage 4) toont bovendien aan dat aardgas in ruime mate voldoet aan de norm EURO 2 en aan de norm EURO 3, verwacht tegen het jaar 2000.

2. Emissies die door de Europese norm niet gereguleerd zijn :

S₀₂ : 0 gr per KWH

Lood : 0 gr per Kwh

CO₂ : de hoeveelheid CO₂ die door de dieselmotor wordt uitgestoten is meer dan 20 percent hoger dan de emissiewaarde van de aardgasmotor.

N.B. : Wat het broeikaseffect betreft, hebben sommigen lange tijd beweerd dat het voordeel van het aardgas op het vlak van CO₂ diende herzien te worden om reden van de methaanverliezen.

Een bron die zeker niet bevooroordeeld is : het Intergovernmental Panel for Climatic Change (IPCC) toont aan dat, in tegenstelling tot een ruim verspreide mening, zowel de petroleumketen als de aardgasketen in dezelfde orde van grootte bijdragen tot de totale methaanemissies van menselijke oorsprong.

**2.VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN DE LEDEN
EN ANTWOORD VAN DE HEER F. GILLIS**

De heer J. Laverge, voorzitter, vraagt zich af, welke rol het Vlaamse Gewest kan vervullen inzake de promotie van alternatieve brandstoffen.

De heer F. Gillis verwijst naar de Amerikaanse succesvolle informatiecampaagnes inzake het gebruik van alternatieve brandstoffen. Via het opnemen in haar beleidslijnen van bepaalde incentives, van verplichte maatregelen voor de captieve vloten in de openbare dienst, kan ook de Vlaamse regering dit beleid bevorderen. Daarenboven kan de Vlaamse Raad voor bepaalde deelaspecten van het energiebeleid autonoom optreden. Een eerste aanzet in een vernieuwd energiebeleid, zou de verplichte omschakeling kunnen zijn van de huisvuilwagens, autobussen van het openbaar vervoer en overheidsvoertuigen op alternatieve brandstof. Via de REG-politiek zou alternatieve brandstof optimaal kunnen aangewend worden.

Mevrouw L. Nelis-Van Liedekerke wenst te vernemen in hoeverre de autoconstructeurs reeds bij een alternatief brandstoffenbeleid zijn betrokken.

De heer F. Gillis antwoordt dat de grote constructeurs in Europa (Scania, MAN, Iveco, Volvo, Mercedes en binnen-

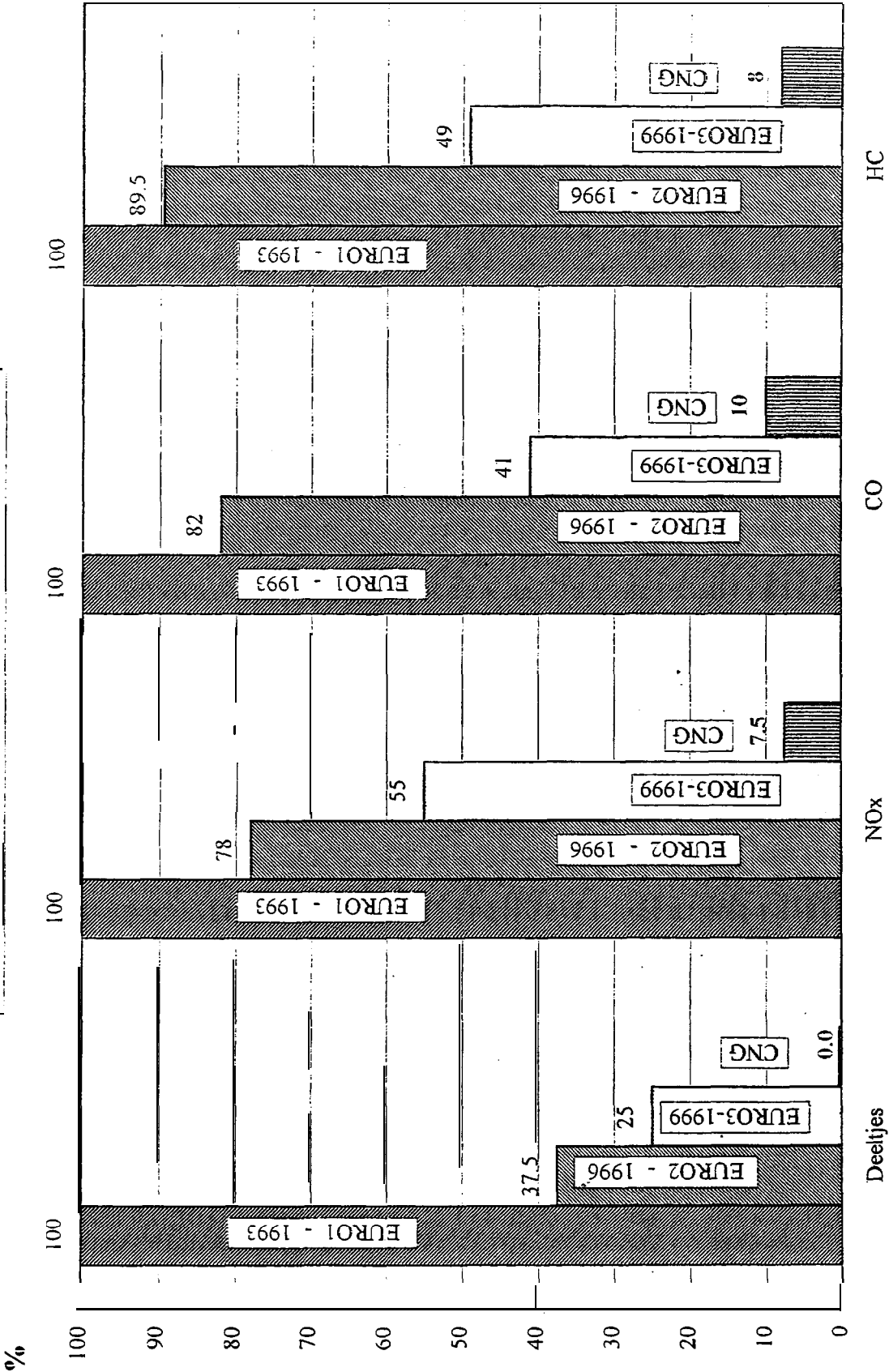
kort Renault) reeds aangepaste zware motoren fabriceren. In Amerika worden door de grote automobielconstructeurs (GM, Ford, Chrysler, Cummins, Detroit, Diesel, Hercules, enz..) nu reeds aardgasvoertuigen geproduceerd. In België vervult de autoconstructeur Van **Hool** een voortrekkersrol ter zake. Spreker merkt op dat de tewerkstellings- en exportreturn van innoverende technieken, zeer groot is.

Bij Van **Hool** is er voor deze voertuigen een wereldwijde belangstelling, o.m. in Australië.

BIJLAGE 4

Polluerende emissies van moderne CNG-motoren voor bus en huisvuilwagen
t.o.v. de Europese normen

Polluerende emissies van moderne CNG motoren voor bus en huisvuilwagens
t.o.v.
de Europese normen

EURO1 (1993) = 100 - EURO2 (1996) - EURO3 (1999 in ontwerp bij de E.U.)

IV. HOORZITTING MET TRACTEBEL EN ELEC- TRABEL

1. UITEENZETTING DOOR DE HEER A. DEBACKERE, ONDERDIRECTEUR DEPARTEMENT NETTEN-TRACTEBEL

1.1. Vooraf

Vooraleer zijn betoog aan te vatten, refereert de heer A. Debackere naar de informatiemap van **Tractebel/Electrabel** die aan de aanwezige leden wordt overhandigd.

Gelet op het korte tijdsbestek, stelt spreker dat hij slechts enkele aspecten van de aanleg van hoogspanningslijnen zal belichten. Voor meer gedetailleerde informatie verwijst hij naar de informatiemap.

Achtereenvolgens belicht de heer A. Debackere de procedures voor het aanleggen van hoogspanningslijnen, het Nationaal Uitrustingsplan 1988-1998 inzake de hoogspanningslijnen 1988-1993 in het Vlaamse Gewest ; de globale maatschappelijke kost verbonden aan de aanleg van bovengrondse of ondergrondse hoogspanningslijnen, de invloed van elektrische en magnetische velden (50 Hz).

De heer X. van Merris, Hoofd van de Cel Investerings – Transport Electrabel onderzocht de noodzaak van de aangevraagde 380 kV Lijn – Izegem-Zedelgem.

1.2. Ontwikkelingsvoornemens van het net voor groot transport van elektrische energie voor het jaar 2000

De heer A. Debackere licht deze toe als volgt.

Het nationaal uitrustingsplan in productie- en groottransportmiddelen van elektrische energie voor 1988-1998 heeft de groei van het Belgisch net voor de periode 1988-1993 bepaald.

Spreker vestigt er de aandacht op dat de voorziene uitbreiding van het net in dit plan, hetzij is uitgevoerd, hetzij in uitvoering, in afwachting op de nodige vergunningen.

Op dit ogenblik is het voorzien, aldus spreker, om tot een nieuw onderzoek over te gaan van het Uitrustingsplan. De heer A. Debackere stipt aan dat in het huidige plan verschillende groeiscenario's werden vooropgesteld. Een groeipercentage van 2,5 % per jaar werd na parlementair debat weerhouden. Het groeipercentage over de laatste vijf jaren ligt daar boven.

1.3. Productie en verbruik op het vlak van hoogspanningslijnen

1.3.1. Belgische context

Het productiepark kan opgesplitst worden tussen Vlaanderen, Wallonië en Brussel en vergeleken met het verbruik per regio.

In alle regio's blijkt er een duidelijk onevenwicht tussen de productie en het verbruik. Vlaanderen scoort werkelijk hoger inzake verbruik, in tegenstelling met Wallonië en Brussel, die bogen op een grote productie, vandaar ook de verbindingen door het hoogspanningsnet.

Het in België uitgebouwde 380 kV-net, beschikt over verschillende connectiepunten met het 380 Europese kV-net (2 met Nederland, 2 met Frankrijk). Een derde met interconnectie met Frankrijk is in opbouw.

Het 380 kV-net is uitgebouwd over een afstand van 850 km (een uitbouw van ongeveer 250 km is nog voorzien in Vlaanderen). Het 220 kV-net in het Waalse Gewest bedraagt 266 km ; het 150 kV-net bedraagt 2.000 km en het 70 kV-net omvat 3.000 km luchtlijnen.

6 % van het 150 kV-net is ondergronds aangelegd. Voor de andere netspanningen, nl. 70 kV bedraagt dit 4 % en voor de netspanning 36 kV : 92 %.

België, besteedt na Nederland, de grootste aandacht aan de ondergrondse bekabeling.

1.3.2. Europese context

Het 380 kV-net in Europa omvat 55.000 km luchtlijnen ; de lengte van het 220 kV-net bedraagt 85.000 km ; het 110 kV-net is uitgebouwd over 200.000 km.

Aan de hand van de kaart van België stipt de heer A. Debackere aan dat de ontwikkeling van het 380 kV-net niet alleen gebonden is aan de evolutie van het productiepark, maar tevens aan de ondersteuning van de lagerliggende 220 en 150 kV-netten en aan de interconnectie met het Europese 380 kV-net.

Hij benadrukt dat de rol van de 380 kV infrastructuur volledig bepalend is voor de kwaliteit, de veiligheid en de economie bij het bedrijf van het gezamenlijk elektrisch systeem van het land. Ingevolge het uitblijven van de nodige toelatingen, zijn een aantal hoogspanningslijnen nog niet gerealiseerd, zowel in Vlaanderen als in Wallonië.

Hierdoor ontstaan er, inzake de voedingsveiligheid, kritische zones dewelke niet meer voldoen aan de gangbare criteria geldend voor sommige incidenten. De kritische zones worden op kaart aangeduid.

Eén van de hoogspanningslijnen die ingevolge het uitblijven van de nieuwe toelating tot uitvoeren van Infrastructuurwerken (T.U.I.W.) niet kan gerealiseerd worden is de lijn Eksel-Overpelt (vermeld als „antenne van Overpelt” (voorzien 1992-1993)).

De op 9 maart 1992 afgeleverde T.U.I.W. werd door de Raad van State op 10 december 1992 vernietigd, op grond van een onvoldoende motivering van de Gemachtigde Ambtenaar.

De deugdelijke motivering is één van de op straffe van nietigheid voorgeschreven vormvereisten van de administratieve rechtshandeling.

De heer A. Debackere merkt op dat de T.U.I.W. dus werd nietig verklaard op basis van een procedurefout (Wet op de motiveringsplicht). Hij stelt dat het niet duidelijk is, waarom na bijna twee jaar, deze procedurefout niet werd rechtgezet.

Het is voor hem nog minder duidelijk waarom in het besluit tot voorlopige vaststelling van het ontwerpplan (06.07.94) het begrip „algemeen belang” niet werd weerhouden voor een hoogspanningslijn die bij koninklijk besluit van openbaar nut werd verklaard.

Dit heeft tot gevolg, aldus spreker dat de volledige procedure voor de herziening van het gewestplan met openbaar

onderzoek bij de bevolking, dient doorlopen te worden alvorens een nieuwe T.U.I.W. zou kunnen afgeleverd worden.

– 150 kV-lijn Diest-Meerhout

De heer A. Debackere stipt aan dat ingevolge het nieuw algemeen beleid in verband met de implanting van elektrische transportnetten, aangekondigd op 25 november 1992, werd afgezien van de realisatie van deze verbinding in luchtlijn. Het nieuw beleid voorziet, aldus spreker, inderdaad dat nieuwe 150 kV hoogspanningslijnen enkel zullen aangelegd worden naast bestaande of geplande infrastructuur.

Aangezien tussen Diest en Meerhout geen infrastructuur konden gevolgd worden, werd besloten de verbinding ondergronds aan te leggen, teneinde een optimale veiligheid en een gewaarborgde distributie blijven te garanderen.

– HST-lijn naar Nederland

Spreker vestigt er de aandacht op dat de aanleg van het HST-tracé specifieke problemen stelt, o.m. op het vlak van de nodige injectiepunten die dienen geïntegreerd in het net vóór 1998 (1° fase) en later (2° fase). Dit zal de aanleg van bijkomende hoogspanningslijnen noodzakelijk maken.

1.4. Procedures voor het aanleggen van hoogspanningslijnen

De heer A. Debackere schetst deze procedure als volgt. Spreker vestigt er de aandacht op dat de te volgen procedures en de te bekomen toelatingen voor het aanleggen van een hoogspanningslijn in de volgende rangorde kunnen voorgesteld worden :

1. Beslissing in het kader van het federale uitrustingsplan ;
2. Advies in het kader van het Vast Electrotechnisch Comité ;
3. Inschrijving op het Gewestplan ;
4. Wegvergunning en Verklaring van Openbaar Nut (voor lijnen met een spanning gelijk aan of lager dan 70 kV : bevoegdheid van het Vlaamse Gewest ; groter dan 70 kV : federale regering (MEZ) ;
5. Toelating tot het uitvoeren van technische of infrastructuurwerken (bouwtoelating).

1.4.1. Beslissing in het kader van het federale uitrustingsplan (Procedure voorzien in artikel 173 van de wet van 08.08.1980)

Het federale uitrustingsplan heeft tot doel de investeringen voor elektriciteitsproductie en transport als één geïntegreerd geheel te coördineren voor het Belgisch grondgebied.

Het wordt voorbereid door het "BCEO,, (Beheerscomité der Elektriciteitsondernemingen). Het BCEO is ter zake de afgevaardigde van de privé-elektriciteitsproducent Electrabel, de openbare elektriciteitsproducent SPE (Samenwerken de Vennootschap voor Productie van Elektriciteit) en een aantal zelfproducenten die ook in dit plan opgenomen zijn, in het Controlecomité voor de Elektriciteit en het Gas. Dit uitrustingsplan wordt door het BCEO ter discussie voorgesteld in het Controlecomité die het met een consensusadvies aan de minister van Economische Zaken ter goedkeuring overmaakt. Het uitrustingsplan kan in werking treden, zodra de minister van Economische Zaken het goedkeurt. De minister beschikt daarvoor over een termijn van twee maanden na ontvangst van het plan. Alvorens uitspraak te doen, wint

de minister het advies in van het Nationaal Comité voor de Energie, dat daarvoor over maximum één maand beschikt.

Hierbij dient opgemerkt te worden dat zowel in het Controlecomité voor de Elektriciteit en het Gas, als in het Nationaal Comité voor de Energie vertegenwoordigers zetelen van de federale regering, de regionale regeringen, de federatie van Belgische ondernemingen, de vakbondsorganisaties, de zuivere en gemengde intercommunales en de elektriciteits- en gasondernemingen.

Bovendien omvat het Nationaal Comité voor de Energie afgevaardigden van de Middenstand, de Verbruikers, het Planbureau, de administratie voor Energie, evenals de Secretarissen van de Sectoriële overlegcomités inzake energie (kolennijverheid, gas, elektriciteit en petroleum).

1.4.2. Advies in het kader van het Vast Electrotechnisch Comité

Eenmaal de beslissing genomen om een nieuwe lijn aan te leggen, dient de elektriciteitsondememing, op basis van een gedetailleerde technische nota, een principesaanvraag in bij de minister van Economische Zaken die, na onderzoek door de directie Elektrische Energie, de zaak op de agenda plaatst van het Vast Electrotechnisch Comité dat advies uitbrengt.

Indien dit advies gunstig is, betekent dit dat het principe van noodzaak en openbaar nut van de lijn erkend wordt. Vertegenwoordigers van de regionale administraties van Energie en Ruimtelijke Ordening zetelen in dit Comité : zij zijn dus mede betrokken bij het advies uitgebracht door het Comité.

1.4.3. Inschrijving op het gewestplan

De hoogspanningslijnen moeten op het gewestplan aangeduid worden, en dit volgens artikel 4 van het koninklijk besluit van 28 december 1972, genomen in uitvoering van artikel 12 van de wet van 29 maart 1962 op de ruimtelijke ordening en de stedenbouw.

Indien de hoogspanningslijn niet hernomen is op het gewestplan, wat meestal het geval is, dient er overgegaan te worden tot een gedeeltelijke inherzieningstelling van dit gewestplan.

De procedure voor de inherzieningstelling is terug te vinden in de wet van 29 maart 1962, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 22.12.1993. In feite is de procedure dezelfde als voor het opstellen van het gewestplan.

Deze procedure gaat gepaard met een openbaar onderzoek.

1.4.4. De wegvergunning en verklaring van openbaar nut

– De procedures voor de toekenning van wegvergunningen en verklaringen van openbaar nut, na gunstig advies van het Vast Electrotechnisch Comité in toepassing van de wet van 10 maart 1925, vindt men terug in het besluit van 26 november 1973 voor wegvergunningen, en in de besluiten van 27 augustus 1925 en 26 november 1973 voor verklaringen van openbaar nut.

– Wegvergunning

De wegvergunning verleent het recht om leidingen aan te leggen boven of onder het openbaar domein. Deze vergunning wordt toegekend na een administratief onderzoek :

- door de Koning (minister van Economische Zaken) indien het een lijn betreft met een spanning groter dan 70 kV, of door de gewestminister bevoegd voor Energie in het andere geval, indien de lijn zich uitstrekt over meer dan één provincie ;

- door de bestendige deputatie, indien de lijn zich uitstrekt over verscheidene gemeenten, binnen eenzelfde provincie ;

- door het college van burgemeester en schepenen als de lijn slechts over één gemeente loopt ;

- voor hoogspanningslijnen van 150 kV en meer wordt de beslissing van de bestendige deputatie of van de gemeente bekrachtigd bij koninklijk besluit. Voor lijnen van 70 kV en minder gebeurt de bekrachtiging door de gewestminister bevoegd voor de energie.

- Verklaring van Openbaar Nut

De verklaring van openbaar nut verleent het recht om hoogspanningslijnen aan te leggen boven of onder privaat domein, en geeft een recht van toegang door de oprichting, het onderhoud en het nazicht van de installaties. Masten mogen ingeplant worden in dit kader of privaat domein, niet omheind noch bebouwd.

Zij wordt afgeleverd door de Koning (minister van Economische Zaken) of door de gewestminister voor Energie, naargelang de spanning van de desbetreffende lijn.

De procedure van verklaring van openbaar nut gaat gepaard met een openbaar onderzoek en/of hoorzittingen, ter plaatse geleid door de bevoegde ambtenaar van de administratie voor energie of ingericht in samenspraak met de gemeenten.

1.4.5. Bouwvergunning of toelating tot het uitvoeren van technische werken

Deze vergunningen worden toegekend, op basis van de wetten van 1962 en 1970 op de stedenbouw, door het college van burgemeester en schepenen of door de Vlaamse Executieve (gemachtigde ambtenaar) naargelang de lijn in kwestie zich op het grondgebied van één of meerdere gemeenten bevindt.

De procedure gaat gepaard met een administratief onderzoek waarbij gewoonlijk bovenop hoorzittingen of informatieavonden ingericht worden op initiatief van de gemeente(s).

In bijlage van het verslag is een samenvattend overzicht van de verschillende toelatingen inzake luchtlijnen, de wetgeving en een logigram opgenomen (Bijlagen 5, 6 en 7).

Spreker stipt aan dat er tussen de verschillende procedures, over het federale en regionale beleidsechelon geen voorangsregeling bestaat, vermits de opstarting en de afhandeling parallel geschiedt op het regionale en federale bevoegdheidsniveau.

Indien, wegens de schending van een op straffe van nietigheid voorgeschreven substantiële vormvereiste, een administratieve annulatiebeslissing door de Raad van State genomen is, moeten de onderzoeken opnieuw starten op de verschillende niveaus. Het annulatieberoep bezit geen opschortend karakter. Tractebel is vragende partij voor een vereenvoudigde en een meer transparante procedureregeling en de inschrijving van de dwingende termijnen.

1.5. De globale maatschappelijke kost verbonden aan de aanleg van bovengrondse of ondergrondse hoogspanningslijnen

Spreker licht deze problematiek toe als volgt :

1.5.1. Inleiding

Bij een vergelijking van de globale maatschappelijke kost verbonden aan de aanleg van bovengrondse of ondergrondse hoogspanningslijnen dienen de volgende punten in overweging genomen te worden :

1. de bedrijfszekerheid van het hoogspanningsnet ;
2. het financieel-economisch aspect ;
3. de milieuaspecten.

1.5.2. De bedrijfszekerheid van het hoogspanningsnet

De onbeschikbaarheidsgraad van ondergrondse kabels ligt veel hoger dan bij luchtlijnen zodat het risico van stroomonderbrekingen veel groter is, zonder bijkomende schikkingen in de uitbouw van het net.

Beschikbaarheid van de verbindingen

a) Luchtlijnen

Het aantal fouten op een luchtlijn ligt hoger dan bij een kabelverbinding. Inderdaad, in tegenstelling tot ondergrondse kabels, is de luchtlijn niet beschermd tegen atmosferische invloeden (stormen, onweders, ijsafzetting, . . .).

Uitgedrukt in aantal fouten per 100 km en per jaar ziet de gemiddelde jaarlijks frequentie van de fouten op luchtlijnen in België eruit als volgt :

- 380 kV : 1,1 fout per 100 km en per jaar ;
- 150 kV : 1,7 fout per 100 km en per jaar.

Het effect van overspanningen te wijten aan blikseminslag neemt in belangrijke mate af bij toenemend spanningsniveau. Men moet nochtans opmerken dat voor het merendeel deze fouten (ongeveer 90 %) éénfasig en van zeer korte duur zijn.

Dank zij de automatische wederinschakeling worden deze fouten geëlimineerd binnen de tijdspanne van een seconde en veroorzaken aldus geen stroomonderbreking. Deze fouten worden geëlimineerd zonder de veiligheid noch de voeding van het cliënteel aan te tasten voor zover dat de installaties niet te gevoelig zijn.

De andere fouten (ongeveer 0,2 fouten per 100 km en per jaar op 150 kV) hebben een permanent karakter, maar hun lokalisatie kan meestal gemakkelijk en snel gebeuren. De gemiddelde herstellingstijd bedraagt 7 uur.

Een 150 kV lijn van 100 km zal dus gemiddeld ongeveer 2 uur per jaar onbeschikbaar zijn ingevolge incidenten wat overeenstemt met een onbeschikbaarheidsgraad van 0,02 % per 100 km.

b) Ondergrondse kabels

In tegenstelling tot de luchtlijnen heeft elke fout in een ondergrondse kabel een permanent karakter en veroorzaakt een lange onbeschikbaarheid. Men moet inderdaad een niet zichtbare fout precies lokaliseren, de kabel bloot leggen over een grote lengte met de nodige verstoringen van het wegverkeer, de kabel herstellen en de verbindingsmoffen maken.

De prijs van dergelijke herstelling kan het miljoen overschrijden tegenover enkele tienduizenden franken voor een permanente fout op een luchtlijn.

Voor 150 kV olielokabels vermelden de internationale statistieken een foutfrequentie van 1,6 fouten/jaar per 100 km met een gemiddelde herstellingstijd van 220 uren, t.t.z. een onbeschikbaarheidsgraad van 3,9 % . Voor droge kabels vermelden dezelfde statistieken 0,35 fouten/jaar per 100 km met een herstellingstijd van 100 uren, t.t.z. een onbeschikbaarheidsgraad van 0,39 %.

c) De onbeschikbaarheidsgraad van kabels is dus veel hoger (20 maal tot 200 maal, naargelang het kabeltype) dan voor luchtlijnen. De luchtlijnen daarentegen vertonen een groter aantal incidenten maar de wederinbedrijfsname geschiedt in de meeste gevallen onmiddellijk en gaat ongemerkt voorbij voor de klant.

Een ondergronds kabelnet zal derhalve moeten uitgerust zijn met meer reserves om eenzelfde continuïteit en kwaliteit van levering te bieden als een luchtlijn.

1.5.3. Financieel-economisch aspect

Vanuit het financieel-economisch aspect is de aanleg van de ondergrondse kabels veel duurder dan die van luchtlijnen. Bij de vergelijking dient men rekening te houden met de directe en de indirecte kosten verbonden aan de realisatie van een verbinding door middel van een ondergrondse kabel of door een luchtlijn.

De directe kosten kunnen, afhankelijk van de spanning, 2 tot 5 maal hoger liggen. Zo kost bijvoorbeeld een luchtlijn 150 kV met twee draadstellen 13,5 miljoen BEF per lopende km terwijl, om hetzelfde transportvermogen te hebben, 2 ondergrondse kabels nodig zijn die samen 62 miljoen BEF per lopende km kosten.

Ook de indirecte kosten van ondergrondse kabels liggen hoger dan bij luchtlijnen, omdat voor ondergrondse kabels een aantal bijkomende technische voorzieningen noodzakelijk zijn (zoals absorberingsstations om het reactief vermogen te compenseren). Ondergrondse kabels brengen eveneens een aantal bijkomende oversteekkosten mee voor het nemen van hindernissen (waterlopen, spoorwegen, autowegen, . . .). Daarnaast vereist een ondergronds kabelnet ook een meer ingewikkelde netstructuur dan bij luchtlijnen wegens zijn beperkter overbelastingsvermogen, beschikbaarheid en groter kortsluitvermogen.

Directe en indirecte kosten samen beschouwd, kan een ondergrondse kabel op 150.000 Volt, 3 tot 8 maal duurder uitvallen dan een luchtlijn. Vanaf 380.000 Volt kan de kostprijs reeds gemakkelijk 15 tot 25 maal hoger liggen.

Een gemiddelde prijs voor 380 kV luchtlijn bedraagt ongeveer 30 miljoen BEF per lopende kilometer, uitschieters van 50 miljoen BEF per km niet in acht genomen.

1.5.4. Milieu-aspecten

– Ondergrondse verbindingen

Voor ondergrondse 380 kV- en 220 kV-verbindingen zijn oliedrukkabels en gasdrukkabels beschikbaar. Voor 220 kV en lagere spanningen worden ook kabels met kunststofisolatie toegepast. Deze kunnen in de toekomst mogelijk ook voor hogere spanningen beschikbaar komen.

Op het ogenblik worden de meeste ondergrondse kabels geplaatst in de openbare wegnis. Ingevolge de uitbreiding

van o.a. het rioleringsnet, het telefoonnet, T.V.-distributie en andere infrastructuren welke allen gebruik maken van dit openbaar domein gaat men binnen afzienbare tijd komen tot een saturatie van de wegen of gaan er dusdanige reglementeringen opgelegd worden dat de aanleg van ondergrondse kabels aldaar onmogelijk wordt. Men zal dan ook genoodzaakt zijn om de aanleg te voorzien op private eigendommen en dit in analogie met de realisatie van pijpleidingen.

Milieuconsequenties van ondergrondse verbindingen zijn :

- . graafwerkzaamheden bij het leggen van kabels en bij eventuele reparaties. Wanneer de ondergrondse kabels niet langer in de openbare wegenis zullen kunnen gelegd worden, zullen de consequenties vergroten en kunnen er zich, ingevolge het droogpompen van de sleuven en afhankelijk van de bodemgesteldheid, problemen voordoen in verband met de grondwaterhuishouding ;

- . boven ondergrondse verbindingen is geen bebouwing toegelaten ;

- . boven en in de onmiddellijke omgeving van ondergrondse verbindingen zijn geen diepwortelende gewassen (bomen) toegestaan ;

- . bij gebruik van oliedrukkabels kan bij beschadiging olie in de bodem weglekken en in het grondwater terecht komen. Bij gebruik van oliedrukkabels heeft lekkage bij onderwaterkruisingen of natte grondwaterlagen grote nadelige consequenties door de aanzienlijk langere reparatietijd, waardoor mogelijkerwijs meer olie kan weglekken en omdat sanering van met olie verontreinigende onderwaterbodems moeilijk of vaak niet mogelijk zal zijn ;

het magnetisch veld kan boven een ondergrondse verbinding hoger zijn dan onder een bovengrondse verbinding van gelijke transportcapaciteit. Elektrische velden van ondergrondse verbindingen worden volledig afgeschermd.

– Bovengrondse verbindingen

De milieu-aspecten van bovengrondse verbindingen kunnen binnen volgend kader bekeken worden :

- . landschappelijke aspecten ;

- . ornithologische aspecten ;

- . invloed op vegetatie ;

- . invloed op de bodem ;

- . geluidsemissies ;

- . ozon- en NOx-vorming door corona ;

- . elektro-magnetische velden.

Landschappelijke aspecten

Bij de landschappelijke inpassing van hoogspanningslijnen worden drie uitgangspunten gehanteerd :

- . een zo recht mogelijk tracé

Knikken in een tracé zijn van invloed op de verschijningsvorm en leiden tot een onrustig totaalbeeld van de lijn. Bovendien is de kortste verbinding tussen twee punten een rechte lijn, dus zo min mogelijk masten.

- . bundeling

In het algemeen wordt er door de beleidsverantwoordelijken aangedrongen op de bundeling van een nieuw te realiseren hoogspanningsverbinding met reeds aanwezige infrastructuur.

Door het bundelen van infrastructurele elementen kunnen zowel functioneel, ecologisch als visueel-ruimtelijk nieuwe ingrepen in het landelijk gebied worden geconcentreerd in bepaalde zones en zullen andere gebieden meer open blijven. Variaties in de wijze van bundeling zijn in hoofdzaak gelegen in de mate waarin de beide infrastructurele elementen elkaars tracé volgen. Bij een strikte bundeling worden de beide infrastructurele elementen op korte afstand van elkaar gesitueerd en ontstaat er min of meer een eenheid in tracé. Daarnaast kan bundeling plaatsvinden op enige afstand. Anderzijds brengt strikte bundeling een concentratie van hinder bij een bepaalde bevolkingsgroep teweeg.

. zoveel mogelijk vermijden van overkruising van bebouwde zones.

Hoogspanningsverbindingen behoren bij de huidige tijd en maatschappij en kunnen in die zin over bestaande patronen heen worden gelegd. Zorgvuldige inpassing, rekening houdend met de specifieke waarde van bepaalde gebieden, is daarbij wel van belang.

Ornithologische aspecten

Elke hoogspanningslijn betekent in principe een bepaald risico voor vogels. Het aantal draadslachtoffers van een hoogspanningslijn is afhankelijk van het aantal vogels dat de draden passeert tijdens de voorjaars- en herfsttrek of bij lokale vluchten tussen voedsel- en slaapgebieden en van de hoogte waarop wordt gevlogen. Lokale vluchten kunnen dagelijks plaatsvinden in de periode waarin bepaalde vogelsoorten in een gebied verblijven. In het algemeen vliegen de meeste trekvogels hoger, vaak veel hoger dan de draden van een hoogspanningsverbinding. Onder bepaalde weersomstandigheden, zoals regen, tegenwind, slecht zicht, wordt lager gevlogen en neemt de kans op draadslachtoffers toe. Tijdens lokale verplaatsingen wordt in het algemeen minder hoog gevlogen dan tijdens verplaatsingen over grote afstanden. Vooral bij lokale verplaatsingen is het landschap van invloed op de vlieghoogte.

Hoogspanningslijnen zijn overdag voor vogels goed zichtbaar, maar vogels ondervinden problemen met de afstandsbepaling tot de draden. Dit probleem wordt in belangrijke mate ondervangen door markering, oriëntatiepunten in de bliksemraden.

Markering van bliksemraden van een hoogspanningslijn kan het aantal draadslachtoffers met 80 à 90 % doen afnemen. Markering wordt vooral op plaatsen toegepast waar veel draadslachtoffers zijn geconstateerd of worden verwacht. Zo werd er o.a. bebakening geplaatst op de lijnen ter hoogte van de losplaats van duiven en in de omgeving van het dierenpark te Plankendaal.

Invloed op de vegetatie

Op mastplaatsen en tijdens de bouw op de tijdelijke toevoerwegen wordt vegetatie verwijderd of platgetreden. Na het beëindigen der werken wordt de schade volledig hersteld.

Na plaatsing van masten in cultuurland is een oppervlakte van circa 10 x 10 m tussen de mastvoeten niet meer bereikbaar voor landbouwmachines. In grasland blijft begrazing door vee mogelijk. In bouwland wordt de grond tussen de mastvoeten vaak aan zijn lot overgelaten of wordt te hoge vegetatie incidenteel afgevoerd. Als onder de masten niet of weinig wordt ingegrepen, ontstaan in het cultuurland via een natuurlijke successie eilandjes met een natuurlijke vegetatie die ook als verblijf – of schuilplaats kunnen dienen voor bepaalde diersoorten.

De gebruikers van de terreinen waarop de masten staan ingeplant, worden, in toepassing van de overeenkomsten welke dienaangaande met de landbouworganisaties werden afgesloten, vergoed voor de ongemakken verbonden aan de aanwezigheid van de mast.

Uit veiligheidsoverwegingen moet er een afstand blijven tussen de geleiders en vegetatie om overslag te voorkomen. De afstand tussen de fasedraden en bomen moet zo groot zijn dat omvallende bomen de fasedraden niet raken. De hoge vegetatie onder de lijn zal regelmatig moeten worden verwijderd of gesnoeid teneinde een veilige afstand tussen geleiders en vegetatie te handhaven.

Invloed op de bodem

Op de bouwplaats en op de tijdelijke toegangswegen kan door de druk van voertuigen en materiaal bodemverdichting optreden. Door bewerking van het cultuurland na beëindiging van de bouwphase kan eventuele bodemverdichting op de bouwplaatsen en tijdelijke aanvoerwegen in belangrijke mate worden hersteld.

De vakwerkmasten worden thermisch verzinkt. Door corrosie en afspoeling komt een deel van de aangebrachte zinklaag op en in de bodem op de mastplaats.

In sommige landen bedraagt de streefwaarde voor zink in de bodem voor een „standaardbodem” 140 mg/kg. Door verven van de masten wordt corrosie van de zinklaag en daarmee gepaard gaan afspoelen van zink gestopt. Eerder verven vermindert de zinkbelasting van het milieu.

Geluidsmissies

Eventuele geluidsoverlast door hoogspanningslijnen kan veroorzaakt worden door corona en door geluid van mechanische oorsprong.

Corona is een verschijnsel dat ontstaat wanneer de elektrische veldsterkte plaatselijk zo hoog is dat de omringende lucht enigszins geleidend wordt en doorslaat. De vochtigheidsgraad, de samenstelling en de temperatuur van de lucht spelen naast de vormgeving van het onder spanning staande object een grote rol. Het verschijnsel doet zich vooral voor tijdens mist.

Corona gaat gepaard met een in het donker zichtbaar zwak lichtverschijnsel, een knetterend geluid, het eventueel storen van radio-ontvangst en energieverlies. Daarom wordt bij de uitvoering van hoogspanningsleidingen ervoor gezorgd dat de kans op corona zo klein mogelijk is en bovengenoemde verschijnselen worden vermeden.

Geluid van mechanische oorsprong bij hoogspanningslijnen kan worden veroorzaakt door regen, door harde wind, door kleine verschuivingen in de boutverbindingen van de masten, door wrijving in kap en klepel van de isolatorkettingen of door een combinatie van deze.

Naar verwachting zal de geluidsproductie door hoogspanningslijnen bij regen en hardere wind (het zogenaamde Strouhall-geluid) worden overstemd door het geluid van de wind en regen zelf (het omgevingsgeluid).

Ozon- en NO_x-vorming door corona

Zoals hiervoor gesteld doet corona zich vooral voor tijdens mist. Tijdens de corona-ontladingen vinden chemische reacties plaats in de luchtlaag direct rondom de draden. Door deze reacties worden geringe hoeveelheden ozon en stikstofoxiden gevormd.

Sommige auteurs hebben aangetoond dat de ozonproductie zelfs bij 765 kV lijnen te verwaarlozen is. Uit berekeningen volgde dat in voor ozonproductie gunstige situaties (2,5 mm regen per uur en windstil) een 500 kV lijn op grondniveau de ozonconcentratie verhoogt met circa 0,7 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Lokaal, direct onder een 380 kV lijn is de bijdrage aan de ozonconcentratie kleiner dan 1 % . De productie van stikstofoxiden is lager dan de ozonproductie. Een concentratietoename is niet precies bekend maar is in ieder geval kleiner dan 1 % van de achtergrondconcentratie.

Elektro-magnetische velden

Spanning op een draad veroorzaakt een elektrisch veld (E-veld) dat afhankelijk is van de hoogte van de spanning. Een magnetisch veld (M-veld) ontstaat pas als er ook een stroom door de draad gaat lopen. Zowel E- als M-veld nemen snel af bij toenemende afstand tot de geleider. De velden onder hoogspanningsmasten zijn afhankelijk van de hoogte waarop en de vorm waarin de draden hangen. Het maximum wordt gemeten midden tussen twee masten waar de draden het laagst hangen.

De magnetische velden zijn niet afhankelijk van de spanning, maar alleen van de stroomsterkte. Hoogspanningslijnen hebben bij toenemende spanning echter dikkere draden of bundels van draden waardoor meer stroom kan lopen, waardoor het M-veld toeneemt. Het maximum M-veld wordt bereikt als de maximale hoeveelheid elektriciteit wordt getransporteerd. Typische waarden van opgewekte velden onder 150 kV en 380 kV lijnen worden op bijgevoegde diagrammen aangegeven (bijlagen 8 en 9).

De te eerbiedigen waarden van de elektrische velden worden door het ARE1 (Algemeen Reglement op de Elektrische Installaties) opgelegd met name :

- . landbouwzones 10 kV/m ;
- . woongebieden 5 kV/m ;
- . kruising van wegen 7 kV/m.

De magnetische velden opgewekt door de lijnen in België liggen lager dan de voorgestelde waarden door IRPA (International Radiation Protection Association) zijnde 100 μT .

Tot op heden is wetenschappelijk niet aangetoond noch door de internationale wetenschappelijke gemeenschap aangevaard dat velden van dit niveau schadelijk zijn.

Ondergrondse hoogspanningskabels brengen geen elektrische velden teweeg naar het milieu toe. De opgewekte magnetische inductie-velden kunnen van dezelfde grootte zijn als deze van een bovengrondse lijn.

Bijgevoegde grafiek toont de vergelijking aan voor een lijn 150 kV en ondergrondse kabels in verschillende configuraties (bijlage 10).

Vervolgens schetst de heer A. Debackere de invloed van elektrische en magnetische velden (50 Hz) als volgt.

1.6. Invloed van elektrische en magnetische velden (50 Hz)

1.6.1. Inleiding

Na verklaringen van Russische geleerden einde der jaren 1960 aangaande invloeden van elektrische velden op de gezondheid bij werkers in hoogspanningsinstallaties (misselijkheid, hoofdpijn, . . . werd een uitgebreid onderzoek gestart in de Westerse landen.

Deze verklaringen werden niet bevestigd door de onderzoeken bij Westerse werknemers. De Russen hebben trouwens verklaard in 1987 niet alle mogelijke andere oorzaken onderzocht te hebben (benzeen, hygiëne, oplosmiddelen, . . .) aanwezig in de werkomgeving.

De studies lopen heden ten dage nog steeds verder op verschillende en steeds meer nauwkeurig bepaalde domeinen :

- laboratoriumstudies op cellen in vitro en dieren in vivo ;

De studies in vitro tonen het belang aan om de cel, die de basiscomponent is van elk biologisch systeem, te betrekken maar ze integreren het proces niet van wisselwerking en van regeling eigen aan elk complex systeem.

De studies op dieren doen zich in dit opzicht anders voor, maar de resultaten mogen niet zonder meer zonder de nodige voorzorgen overgedragen worden, zoals maar al te bekend gebleven gevallen aangetoond hebben in het verleden (zoals bijvoorbeeld het Softenon-drama).

- specifieke studies op menselijke vrijwilligers ;
- epidemiologische studies bij werkers en bevolking.

De epidemiologische studies handelen over de mens maar de epidemiologie, de wetenschap van het observeren, laat niet toe met zekerheid een relatie oorzaak-gevolg te doen uitkomen. Voor deze reden moeten de verbanden die hieruit voortkomen met de nodige voorzorg geïnterpreteerd en voorgesteld worden ten einde niet als basis te dienen voor tendentieuze bewijsvoeringen.

1.6.2. De velden : grootte en invloeden

Binnen elk levend wezen bestaan er natuurlijke elektrische velden en stromen (endogeen) die een belangrijke rol spelen in het complexe fysiologisch mechanisme.

Elk gebruik van elektriciteit, industrieel of huishoudelijk of op kantoor, op lage of hoge spanning genereert elektrische en magnetische velden aan welke de mens blootstaat.

Al is het onomstotelijk bewezen dat velden een kracht op afstand aanleggen aan elk elektrisch geladen deeltje, toch is geen enkele wetenschappelijke bewezen verklaring voorhanden om de door sommigen aangehaalde gevolgen te aanvaarden.

Begin der jaren 70 hebben verschillende internationale organisaties de problematiek ter harte genomen en hebben onder andere het Internationaal Comité van Niet-Ioniserende straling (INIRC) gesticht binnen de bestaande IRPA organisatie (International Radiation Protection Association).

Dit Comité (INIRC) werkt tezamen met de WGO (Wereld Gezondheidsorganisatie) onder de auspiciën en in het kader van het milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP).

De verschillende onderzoeken en werkzaamheden hebben onder andere geleid naar het vergelijken en het zoeken naar invloeden ten opzichte van de natuurlijke bestaande stroomdichtheden in het menselijk lichaam.

Deze natuurlijke stromen halen een dichtheid van 10 mA/m² zijnde één honderdmiljoenste van één Ampere per vierkante millimeter maar kunnen eveneens hogere pieken halen in specifieke omstandigheden.

Volgende stellingen zijn bewezen en weerhouden wat betreft geïnduceerde stromen bij blootstelling van het ganse lichaam :

a) tussen 1 mA/m^2 en 10 mA/m^2 : kleinere biologische invloeden, volledig omkeerbaar ;

b) tussen 10 mA/m^2 en 100 mA/m^2 : drempel waarop gezichtsstoornissen verschijnen alsook invloeden op het zenuwstelsel ;

c) tussen 100 mA/m^2 en 1.000 mA/m^2 : stimulatie van weefsels en mogelijke invloeden op cellulaire biochemie (waarschijnlijke gevaarzone) ;

d) boven 1.000 mA/m^2 : extra systolen en fibrilatie k.t. (acute verschijnselen met aanzienlijke risico's).

Op basis van deze vaststellingen en kennis, werden waarden vooropgesteld die een zekere veiligheidsmarge inhouden :

Blootstelling	Elektrisch gestoord	Magnetisch veld μT
Doorlopend	5	100
Enkele uren	10	1.000

Hieronder volgen enkele typische opgemeten waarden onder hoogspanningslijnen in België.

- 380 kV : 3 à 7 kV/m 10 à 40 μT ;
- 150 kV : 2 à 5 kV/m 3 à 15 μT .

1.6.3. Het onderzoek

De internationale wetenschappelijke wereld zet de studies en onderzoeken verder op alle domeinen die op de gezondheid slaan. De betrokken budgetten overschrijden sinds meerdere jaren en nog voor de komende jaren een paar tientallen miljoen dollars per jaar.

Het uitwisselen en de analyse van de resultaten gebeurt op wereldvlak op gepaste tijdstippen via seminaries en congressen : een tiental vergaderingen per jaar vindt plaats.

In België werd in 1990 het rapport opgesteld door de Interdisciplinaire Commissie van Experts samengesteld op aanvraag van de Senaat. Het rapport wordt gebaseerd op een literatuuronderzoek alsook op meet-, registreer en controle-campagnes in situ.

Daarenboven werd een onderzoeksbudget toegekend in 1991 aan de Universiteit van Luik door de Dienst van het Politiek Wetenschapsbeleid van de eerste Minister naar specifieke thema's over de invloed van elektrische energie, door studies zowel in vitro en in vivo als op mensen in hun beroepsleven. Voorziene duur : 4 jaar.

De Commissie volgt verder de internationaal beschikbare informatie en zal, indien nodig, uitgebreid worden met vertegenwoordigers van het Instituut voor Hygiëne en Epidemiologie (Antwoord van Vice Premier Wathélet op de interpellatie in de Senaat dd. 18 september 1992) wanneer de uitslagen bekend zullen worden van de aan gang zijnde epidemiologische studies in USA, Frankrijk, Engeland, Canada, Italië, enz. op meerdere honderdduizenden personen.

De Federale Minister van Volksgezondheid heeft bevestigd een updating van het rapport „Deworme” gevraagd te hebben aan een reeks universitaire experts (Kamer van Volksvertegenwoordigers – 9 Februari 1994).

1.6.4. De wetgeving

België werd het eerste Westeuropese land om waarden wettelijk vast te leggen (1987) voor hoogspanningslijnen :

- open ruimte : 10 kV/m
- wegen : 7 kV/m
- woonzones : 5 kV/m

Sindsdien werd ook een Duitse norm (DINNDE) gepubliceerd die waarden toelaat tot 20 kV/m en 5.000 μT .

Werkzaamheden binnen CENELEC (Europese Normgeving) zijn lopende.

Onlangs werden werkzaamheden beëindigd door verschillende nationale commissies (Engeland, Frankrijk, Nederland, Zweden) en de resultaten voorgelegd aan de respectievelijke nationale Ministers. De verschillende conclusies bevatten dezelfde elementen als deze van de Belgische Commissie. Zij pleiten niet om waarden vast te leggen maar om de werkzaamheden verder te zetten of te hervatten na bekend worden der hoger aangehaalde studies.

Binnen het Europees Parlement wordt de problematiek nauwlettend gevolgd en eveneens gewacht op hoger vermelde onderzoeken om nader wetenschappelijk inzicht te krijgen en eventuele beleidsrichtlijnen aan te duiden.

1.6.5. Conclusie

Er bestaat tot op heden geen enkel bewijs door de internationale wetenschappelijke wereld aanvaard wat betreft schadelijke invloeden van velden voortgebracht door hoogspanningslijnen binnen hoger aangehaalde waarden.

De laatste officiële verklaring van ICNIRP (International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection) van Mei 1993 bestendigt de waarden vooropgesteld in 1990 door IRPA (International Radiation Protection Association).

De velden opgewekt door de lijnen in België liggen binnen deze waarden.

De laatste publikatie van American Cancer Society (Facts and Figures – 1994) bevestigt tevens ook de afwezigheid van wetenschappelijke bewijzen met betrekking tot kanker-verwekkende invloeden.

De problematiek wordt van nabij gevolgd door Senaat en Parlement, zowel op Federaal als Regionaal vlak maar tevens ook op Europees vlak, zoals de verschillende interpellaties getuigen.

2.VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN DE LEDEN EN ANTWOORD VAN DE HEER A. DEBACKERE

De heer J. Laverge verwijst naar het verslag Deworme en merkt op dat de heer A. Debackere één van de experts was die in deze commissie zetelden. Uit de conclusies van het rapport “Deworme,, blijkt dat de commissie, na met de nodige aandacht de vele internationale publikaties en de resultaten van de verschillende meetcampagnes te hebben bestudeerd, tot een conclusie komt.

Deze conclusie luidt als volgt : „Met de huidige kennis van zaken bestaat er geen bewijs van een rechtstreekse schadelijke invloed op de levende organismen van het elektrisch veld en het magnetisch veld, opgewekt door elektrische luchtlijnen zelfs op zeer hoge spanning”.

Het lid uit zijn bezorgdheid hierover en onderstreept dat de evenwichtige samenstelling van de commissie een waarborg is voor zowel de onpartijdigheid als de wetenschappelijke waarde van de uitgevoerde onderzoeken. De heer A. Debackere beaamt dit. De commissie Deworme werkte twee jaar aan de voorbereiding van het rapport „Deworme” dat in 1990 werd gepubliceerd. Sinds 1987 is er een reglementering uitgewerkt voor de EVM – en op het Belgische grondgebied conform de aanbevelingen van het IRPA (International Radiation Protection Association).

De heer A. Debackere stipt aan dat ter zake in de documentatiemap van Electrabel uitvoerige informatie is opgenomen.

De heer L. Barbé merkt in deze context op dat er van het rapport „Deworme” een geactualiseerde versie werd ingewacht in 1994. De heer A. Debackere bevestigt dit.

De commissie-Deworme volgt de evolutie inzake de internationale wetenschappelijke evolutie betreffende de schadelijke invloeden van EMV op de voet. Dit blijkt uit het antwoord op een parlementaire vraag nr. 142 van 10 maart 1993 (Bulletin van Vragen & Antwoorden, Kamer van Volksvertegenwoordigers, nr. 55 van 19 april 1993, blz. 4888-4893) van de heer F. Vergote tot de federale minister M. Wathelet. De voogdijminister van de Administratie van Energie volgt deze evolutie nauwgezet. In afwachting van de geactualiseerde versie van dit rapport, stelt de heer Debackere, tredende in het rapport vooropgestelde richtwaarden deze van WHO bij. Het rapport bevat geen waarden voor het magnetisch inductieveld.

De heer A. Debackere merkt op dat, er op grond van wetenschappelijke publikaties van 1987 door de WHO, onder het niveau van 300 μT geen bewijzen voorhanden zijn van schadelijke impact.

Alle hoogspanningslijnen in België liggen beneden deze waarden en zelfs deze van IRPA (100 μT).

Door ECOLO onlangs gemeten waarden schommelden rond 1,7 μT onder lijnen in de streek van Aubange.

Het rapport „Deworme” is nog steeds actueel vermits de erin opgenomen waarden zijn bevestigd door het IRPA (International Radiation Protection Association).

De heer L. Barbé merkt op dat er ook door de Vlaamse Gemeenschap een recente studie werd gepubliceerd waarin een hoofdstuk werd opgenomen in verband met de ioniserende stralingen. Aan deze studie werd deelgenomen door de Rijksuniversiteit Gent. Niet alle bevindingen kunnen worden genegeerd. Het rapport „Deworme” schept de indruk dat de veiligheid is gegarandeerd.

Vervolgens verwijst de heer L. Barbé naar het debat over de hoogspanningslijnen in de Commissie voor Huisvesting, Ruimtelijke Ordening en Landinrichting, over het voorstel van resolutie van de heren L. Barbé en Maertens c.s. betreffende aanleg van nieuwe hoogspanningslijnen in West-Vlaanderen (Stuk 460 (1993-1994) – Nrs. 1 tot 5). Ter zake werd vooral het ruimtelijke aspect belicht. De resolutie werd aangenomen door de Vlaamse Raad op 30 juni 1994.

Het lid meent dat de politicus een belangrijke rol kan spelen in de vrijwaring van het leefmilieu, via een preventiebeleid, dat door de Vlaamse Raad werd bevestigd in deze resolutie via de instelling van een moratorium op de aanleg van nieuwe hoogspanningslijnen. Er werd niet gewacht op een onomstotelijk vaststaand oorzakelijk verband.

De heer H. Candries stipt aan dat de twijfels nopens een al dan niet schadelijke impact, noodzaakt tot de nodige informatie en aandacht. Het terrein is onvoldoende gekend bij het publiek.

Hierop repliceert de heer A. Debackere als volgt. Deze informatie wordt wereldwijd verstrekt door de elektriciteitsmaatschappijen. Het betreft evenwel een problematiek, waarvan de evolutie op termijn onvoldoende kan ingeschat worden.

De waarden met betrekking tot niet-ioniserende stralingen dienen gerelateerd tot de endogene stromen (cf. „Guidelines” van IRPA). Een gedetailleerde informatie ter zake is in het documentatiepakket van Electrabel opgenomen. Er is echter onvoldoende wetenschappelijk bewijs. Indien de EMV een schadelijke impact uitoefenen, zal dit ook repercussies hebben op het gebruik van elektriciteit. Grensoverschrijdend is er een grote belangstelling, ook op Europees vlak, in de schoot van CENELEC (TC 111) m.b.t. EM-velden.

Eind 1994, begin 1995 zal in de diverse Europese lidstaten over waarden vooropgesteld door het Technisch Comité CENELEC een onderzoek worden georganiseerd. Een politiek debat hierover in het Europees Parlement wordt voorbereid.

De heer S. De Clerck vraagt nadere uitleg over het onderzoek en de financiering van uitbouw van ondergrondse hoogspanningskabels. Hoe is de kapitaalparticipatie van de distributiesector gestructureerd ?

De heer A. Debackere antwoordt dat vooral de constructeurs betrokken zijn bij dit onderzoek. Tractebel volgt deze evolutie.

In Wallonië worden ondergrondse hoogspanningskabels tot 150 kV met droge isolatie gefabriceerd.

Op het internationale vlak wordt binnen werkgroepen de evolutie van de technische en technologische know-how goed opgevolgd. Vertegenwoordigers van de Belgische elektriciteitsmaatschappijen zetelen in deze werkgroepen, nemen deel aan internationale congressen en volgen de vakliteratuur.

BIJLAGE 5
Luchtlijnen toelatingen

LUCHTLIJNEN
Toelatingen

Voorafgaandelijke fasen : Principes

– Uitrustingsplan

Verschillende groei- en realisatiescenario's

– Per lijn, discussie van technische nota op het VEC van MEZ (via de D.E.E.)

– Inschrijving op de Gewestplannen na onderzoek binnen de gemeenten.

Vorbereidende fasen ter uitvoering : Details

– T.U.T.W. : Bouwtoelating

Verantwoordelijkheid van Gemeente

Provincie (> 1 gemeente)

Gewest (> 1 provincie)

Administratief onderzoek

– Openbaar Nut : waarborg tot toegang

Verantwoordelijkheid- 70 kV Gewest

– 150/220/380 kV Nationaal

Onderzoeken binnen de gemeenten via Min. Energie

– Wegvergunning : overhang wegen, spoorwegen, rivieren, vaart, . . .

Verantwoordelijkheid- 70 kV Gewest

– > 70 kV Nationaal

Onderzoeken binnen de administraties via Min. Energie

BIJLAGE 6

Vlaams Gewest – vigerende wetgeving

VLAAMS GEWEST

WETTEN

● Uitrustingsplan

Wet van 08.08.1980

● Verklaring van Openbaar Nut (V.O.N.) – Wegvergunning (W.V.)

V.O.N. – W.V.

Wet op de Elektriciteitsvoorziening :
10.03.1925 (B.S. 23.04.1925)**V. O. N.**Uitvoeringsbesluit K.B. van 27.08.1925
(B.S. 19.11.1925)**P. v.**Uitvoeringsbesluit K.B. van 26.11.1973
(B.S. 27.02.1974)● *Toelating tot het Uitvoeren van Technische Werken (T. U. T. W.)***Bouwtoelating****Wet houdende organisatie van de
Ruimtelijke Ordening en van de
Stedebouw**K.B. 29.03.1962 (B.S. 12.04.1962)
gewijzigd bij K.B. 22.12.1970 (B.S. 05.02.1971)**T. U. T. W.**

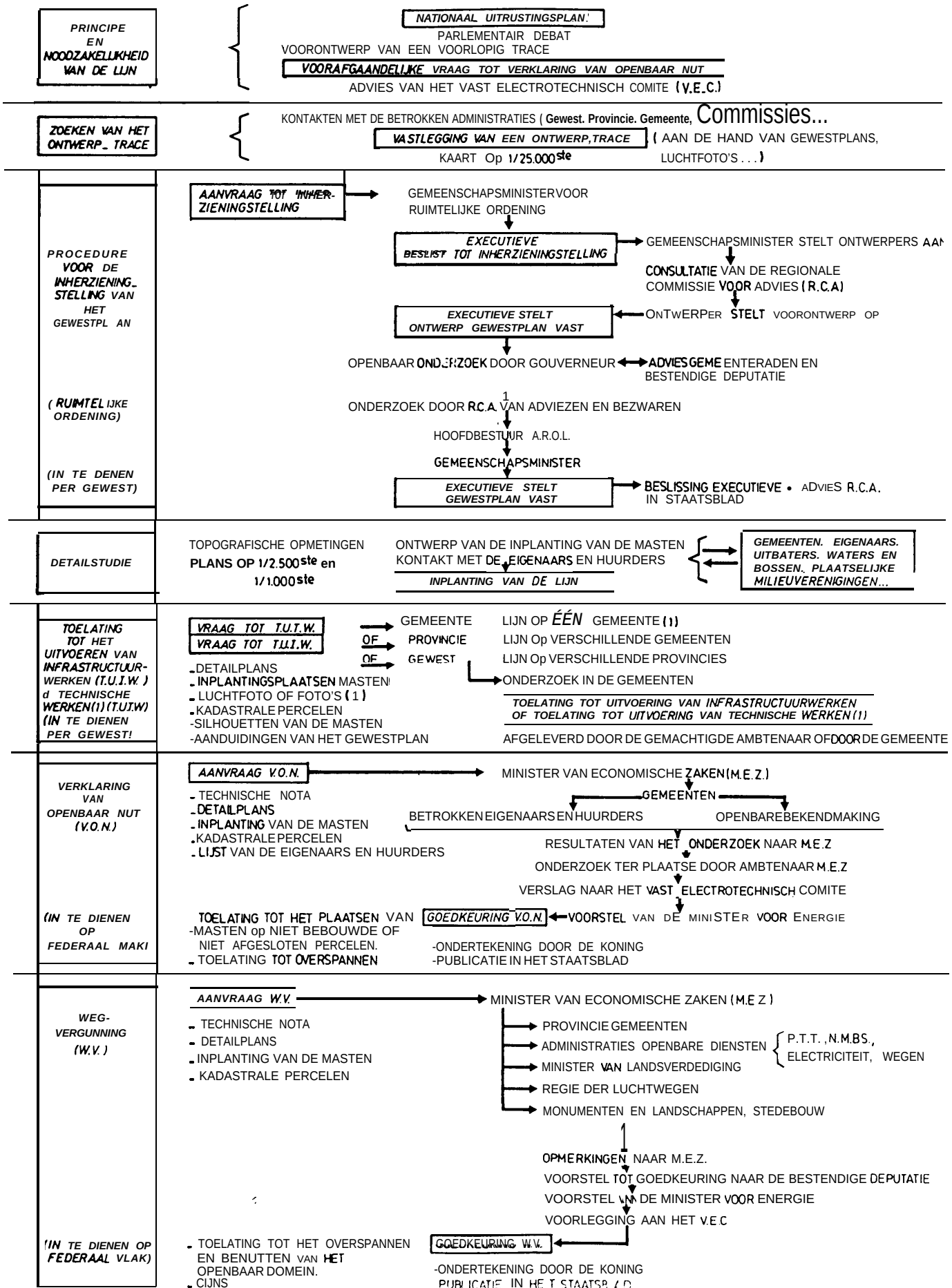
Ministerieel Besluit 10.06.1977 (B.S. 15.07.1977)

T. U. Z. W. Vlaams GewestMinisterieel Besluit 25.03.1981 (B.S. 10.02.1984)
[notie T.U.T.W. (1 gemeente) – Toelating tot het Uitvoeren
van Infrastructuur Werken – T.U.I.W. (verschillende
gemeenten)]

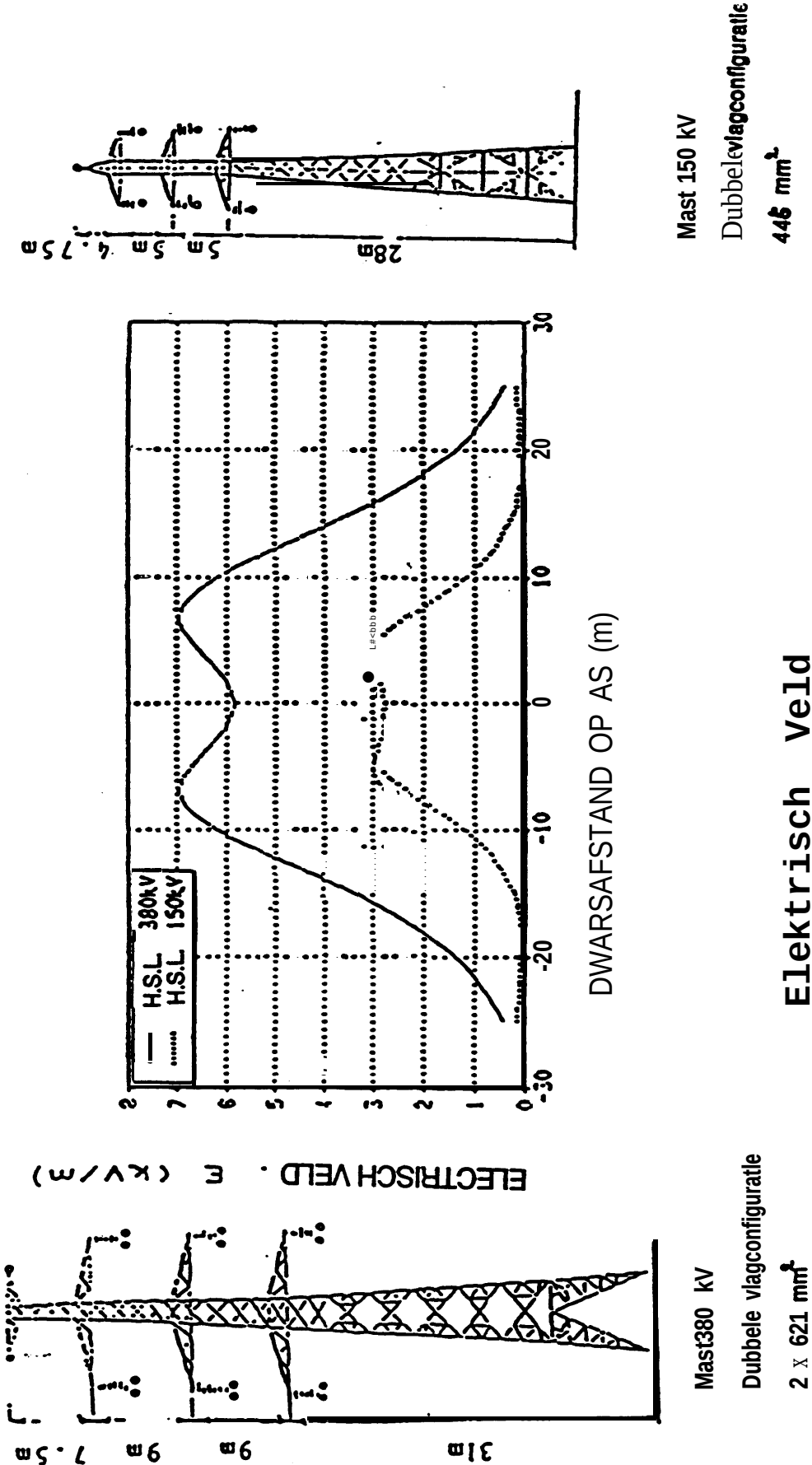
● In herziening stelling van het Gewestplan

**Wet houdende organisatie van de
Ruimtelijke Ordening en van de
Stedebouw**De wetgeving betreffende het opmaken van de gewest-
plannen is van toepassing.
K.B. 29.03.1962 (B.S. 12.04.1962)
– gewijzigd bij K.B. 22.12.1970 (B.S. 05.02.1971)
– gewijzigd bij Decreet van de V.E. van 22.12.1993
(B.S. 29.12.1993)

BIJLAGE 7
Hoogspanningslijnen (150, 220 of 380 kV)

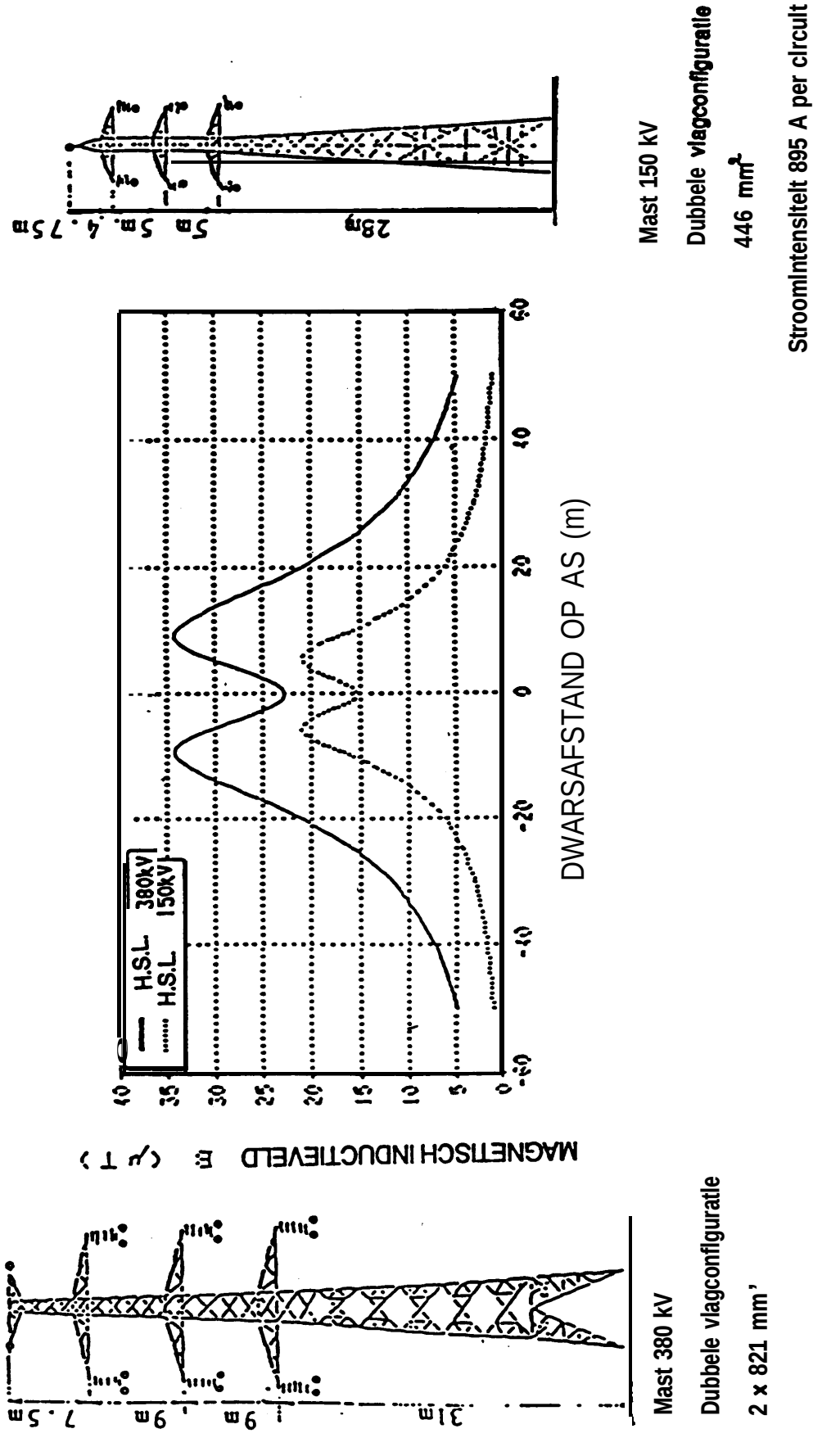
HOOGSPANNINGSLIJNEN (150,220 of 380 kV)

BIJLAGE 8
Elektrisch veld

Elektrisch veld

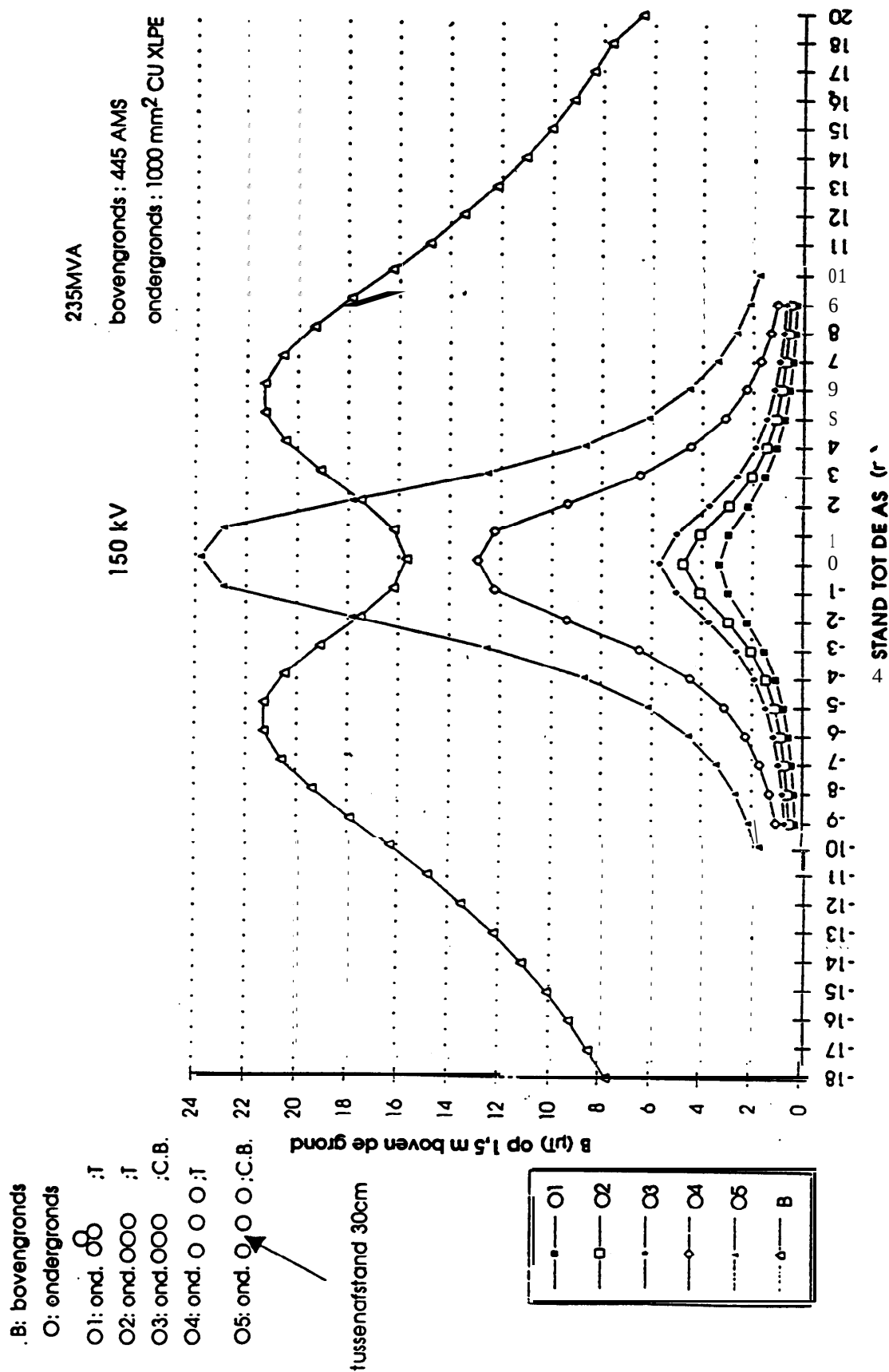
BIJLAGE 9
Magnetisch inductieveld

Magnetisch InductievelD

BIJLAGE 10

Magnetisch inductieveld – 150 kV lijn / ondergrondse kabels

T : aarding van de schermen van de kabels aan beide uiteinden
C.B. : cross-bonding van de schermen van de kabels

Magnetisch Inductieveld

3. UITEENZETTING DOOR DE HEER X. van MERRIS, HOOFD VAN DE CEL INVESTERINGEN-TRANSPORT (ELECTRABEL)

De heer X. van Merris stelt dat zijn uiteenzetting een aanvulling is van deze van de heer A. Debackere. Spreker zal pogen een kritische toelichting te geven omtrent de noodzaak van de aangevraagde 380 kV-lijn Izegem-Zedelgem en licht dit toe als volgt.

3.1. Noodzaak van de aangevraagde 380 kV-lijn Izegem-Zedelgem

Inzake de geplande netversterkingen in de regio Roeselare-Brugge-Oostende, volgt hierna, op een beknopte wijze de verantwoording van de aangevraagde 380 kV-verbinding Izegem-Zedelgem.

Spreker wijst erop dat, er vooreerst weze aan herinnerd dat op basis van het Nationaal Uitrustingsplan 1988-1998, op 14 juni 1988 door het Vast Electrotechnisch Comité een gunstig advies werd gegeven, o.a. voor deze 380 kV-verbinding met een tijdelijke uitbating op 150 kV. Ter voorbereiding van het indienen van de verschillende aanvraagdossiers voor het bekomen van de nodige toelatingen en vergunningen, werd het Provinciebestuur vanaf juli 1988 van dit project op de hoogte gebracht en heeft de Bestendige Deputatie reeds op 9 februari 1989 haar principiële goedkeuring verleend.

3.1. 1. Waarom moet de voeding van Noord West- Vlaanderen versterkt worden ?

Spreker benadrukt de noodzaak tot versterking van de voeding van Noord West-Vlaanderen.

Hij merkt op dat de elektriciteitsvoorziening van gans Noord West-Vlaanderen voor het ogenblik volledig vanuit Gent (via Eeklo) verzekerd is, met enkel twee afzonderlijke 150 kV-lijnen („V1” en „V2” op bijgevoegde schema's (bijlagen 11 en 12) (elk bestaande uit een dubbele verbinding ook draadstel genoemd). Bij het uitvallen van één enkele van deze verbindingen is vanaf volgende winter geen enkele reservecapaciteit meer beschikbaar.

Daaruit volgt dat om de bedrijfszekerheid van de energievoorziening van de bedoelde streek te handhaven een bijkomende voeding vanuit een sterk voedingspunt noodzakelijk is.

Vervolgens rijst, aldus spreker de vraag, welk bijkomend voedingspunt van Noord West-Vlaanderen dient gezocht.

3.1.2. Welk moet het bijkomend voedingspunt van Noord West- Vlaanderen zijn ?

De heer X. van Merris stipt aan dat teneinde een aanvaardbare bedrijfszekerheid voor deze belangrijke regio te verzekeren, naar een tweede voedingspunt, verschillend van de regio Gent wordt gezocht. Rekening houdend met de bestaande infrastructuur valt de keuze nogal vanzelfsprekend op Izegem („W” op de bijgevoegde schema's (bijlagen 11 en 12), waar naast de 150 kV tevens de 380 kV aanwezig is.

De heer X. van Merris stipt aan dat tevens dient onderzocht op welke spanning de verbinding dient verwezenlijkt te worden.

3.1.3. Op welke spanning dient de verbinding verwezenlijkt te worden ?

Spreker vestigt er de aandacht op daar de gebruikte H.S. in de regio Oostende-Brugge-Zeebrugge volledig op 150 kV afgestemd is, en tevens deze spanning in Izegem beschikbaar is, kan deze bijkomende ondersteuning tijdelijk enkel op 150 kV, in een eerste fase zeker voldoende zijn. Deze verbinding is, zoals reeds hierboven vermeld, vanaf deze winter (1994-1995) noodzakelijk.

De heer X. van Merris stelt dat de bedoelde versterking vanuit Izegem op 150 kV kan geschieden, tot zolang het beschikbaar vermogen, op deze spanning en bestemd voor Brugge, daar voldoende verzekerd is. Niettegenstaande de inplanting van reeds twee transformatoren 380/150 kV te Izegem, is vanaf 1998 dit vermogen (> 100 MW) onvoldoende.

Spreker stipt aan dat om verschillende technische redenen van een derde transformator 380/150 kV te Izegem dient afgezien te worden.

Steunend op de basisgegevens van het bovenvermeld Uitrustingsplan moet vóór eind 1998 het groeiend deficitair vermogen in het Gewest Gent-Brugge met één transformator 380/150 kV aangevuld worden.

Rekening houdend met de inplanting van de bestaande transformatoren te Rodenhuiize en Eeklo Noord moet het belangrijk westelijk deel (Brugge) met 1 transformator uitgerust worden.

De heer X. van Merris stelt dat, zo de voorziene verbinding Izegem-Ardooie-Zedelgem van bij de opbouw wordt geconcipieerd voor 380 kV, het uitbaten van een draadstel op deze spanning (het eerste draadstel blijft op 150 kV) de inplanting van een transformator van 380/150 kV te Nieuwwege mogelijk kan maken, zonder bijkomende HS-lijnen. Nieuwwege is inderdaad gelegen onder de bestaande 150 kV-verbinding Brugge-Zedelgem, lijn die van bij de opbouw reeds voor 380 kV voorzien werd.

De heer X. van Merris benadrukt dat eveneens aandacht dient besteed aan de mogelijke structurele invloed van de inplanting van de nieuwe STEG-groep (460 MW) te Brugge (Herdersbrug) vanzelfsprekend op het 150 kV-net moet verbonden worden, daar dit vermogen grotendeels regionaal verbruikt zal worden.

Niettegenstaande de aanwezigheid van deze produktie-eenheid, stelt spreker dat een bijkomende H.S.-verbinding nog steeds noodzakelijk is.

Door een mogelijke onbeschikbaarheid van een dergelijke eenheid, die jaarlijks buiten de geplande revisies, gemiddeld tot 30-35 dagen kan oplopen, is immers de elektriciteitsvoorziening voor Noord West-Vlaanderen terug enkel verzekerd door de vier bestaande verbindingen („V1” en „V2”) vanuit Gent.

Besluit

De heer X. van Merris concludeert dat de 380 kV-lijn Izegem-Zedelgem, tijdelijk enkel uitgebaat op 150 kV, toelaat alle netproblemen van de regio op te lossen, door vanaf 1998 een tweede draadstel van deze lijn op 380 kV in dienst te nemen. Het complementair inplanten van een STEG-eenheid te Herdersbrug, heeft enkel voor gevolg de bovenvermelde verbinding te valoriseren.

4. VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN DE LEDEN EN ANTWOORD VAN DE HEER X. van MERRIS

De heer L. Barbé dankt de heer X. van Merris voor zijn boeiende uiteenzetting. Fundamenteel bij dit betoog is welke uitgangspunten er worden gehanteerd ? Een stijging van het elektriciteitsverbruik van 2,5 %, legt dit aan de basis ? Quid met de discussie op het federale vlak over het nieuwe Uitrustingsplan ?

De heer X. van Merris repliceert dat zelfs indien rekening wordt gehouden met een nulgroei eind 1994, de problemen zich volop zullen aandienen in de volgende winterperiode in Noord West-Vlaanderen.

Iedere REG-politiek dient aangemoedigd vermits deze een gunstige impact heeft inzake energiebesparing, die evenwel slechts merkbaar is over een langere termijn.

De elektriciteitsgroei in Noord West-Vlaanderen bedraagt voor het ogenblik 4 %.

De heer J. Weyts benadrukt de noodzaak aan bedrijfszekerheid inzake elektriciteitsbevoorrading in West-Vlaanderen. Gelet op het belang van de horecasector voor deze streek moeten de energiebehoeften zonder risico's tijdens het hoogseizoen kunnen verzekerd.

Voorts merkt het lid op dat de uitbouw van een veilig en bedrijfszeker hoogspanningsnet eveneens van vitaal belang is voor de Zeebrugse regio, die fungeert als een groeipool bij uitstek.

Hij pleit voor een optimale en vlugge oplossing van de energieproblemen in deze streek.

De heer X. van Merris repliceert dat de studie over de lijn Izegem-Zedelgem, reeds jaren geleden werd opgestart. In het Uitrustingsplan 1988-1993 was deze lijn voorzien. Niet-tegenstaande deze reeds principieel goedgekeurd werd, ontbreken heden nog steeds de noodzakelijke toelatingen.

Spreker waarschuwt voor de mogelijke gevolgen, indien met de gevraagde 380.kV-lijn IzegemZedelgem niet de nodige netversterkingen worden aangebracht.

De heer H. Candries pleit voor de integratie van de alternatieve energie in het bestaande hoogspanningsnet. Hoe zal de elektriciteitsbehoefte evolueren ? De invulling ervan door de elektriciteitsproducenten, zal in de toekomst dienen gedi- versifieerd. Het is immers niet uitgesloten dat het aandeel van alternatieve energie snel zal stijgen...

De heer X. van Merris repliceert dat eventuele veranderingen in de elektriciteitsbehoefte en/of de integratie van alternatieve energie enkel een kleine verschuiving in de tijd van de netversterkingen met zich meebrengt.

De berekeningen gedaan door Electrabel houden geen rekening met een internationale transitmogelijkheid.

De voorzitter dankt de genodigden op deze hoorzitting voor hun boeiende uiteenzettingen.

Het verslag hierover zal dienen ter voorbereiding van het algemeen debat over het energiebeleid in deze commissie.

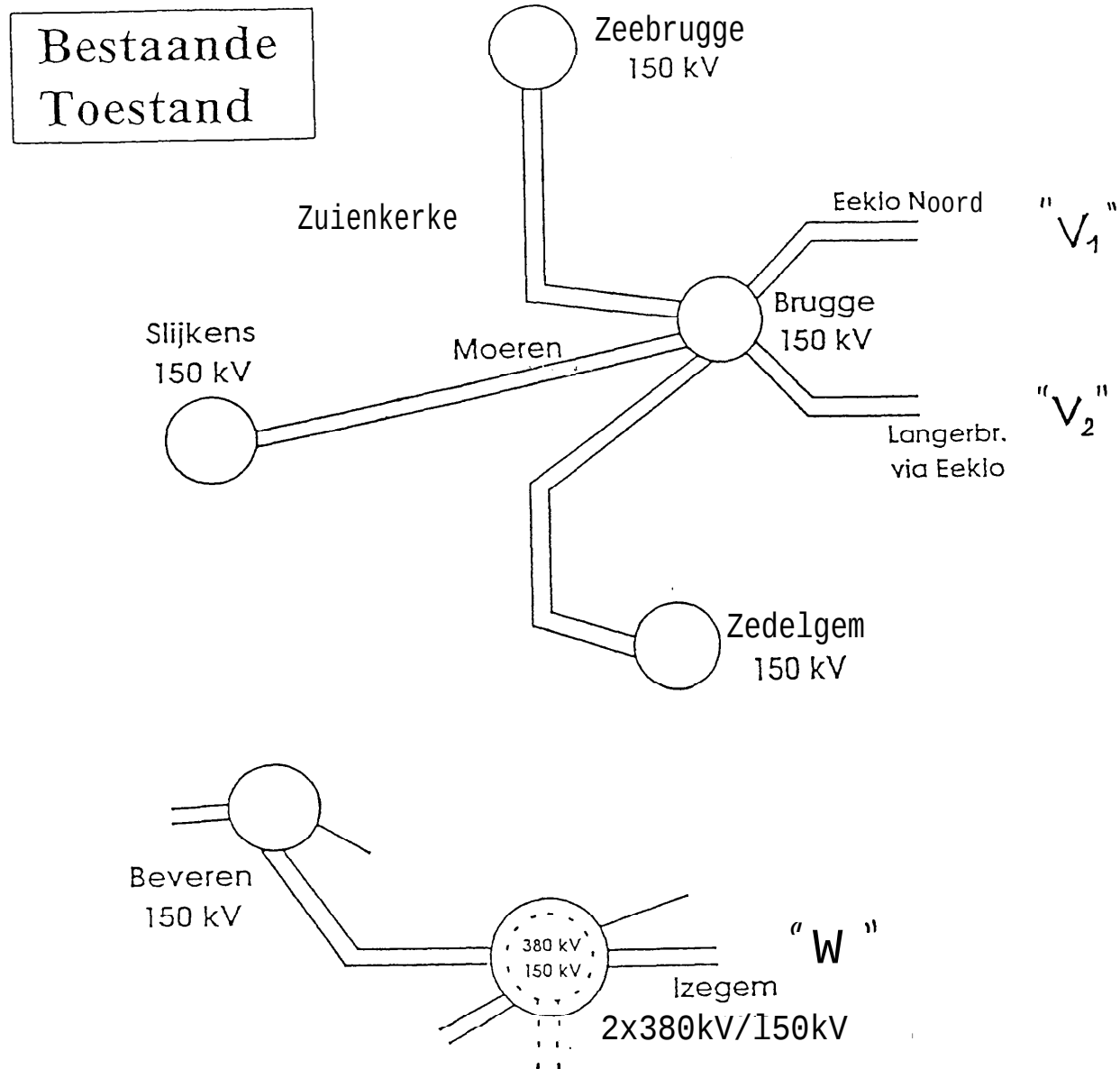
De verslaggever,

S. DE CLERCK

De voorzitter,

J. LAVERGE

BIJLAGE 11
Elektriciteitsvoorziening West-Vlaanderen
— Bestaande toestand —

— Bestaande verbinding op 150 kV

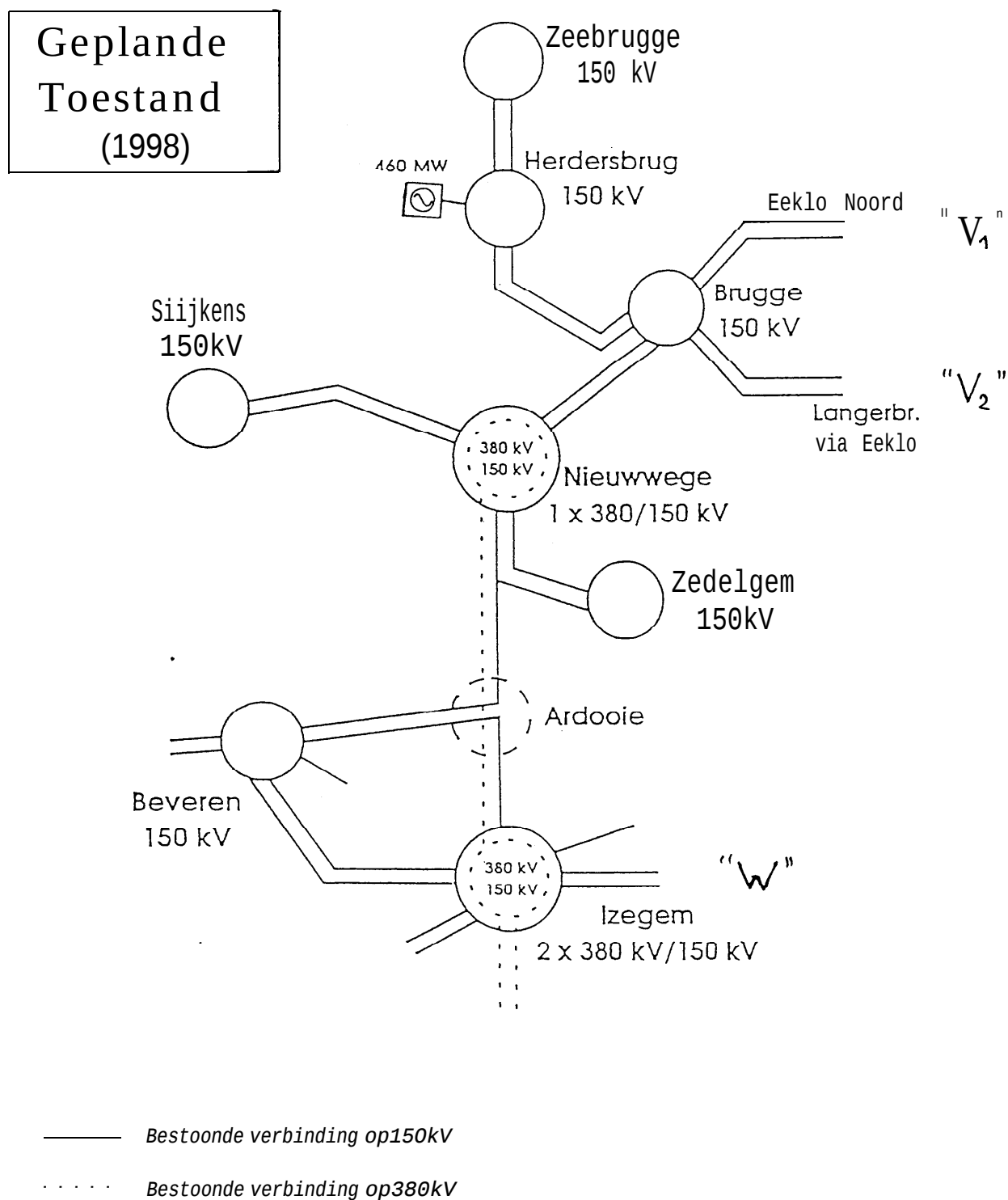
- - - - Bestaande verbinding op 380 kV

Elektriciteitsvoorziening West-Vlaanderen
(Regio Brugge, Oostende en Roeselare)

ELECTRABEL

BIJLAGE 12
Elektriciteitsvoorziening West-Vlaanderen
— Geplande toestand —

Elektriciteitsvoorziening West-Vlaanderen
(Regio Brugge, Oostende en Roeselare)

ELECTRABEL

